

MINISTERUL
SĂNĂTĂȚII AL
REPUBLICII MOLDOVA

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU SĂNĂTATE
PUBLICĂ

CONSUMUL ȘI TRAFICUL ILICIT DE DROGURI RAPORT ANUAL 2021

REPUBLICA MOLDOVA
2022

Abrevieri și termeni

RM	Republica Moldova
HG	Hotărâre de Guvern
MS	Ministerul Sănătății al Republicii Moldova http://www.ms.gov.md/
MJ	Ministerul Justiției al Republicii Moldova, www.justice.gov.md
MAI	Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, www.mai.gov.md
IGPF	Inspectoratul General al poliției de frontieră
IGP	Inspectoratul General al Poliției
DA	Direcția Antidrog
INP	Inspectoratul Național de Probațiune, www.probatii.gov.md
ANSP	Agenția Națională pentru Sănătatea Publică, www.ansp.md
DRN	IMSP Dispensarul Republican de Narcologie al Ministerului Sănătății, www.imspdrn.md
ANP	Administrația Națională a Penetenciarelor al Ministerului Justiției, www.anp.gov.md
CML	Centrul de Medicină Legală al Ministerului Sănătății, www.medicina-legala.md
SDMC	IMSP Spitalul Dermatologie și Maladii Comunicabile, www.sdmc.md
CNAM	Compania Națională de Asigurări în Medicină, www.cnam.md
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, www.statistica.md
EMCDDA	Centrul European de Monitorizare a Drogurilor și Dependenței de Droguri, www.emcdda.europa.eu
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
UNODC	Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Crime
FSM	Fundația Soros Moldova
PCID	Persoane Consumatoare de Droguri Injectabile
PRR	Program de Reducere a Riscurilor
ESPAD	Studiul european privind consumul de droguri, alcool și tutun în rîndul elevilor
IBBS	Studiile integrate bio-comportamentale în rîndul grupurilor cu risc sporit de infectare
KAP	Studiile "Cunoștințe, atitudini și practici cu privire la HIV/SIDA"
CTV	Consiliere și Testare Voluntară
PRAS	Program de Reducere a Abuzului de Substanțe
GFTAM	Fondul Global de Combatere HIV, Tuberculoza și Malaria
TSO	Terapie de Substituție cu Opiacee
DAD	Deces Asociat consumului de Droguri
ONC	Organizație Non-Comercială
RDS	Respondent Driven Sampling (Eșantionarea Ghidată de Respondenți)
SNPP	Substanțe Noi cu Proprietăți Psihoactive

Cuprins

Sumar executiv.....	4
Prezentarea generală a țării.....	5
Politica în domeniul drogurilor.....	6
Cadrul politic.....	6
Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană	6
Cadrul legal.....	7
Strategia Națională Antidrog 2020-2027	7
Planul național antidrog 2020-2021.....	8
Codul Contravențional /Codul Penal.....	9
Cadrul instituțional	10
Comisia Națională Antidrog (Legea nr.382-XIV din 06.05.1991,Legea nr.713 din 06.12.2003).....	10
Ministerul Justiției al Republicii Moldova.....	14
Inspectoratul Național de Probațiune	15
Administrația Națională a Penetenciarelor	15
Seviciul Securitate Intenă (SIS)	16
Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova.....	17
Direcția Antidrog	17
Inspectoratul General al Poliției de Frontieră / Serviciul Vamal.....	18
Ministerul Educației și cercetării al Republicii Moldova	18
Ministerul Sănătății al Republicii Moldova	19
Societatea civilă.....	20
Alocările bugetare și finanțarea	20
Prevalența și tendințele consumului droguri.....	21
Studiile populaționale de prevalență a consumului de droguri	21
Cercetare operațională de estimare.....	21
Tendențele principale.....	22
Tratamentul dependenței de droguri.....	25
Tratamentul de dezintoxicare /Reabilitare și reintegrarea.....	26
Program de farmacoterapie cu metadonă sau buprenorfina	27
Sistemul de colectare a datelor pentru consumatorii de droguri înregistrați oficial	27
Tratamentul de dezintoxicare,reabilitare și reîntregare.....	29
Tratamentul substituție cu opiate TSO	29
Serviciile de reabilitare pentru persoanele dependente de droguri.....	30
Tratamentul în instituții penitenciare	31
Tratamentul dependenței de droguri -Studii IBBS	31
Consumatorii de droguri injectabile /Programe de reducere a riscului.....	32
Consecințele asupra sănătății/ Mortalitatea asociată consumului de droguri (CML,ANSP,DRN).....	32
Supradozarea și mortalitatea în rîndul consumatorilor de droguri Injectabile	36
Bolile infecțioase asociate consumului de droguri.....	37
Corelațiile sociale și consecințele legale / Problemele sociale.....	39
Infracțiuni legate de droguri	40
Piața drogurilor	44
Sechestrările de droguri	44
Prețurile, puritatea drogurilor	46
Strategiile naționale de reducere a cererii de droguri	47
Programe școlare și extrașcolare	47
Reducerea riscului asociat consumului de droguri	48
Descrierea intervențiilor.....	48
Intervențiile în instituțiile penitenciare	49
Standarde.....	50
Alternative detenției pentru persoanele dependente de droguri care au comis infracțiuni.....	51
Lista tabelelor.....	52
Lista figurilor	53-54
Bibliografia	55

SUMAR EXECUTIV

Raportul Național privind Consumul și Traficul Illicit de Droguri, conturează o imagine asupra fenomenului drogurilor în țara noastră, totodată, prezintă eforturile depuse de către autoritățile publice centrale, organizațiile naționale guvernamentale, neguvernamentale, instituțiile abilitate în combaterea consumului și traficului ilicit de droguri din Republica Moldova și rezultatele studiilor populaționale. Documentul cuprinde date și informații anuale legate de consumul și traficul de droguri în Republica Moldova, fiind evidențiate evoluția și tendințele înregistrate de țara noastră, atât pe linia reducerii cererii de droguri, cât și pe cea a ofertei de droguri, precum și intervențiile și măsurile adoptate de către instituțiile abilitate în combaterea problemelor legate de droguri. Conținutul vizează o serie de aspecte relevante privind activitățile desfășurate în cadrul politic, instituțional și legal (adoptarea de acte normative specifice domeniului de prevenire și combatere a consumului și traficului de droguri, inițierea de acte normative noi sau de modificări ale celor existente, aplicarea unor reglementări juridice), precum și pe cele derulate în planul prevenirii consumului de droguri (prevenire în școală, prevenire în familie, prevenire în comunitate). În același timp, sunt evidențiate cele mai bune practici în domeniul reducerii cererii și ofertei de droguri.

Retrospectiva pentru anul 2021:

În cadrul normativ o deosebită atenție se acordă aprobării noii strategii naționale antidrog pentru 2020-2027, prioritar fiind abordarea interdisciplinară și echilibrată a problemelor legate de droguri, bazată pe colaborare și dovezi integrate, axându-se pe scăderea cererii de droguri, reducerea ofertei de droguri și efectuarea evaluării riscurilor.

Piata de droguri, în anul 2021 înregistrează următoarele tendințe: **Cantități confiscate**: marijuană (104kg 336gr), plante de cânepă(7984 plante), PVP (24kg 275gr), LSD (1479 timbre), substanțele etnobotanice (1kg kg 98gr) etc... Cannabisul rămâne cel mai capturat drog la nivel național. **Trend în creștere** pentru capturile de LSD (de la 238 timbre în a.2020 la 1479 timbre în a.2021), cocaină (de la 374 gr în a.2020 la 553,8gr în a.2021), PVP (de la 15 kg 365gr în a.2020 la 24kg 275gr în a. 2021), Medicamentoase(de la 1037pastile în a.2020 la 5573 pastile în a.2021), plantede mac (de la 4397plante în a.2020 la 7984 în a.2021), amfetamine(de la 295gr în a.2020 la 1kg 282gr în a.2021), NSP – urile la fel se atestă o creștere a cauzelor penalede la 170 în a.2020 la 554 în a.2021. **Scăderi** au fost înregistrate și pentru capturile de paiele de cânepă (23886 plante în a.2020 la 9351plante în a.2021), metanfetamine(de la 1kg 49gr în a.2020 la 306 gr în a.2021). Traficul și consumul de droguri ca fenomen rămâne concentrat în zonele urbane din zonele centru și nord a țării

La capitolul reducerea ofertei de droguri, pentru anul 2021 se atestă o descreștere a infracțiunilor legate de droguri, (818 cazuri) comparativ cu anul 2020 (895 cazuri). Analiza datelor infracțiunilor legate de droguri în raport cu gravitatea infracțiunilor denotă faptul că marea parte a acestora se încadrează în categoria celor mai puțin grave și usoare. Analiza împărțirii zonale a drogurilor traficate, denotă faptul că în raioanele din zona centrală a țării este documentat traficul sporit cu marijuna, etnobotanice, amphetamine. Zona de nord a țării deasemenea se clasează pe primele poziții în ceea ce privește traficul cu marijuna și etnobotanice, iar zona de sud prevalează consumul de amfetamine, marijuană și plante de cânepă. Conform datelor statistice în a.2021 consumul de cannabis reprezintă obiectul infracțiunilor, urmat de consumul de amfetamine în zonele urbane.

Privind cererea de tratament, pentru anul de raportare, numărul cazurilor noi luați în supraveghere descreștere. După tipul de drog consumat raportat în cazurile noi se observă creșterea consumului din grupa SNPP. Se observă, în comparația între ani, creșterea consumului la marijuna precum la cei cu dependență cît și la cei fără iar în opioace și amphetamine consumul scade. Crește considerabil consumul de SNPP la consumatorii fără dependență. Totodată, în cazurile noi înregistrate, calea de administrare a drogurilor pe cale de injectare scade, cît la cei fără dependență atât și la cei cu dependență.Față de anul precedent de raportare crește numărului persoanelor de gen feminin din cei care au inițiat tratamentul de reabilitare. Creste numărul persoanelor care au finalizat cu succes tratamentul de reabilitare.

Cazurile DAD numărul rezultatelor pozitive cît și a investigațiilor toxicologice efectuate este mai mare față de anul precedent iar numărul deceselor cercetate este mai mic. Crește numărul depistat prin investigația toxicologică a policonsumului de substanțe psihotrope.

PREZENTAREA GENERALĂ A ȚĂRII

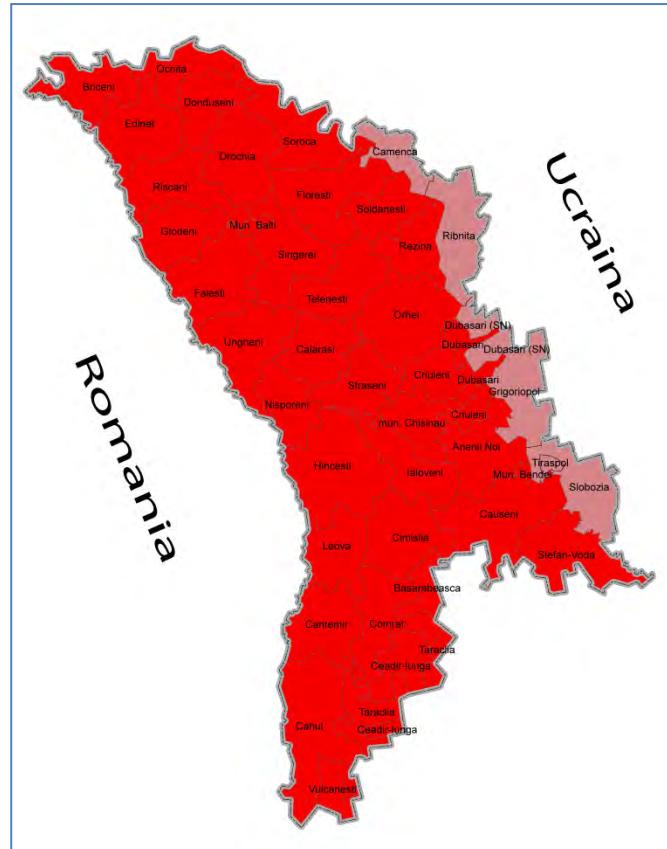
Republica Moldova este situată în sud-estul Europei. La nord, sud și est are frontieră cu Ucraina, iar la vest – cu România. Republica Moldova a devenit independentă la 27 august 1991. Este o republică parlamentară iar președintele țării este ales de Parlament, pentru un mandat de 4 ani.

Lungimea totală a frontierelor este de 1.389 km, 450 km cu România și 939 km cu Ucraina. Țara ocupă o suprafață de 33.843 km², din care 472 km² sunt ape - mai ales fluviile Dunăre și Nistru, râurile Prut și Răut și lacurile Beleu, Bîc și Dracele. Deși Republica Moldova nu are ieșire la mare, portul pe Dunărea în Giurgiulești asigură servirea transportului maritim.

Urmare a conflictului politic din anii 90, actualmente înghețat, teritoriul de pe malul stâng al râului Nistru nu este controlat în totalitate de Guvernul Republicii Moldova.

Pentru anul 2021 indicatorul populației stabilă nu este disponibil pe site-ul oficial statistică.md, în acest context calculele la unii indicatori au fost efectuați în baza numărului populație cu reședință obișnuită, care este de 2 603 813 persoane.

Cele mai mari orașe ale țării de pe malul drept al râului Nistru sunt capitala țării, municipiul Chișinău și municipiul Bălți. Din punct de vedere administrativ, Republica Moldova este divizată în 35 raioane, 3 municipii (Chișinău, Bălți și Comrat), și regiunea transnistreană (cu 2 municipii: Tiraspol și Bender).

Tabelul 1. Situația socio-economică, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2021

	Anul	Media	Sursa
<u>Populația, mii locuitori</u> Datele sunt recalculate prin aplicarea definitiei internationale privind reședința obisnuită. Reședința obisnuită este definită ca locul în care persoana a trait preponderent în ultimele 12 luni	2021	2 603 813	Biroul Național de Statistică
<u>Rata șomajului, procent din forța de muncă</u> La estimarea rezultatelor cercetării s-a utilizat numarul populației cu reședința obisnuită. Informația este prezentată fără datele raioanelor din partea stînga a Nistrului și mun. Bender.	2021	3.2	Biroul Național de Statistică
<u>Minimul de existență</u> La estimarea rezultatelor cercetării s-a utilizat numarul populației cu reședința obisnuită. Informația este prezentată fără datele raioanelor din partea stînga a Nistrului și mun. Bender.	2021	2154	Biroul Național de Statistică
<u>Infracțiuni legate de droguri în profil teritorial</u> Informația este prezentată fără datele raioanelor din partea stînga a Nistrului. Numarul infracțiunilor înregistrate de Directia Serviciilor Operative, Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane, Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal nu pot fi repartizate în profil teritorial	2021	818	Biroul Național de Statistică

POLITICA ÎN DOMENIUL DROGURILOR

INTRODUCERE

Consumul și traficul ilicit de droguri rămâne a fi o problemă care influențează negativ dezvoltarea durabilă și sigură a Problema globalizării consumului și traficului ilicit de droguri, în diverse țări, inclusiv și în Republica Moldova, impune necesitatea desfășurării unui proces de dezvoltare și perfecționare a bazei normative care determină politica națională în domeniul prevenirii consumului și combaterii traficului ilicit de droguri, reducerea riscurilor și ofertei de droguri precum și acordarea serviciilor de tratament și reabilitare a consumatorilor de droguri. Consumul și traficul ilicit de droguri rămâne a fi o problemă care influențează negativ dezvoltarea durabilă și sigură a societății noastre prin implicările infracționale și sociale pe care le produc, totodată cunoaște noi forme de manifestare, dezvoltarea noilor tehnologii informaticе și de comunicații. Vulnerabilitatea statului în fața circuitului ilicit de droguri este influențată de mai mulți factori și depinde de eficiența măsurilor întreprinse în vederea reducerii cererii și a ofertei de droguri pe piața Republicii Moldova. În abordarea problemei consumului de droguri, Republica Moldova se bazează pe conceptul Organizației Mondiale a Sănătății „Sănătate pentru Tot în secolul al XXI-lea”, conform căruia consumul de droguri este o problemă ce periclitează sănătatea publică și care ar putea împiedica dezvoltarea sănătoasă a cetățenilor și a societății în context mai larg. Ca reacție la creșterea traficului și consumului ilicit de droguri, Republica Moldova a dezvoltat și continuă permanent să-și perfecționeze cadrul legislativ și instituțional. Au fost elaborate acte legislative menite să reglementeze circuitul de substanțe narcotice și psihotrope în RM și să sănctioneze eventualele încălcări ale regulilor stabilite. În acest sens, Legea cu privire la circulația substanțelor stupefante, psihotrope și a precursorilor, stabilește regulile generale și restricțiile privind circulația drogurilor pe teritoriul RM. În același timp, Codul Contraventional al RM și Codul Penal al RM definesc domeniul legal pentru sancționarea persoanelor fizice și juridice care au încălcat prevederile legale privind circuitul de substanțe narcotice și psihotrope. Codurile prevăd temeiurile și condițiile de sancționare, dar și tipurile de pedepse aplicate. Un pericol emergent este apariția pe piață a unor substanțe narcotice și psihotrope noi, precum și preparate sintetice de o nouă generație, consumul cărora implică și consecințe grave asupra sănătății. Astfel, angajamentele asumate de Republica Moldova cu privire la reducerea cererii și ofertei de droguri, reducerea riscurilor condiționate de consum de droguri precum și acordarea serviciilor de tratament și reabilitare consumatorilor de droguri, au fost incluse în Strategia națională antidrog pentru anii 2020-2027 și Planul național antidrog pentru anii 2020-2021 aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 233/2020. Strategia Națională Antidrog și planul de acțiune antidrog definește obiectivele și acțiunile necesare a instituțiilor, pentru reducerea dimensiunii fenomenului drogurilor la nivel național, studierea necesităților, identificarea problemelor societății precum și combaterea acestui fenomen.

CADRUL POLITIC

ACORDUL DE ASOCIERE REPUBLICA MOLDOVA - UNIUNEA EUROPEANA

Acordul de asociere RM-UE este principalul reper în promovarea proceselor de reformă și consolidare a statului de drept, a democrației și economiei de piață. Având în vedere complexitatea Acordului, prevederile acestuia sunt transpuse în acțiuni concrete care au fost incluse în Planuri Naționale de Acțiuni de Implementare a Acordului de Asociere (PNAAA). Planul Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE, reprezintă instrumentul de bază pentru monitorizarea procesului de integrare europeană. Stabilirea rolurilor și competențelor clare între instituțiile competente în prevenirea și investigarea traficului de droguri a facilitat cooperarea inter-instituțională pe dimensiunea luptei împotriva drogurilor ilicite. Au continuat măsurile operative pentru stabilirea și documentarea grupărilor criminale implicate în traficul ilicit cu substanțe stupefante, psihotrope și precursori. În contextul luptei împotriva drogurilor ilicite, Republica Moldova a continuat o conlucrare eficientă cu Observatorului European pentru Droguri și Toxicomanie (EMCDDA), expediind în adresa acestuia raportul privind consumul și traficul ilicit de droguri în RM.

Art. 17¹ „Lupta împotriva drogurilor ilicite” din Planul de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE, are ca măsură „Implementarea Strategiei naționale antidrog 2020-2027”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 233 din 10.04.2020 și asigurarea realizării acțiunilor prevăzute în Planul național de acțiuni antidrog 2020-2021.

¹ Articolul 17 Combaterea drogurilor ilegale

STRATEGIA NAȚIONALĂ ANTIDROG 2020-2027

În temeiul Legii nr.382/1999 cu privire la circulația substanțelor stupefante și psihotrope și a precursorilor (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr.73-77, art.339), cu modificările ulterioare, și îndeplinirii angajamentelor asumate de Republica Moldova cu privire la reducerea cererii de droguri, reducerea riscurilor condiționate de consum de droguri, reducerea ofertei de droguri, coordonarea activităților, monitorizarea și raportarea, cooperarea internațională, implementare a măsurilor alternative arestului preventiv, și pedepselor privative de libertate în cazurile asociate consumului de droguri, respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor, precum și evaluarea activităților în domeniu a fost aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 233 din 10.04.2020" Strategia națională antidrog pe anii 2020-2027" și a "Planului Național de acțiuni 2020 -2021" Strategia este un document-cheie al Guvernului, care descrie situația la acel moment în domeniu și definește obiectivele, acțiunile și măsurile necesare, cu stabilirea unor responsabilități clare pentru toți actorii implicați în activitățile de prevenire și reprimare a consumului și/sau traficului ilicit de droguri. Documentul definește punctele inițiale și căile de urmat în abordarea problemei consumului de droguri, precum și cadrul de bază recomandat pentru crearea și implementarea politicii în domeniul drogurilor. Prezenta Strategie își propune o abordare multidisciplinară și echilibrată a problemelor ce țin de consumul de droguri, bazată pe o cooperare interdepartamentală, interdisciplinară și intersectorială de toate nivelurile, valorificând învățăminte desprinse din punerea în aplicare a strategiilor și planurilor de acțiuni anterioare și având drept fundament trei domenii strategice generale ale politicii moderne în domeniul drogurilor, care se completează reciproc. **Strategia stabilește prioritățile politicii statului în domeniul antidrog și descrie situația curentă, obiectivele, acțiunile și măsurile necesare, stabilind responsabilități clare pentru actorii implicați în activitățile de prevenire și combatere a consumului și/sau traficului ilicit de droguri.** În contextul aplicării echilibrate a acestor componente, se disting următoarele obiective generale ale Strategiei Naționale Antidrog:

1. Reducerea cererii de droguri (prevenirea primară a consumului de droguri, tratamentul, reabilitarea și resocializarea consumatorilor de droguri);
2. Reducerea riscurilor condiționate de consum de droguri (proiecte și programe de reducere a riscurilor prin educația pentru sănătate, informații despre riscurile consumului de droguri, schimb de seringi, tratamentul de substituție, testarea la HIV, screening-ul infecțiilor cu transmitere sexuală, consiliere psihologică);
3. Reducerea ofertei de droguri (exercitarea controlului asupra circulației legale a drogurilor și combaterea traficului și distribuirii ilicite de droguri).

Obiectivele specifice ale Strategiei Naționale Antidrog:

1. Dezvoltarea unui sistem eficient de formare inițială și continuă a specialiștilor în domeniul circuitului ilegal al drogurilor;
2. Dezvoltarea rolului proactiv al familiilor în viața copiilor în vederea formării sau consolidării abilităților pentru creșterea influenței factorilor de protecție;
3. Organizarea campaniilor naționale/locale de sensibilizare a opiniei publice;
4. Informarea asupra efectelor negative ale consumului și traficului de droguri, desfășurarea măsurilor de prevenire în locurile de detenție;
5. Asigurarea continuității și a calității tratamentului farmacologic al dependenței de opiate;
6. Sporirea asistenței medicale și farmaceutice în tratamentul persoanelor dependente de droguri opiate și menținerea în tratament a acestora;

1. Părțile vor coopera, în limita împunerărilor și competențelor lor respective, pentru a asigura o abordare echilibrată și integrată față de chestiunile legate de droguri. Politicile și acțiunile legate de droguri se vor axa pe consolidarea structurilor pentru combaterea drogurilor illegale, reducerea livrării, traficului și cererii de droguri illegale, depășirea consecințelor asupra sănătății și celor sociale ale abuzului de droguri, precum și pe prevenirea mai efectivă a returnării precursorilor chimici pentru fabricarea ilicită a stupefiantelor și substanțelor psihotrope.

2 Părțile vor conveni asupra metodelor de cooperare necesare pentru a realiza aceste obiective. Acțiunile se vor baza pe principii stabilite de comun acord în conformitate cu convențiile internaționale relevante, Strategia UE cu privire la droguri (2013-2020), Declarația Politică și Declarația Specială cu privire la principiile călăuzitoare de reducere a cererii de droguri, aprobată la cea de-a douăzecea sesiune a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite cu privire la droguri din iunie 1998

7. Dezvoltarea serviciilor de reabilitare și asistență pentru consumatorii de droguri care se eliberează din detenție în vederea prevenirii recidivei criminale a acestora;
8. Creșterea nivelului de informare, educare și conștientizare a consumatorilor de droguri, precum și dezvoltarea de intervenții adecvate în vederea prevenirii deceselor sau bolilor infecțioase asociate consumului de droguri;
9. Dezvoltarea serviciilor de reabilitare alternativă, prin intermediul organizațiilor necomerciale, și a serviciilor specializate, luând în considerare necesitățile particulare ale femeilor și ale bărbaților;
10. Tratamentul persoanelor dependente de droguri aflate în locurile de detenție.

Republica Moldova este un stat în care se respectă standardele internaționale, se respectă și se apără drepturile și libertățile persoanelor, persoanele consumatoare de droguri au dreptul și beneficiază de tratament, fenomenul traficului ilicit de droguri este pedepsit, iar veniturile obținute din activitatea infracțională sunt confiscate cu folosirea mijloacelor legale. Consumul și traficul de droguri în Republica Moldova cunoaște noi forme de manifestare, preluate de la alte state sau nou-create, datorită mai multor factori printre care: libera circulație a persoanelor, dezvoltarea noilor tehnologii informaționale și de comunicare, dezvoltarea continuă a criminalității organizate transfrontaliere. Având în vedere aceste constatări, sunt necesare abordări mai complexe și variate din partea tuturor actorilor implicați în lupta contra fenomenului drogurilor. Implementarea prezentei Strategii se va realiza în patru etape:

1. etapa I – perioada 2020-2021;
2. etapa a II-a – perioada 2022-2023;
3. etapa a III-a – perioada 2024-2025;
4. etapa a IV-a – perioada 2026-2027

Monitorizarea și controlul asupra executării Strategiei și a Planului național de acțiuni antidrog este pus în sarcina Comisiei Naționale Antidrog, organ interdepartamental, creat în anul 2011, cu scopul promovării politicii statului în domeniul circulației substanțelor narcotice și psihotrope. Activitatea de control asupra drogurilor, la nivelul administrației publice centrale, este realizată de Comisia Națională Antidrog. Comitetul de reprezentanți execuțivi ai Comisiei Naționale Antidrog - este compus din funcționari publici ai ministerelor responsabile de aspecte de politici în domeniul drogurilor, reprezentanți ai instituțiilor de stat (domeniul sănătății, social, de aplicare a legii, etc), instituțiile internaționale active în domeniul drogurilor și implicate în procesul de elaborare a politicilor, acordarea finanțării, precum și ONG-uri.

PLAUL NAȚIONAL DE ACȚIUNI 2020-2021

Planul Național de acțiuni antidrog pentru anii 2020-2021 este parte integrantă a Strategiei Naționale Antidrog pentru anii 2020-2027 și conține șapte domenii, care reprezintă direcții prioritare de intervenție:

1. *Reducerea cererii de droguri* (prevenirea primară a consumului de droguri, tratamentul, reabilitarea și resocializarea consumatorilor de droguri);
2. *Reducerea riscurilor condiționate consumului de droguri* (proiecte și programe de reducere a riscurilor prin educația pentru sănătate, informații despre riscurile consumului de droguri, schimb de seringi, tratamentul de substituție, testarea la HIV, screening-ul infecțiilor cu transmitere sexuală, consiliere psihologică);
3. *Reducerea ofertei de droguri* (exercitarea controlului asupra circulației legale a drogurilor și combaterea traficului și distribuirii ilicite de droguri);
4. *Coordonarea activităților* (crearea unui sistem eficient de coordonare a implementării a măsurilor și intervențiilor politicii antidrog, definirea clară și delimitarea responsabilităților și competențelor tuturor instituțiilor-cheie, inclusiv ale organizațiilor necomerciale, implicate în elaborarea și aplicarea politicii antidrog la toate nivelurile);
5. *Monitorizarea și raportarea* (asigurarea funcționalității Agenției Naționale pentru Sănătate Publică în cadrul sistemului politicii naționale antidrog și utilizarea rapoartelor anuale ale acestuia privind situația drogurilor în Republica Moldova în calitate de bază pentru promovarea politicilor antidrog.)
6. *Cooperarea internațională* (participarea activă la inițiativele comune lansate pe plan internațional, realizarea eficientă a activităților proprii în comun cu cele desfășurate de partenerii externi, în faza de planificare, precum și în cea de evaluare și implementare a acțiunilor);
7. *Evaluarea activităților* (Asigurarea unei aplicări consistente a procedurilor bazate pe dovezi în procesul de evaluare a eficienței măsurilor implementate în domenii ale politicii antidrog și aplicarea concluziilor formate în baza acestor evaluări).

Luând în considerație caracteristicile consumului și circulației ilicite de droguri, acest fenomen este prezentat ca cel mai complex din categoria infracțiunilor săvârșite pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, pentru asigurarea unui răspuns se impune coordonarea eforturilor instituțiilor responsabile la nivel național.

În cadrul Planului național de acțiuni antidrog pentru anii 2020-2021, instituțiile responsabile prezintă problema actuală și prioritară a societății în domeniul reducerii cererii de droguri (prevenirea primară a consumului de droguri, tratamentul, reabilitarea și resocializarea consumatorilor de droguri), reducerea riscurilor condiționate de consum de droguri (proiecte și programe de reducere a riscurilor prin educația pentru sănătate, informații despre riscurile consumului de droguri, schimb de seringi, tratamentul de substituție, testarea la HIV, screening-ul infecțiilor cu transmitere sexuală, consiliere psihologică), reducerea ofertei de droguri (exercitarea controlului asupra circulației legale a drogurilor și combaterea traficului și distribuirii ilicite de droguri precum și mecanismul de coordonare și implementare în practică a planului). Analiza și activitățile desfășurate în domeniu pe întreg teritoriul Republicii Moldova pentru perioada anului 2021, sunt incluse în „Raportul privind implementarea Planului național de acțiuni antidrog pentru anul 2021” elaborat anual în baza datelor din anul precedent și prezintă evoluția (de realizarea a obiectivelor propuse) fenomenului drogurilor în țara noastră.

CODUL CONTRAVENTIONAL

Pe parcursul anului 2020 Codul Contravențional nu a fost modificat sau completat la art. 85 al.(1) ,(2), art.86,art.87. Codul contravențional al Republicii Moldova prevede introducerea răspunderii persoanei juridice și aplicarea muncii neremunerate în folosul comunității, în calitate de sancțiune pentru unele contravenții administrative legate de droguri. Conform prevederilor Codului, la:

Articolul 85: Procurarea ori păstrarea ilegală de droguri, precursori, etnobotanice și a analogilor acestora în cantități mici sau consumul de droguri prescripția medicului

Aliniatul (1) Procurarea ori păstrarea ilegală, fără scop de înstrăinare, a drogurilor, precursorilor, etnobotanicelor și a analogilor acestora în cantități mici, precum și consumul de droguri fără prescripția medicului se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de pînă la 72 de ore.

Aliniatul (2) În cazul persoanei care a predat benevol drogurile, precursorii, etnobotanicele și analogii acestora, deținute ilegal, sau care s-a adresat ori acceptă să se adreseze benevol la o instituție medicală pentru a i se acorda asistența necesară în legătură cu consumul ilegal al acestora, este înlăturată răspunderea contravențională pentru faptele prevăzute de prezentul articol.

Articolul 86. Neluarea de măsuri pentru asigurarea protecției semănăturilor de plante ce conțin droguri, precursori și analogi ai acestora. Neluarea măsurilor prevăzute de legislație pentru asigurarea regimului stabilit de protecție a semănăturilor de mac somnifer, de cînepe, de arbust de coca, a locurilor de păstrare și de prelucrare a recoltelor acestor culturi, neluarea de măsuri pentru distrugerea resturilor rămase după recoltare și a deșeurilor de producție ce conțin droguri, precursori și analogi ai acestora se sancționează cu amendă de la 90 la 210 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 300 la 600 de unități convenționale aplicată persoanei juridic.

Articolul 87. Cultivarea ilegală a plantelor ce conțin droguri, precursori și analogi ai acestora și fabricarea etnobotanicelor. Cultivarea ilegală a plantelor ce conțin droguri, precursori și analogi ai acestora și fabricarea etnobotanicelor fără scop de înstrăinare, dacă faptele nu constituie infracțiun se sancționează cu amendă de la 42 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 300 la 600 de unități convenționale aplicată persoanei juridice, în toate cazurile cu/sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 1 an la 3 ani.

CODUL PENAL

În anii 2008 / 2009 au fost elaborate modificări și completări esențiale în cadrul normelor ce reglementează pedepsele pentru infracțiunile legate de droguri, fiind micșorată pedeapsa cu închisoarea, sau majorată după caz prin aplicarea contravenției administrative ca pedeapsă, noile prevederi corespund normelor internaționale potrivit expertizei efectuate de Consiliului Europei și alte expertize independente prin umanizarea pedepselor penale, promovarea pedepselor alternative privațiunii de libertate, ajustarea legii penale naționale. Principalele caracteristici ale procesului de modificare sunt reducerea nivelului minim și maxim al pedepselor (în special pedeapsa cu închisoarea) și revizuirea în general a tuturor

pedepselor prevăzute de lege pentru infracțiuni, excluderea conceptului de infracțiune săvârșită repetat, aranjarea logică a conținutului Codului Penal.

Pe parcursul anului 2021 Codul Penal al Republicii Moldova ce vizează capitolul consumul și traficul ilicit de droguri nu a fost modificat sau completat și rămân actuale prevederile ce reglementează pedepsele pentru infracțiunile legate de droguri. Aceste prevederi sunt specificate în următoarele articole:

Art. 134¹ Droguri, precursori, etnobotanice și analogii acestora

Art.209 Atragerea minorilor la consumul ilegal de droguri, medicamente și alte substanțe cu efect narcotizant.

Totodată, infracțiunile stabilite în articolul 217 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 fac parte din categoria „infracțiunilor contra sănătății publice și conviețuirii sociale” și necesită o abordare sub aspect medical, și nu penal în cazul consumatorilor de droguri.

Art.217.Circulația ilegală a drogurilor,etnobotanicelor sau analogii acestora fără scop de înstrăinare

Art.217¹ Circulația ilegală a drogurilor,etnobotanicelor sau analogilor acestora în scop de înstrăinare

Art.217²Circulația ilegală a precursorilor în scopul producerii sau prelucrării drogurilor etnobotanicelor sau analogilor acestora

Art.217³ Circulația ilegală a materialelor și utilajelor destinate producerii sau prelucrării drogurilor,etnobotanicelor sau analogii acestora.

Art.217⁴ Sustragerea sau extorcarea drogurilor sau etnobotanicelor

Art.217⁵ Consumul ilegal public sau organizarea consumului ilegal de droguri, etnobotanice sau analogii acestora

(1) Consumul ilegal de droguri, etnobotanice sau analogii acestora, săvîrșit în mod public sau pe teritoriul instituțiilor de învățămînt, instituțiilor de reabilitare socială, penitenciarelor, unităților militare, în locurile de agrement, în locurile de desfășurare a acțiunilor de educație, instruire a minorilor sau tineretului, a altor acțiuni culturale sau sportive ori în imediata apropiere a acestora, se pedepsește cu amendă în mărime de la 400 la 700 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore.

Art.217⁶ Introducerea ilegală intenționată în organismul altiei persoane, împotriva voinței acesteia, a drogurilor, etnobotanicelor sau a analoagelor acestora

Art.218 Prescrierea ilegală sau încălcarea regulilor de circulație a drogurilor

Art.219 Organizarea ori întreținerea speluncilor pentru consumul drogurilor sau etnobotanicelor

Art. 248 Contrabanda

Art.322 aliniat (3) Transmiterea tăinuită de control prin orice mijloace persoanelor deținute în instituțiile penitenciare a băuturilor alcoolice, a drogurilor, a etnobotanicelor sau a analogilor acestora.

CADRUL INSTITUTIONAL

COMISIA NATIONALA ANTIDROG

Conform Hotărîrii de Guvern nr. 481 din 2011, se stabilește cadrul instituțional prin instituirea Comisiei Naționale Antidrog și stabilește atribuțiile acesteia. În scopul realizării Strategiei naționale antidrog pentru anii 2020-2027 și a Planurilor naționale de acțiuni antidrog, precum și îndeplinirii angajamentelor asumate de Republica Moldova privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, Comisia Națională Antidrog, în calitate de organ consultativ, coordonator și de inițiativă al Guvernului, creează o platformă pentru comunicarea continuă cu ministerele, alți reprezentanți ai administrației publice centrale și locale, asociații obștești, alte entități care contribuie la implementarea politicii în domeniul drogurilor (inclusiv organizațiile necomerciale). Comisia Națională Antidrog prezintă Guvernului proiecte de strategii antidrog și planuri de acțiuni, coordonează și evaluează implementarea acestora și supraveghează la toate etapele, îndeplinirea sarcinilor prevăzute în prezența Strategie și în planurile naționale de acțiuni. Activitatea de control asupra drogurilor, la nivelul administrației publice centrale, este realizată de Comisia Națională Antidrog. Comitetul de reprezentanți execuțivi ai Comisiei Naționale Antidrog - este compus din funcționari publici ai ministerelor responsabile de aspecte de politici în domeniul drogurilor, reprezentanți ai instituțiilor de stat (domeniul sănătății, social, de aplicare a legii, etc), instituțiile internaționale active în domeniul drogurilor și implicate în procesul de elaborare a politicilor, acordarea

finanțării, precum și ONG-uri. În transferul de sarcini și cunoștințe de la nivelul central la cel local și viceversa, autoritățile locale au un rol esențial. Astfel, implicarea acestor organe în elaborarea proiectului planurilor de acțiuni pentru implementarea politicii naționale în domeniul drogurilor și negocierea cu acestea sunt de o importanță majoră. Comitetul executiv al Comisiei Naționale Antidrog, constituit în cadrul Comisiei Naționale Antidrog, reprezintă o structură de coordonare permanentă, ce urmărește asigurarea unei colaborări eficiente între autoritățile administrației publice centrale membre ale Comisiei Naționale Antidrog. Organizarea și dirijarea activității Comitetului executiv al Comisiei Naționale Antidrog sunt asigurate de către Ministerul Afacerilor Interne. În conformitate cu prioritățile Strategiei, Comitetul executiv al Comisiei Naționale Antidrog va aborda problemele care solicită decizii urgente în domeniul combaterii consumului și traficului ilicit de droguri, va gestiona activitățile organizatorice pentru îndeplinirea obiectivelor și atribuțiilor Comisiei Naționale Antidrog, va realiza coordonarea activităților de prevenire și combatere a consumului și traficului ilicit de droguri, precum și cooperarea în domeniul respectiv cu membrii Comisiei Naționale Antidrog, autoritățile publice și cu reprezentanții societății civile, va asigura crearea și activitatea grupurilor de lucru pentru elaborarea planurilor naționale de acțiuni antidrog, în scopul implementării prevederilor Strategiei naționale antidrog pentru anii 2020-2027, va monitoriza realizarea acțiunilor prevăzute în planurile naționale de acțiuni antidrog, va efectua schimbul de date și informații cu membrii Comisiei Naționale Antidrog, precum și va identifica și va elabora propunerile de perfecționare a legislației în domeniul drogurilor. Totodată, în vederea sporirii eficacității măsurilor de combatere a traficului ilicit de droguri, atât la nivel național cât și la nivel regional, precum și în vederea asigurării unei reacții eficiente la majorarea abuzului față de consumul de droguri în Moldova, apare necesitatea fortificării mecanismelor instituționale de control asupra drogurilor și a cadrului legislativ. La momentul de față Secretariatul comisiei este asigurat de către Direcția Antidrog al Inspectoratului Național de Investigații al Inspectoratului General al Poliției. Atribuțiile secretariatului:

- coordonează procesul de elaborare a documentelor de politici în domeniul antidrog;
- monitorizează și evaluează realizarea politicilor în domeniul antidrog de către instituțiile din domeniu;
- creează grupuri de lucru interinstituționale în scopul elaborării propunerilor deîmbunătățire a politicilor în domeniul Antidrog;
- organizează interacțiunea dintre autoritățile administrației publice centrale și organizațiile necomerciale implicate în activități de reducere a cererii și ofertei de droguri;
- cooperează cu autoritățile publice, organizațiile internaționale și interguvernamentale, alte agenții și reprezentanți ai societății civile;
- cu consimțământul președintelui Comisiei Naționale Antidrog, convoacă întuniri cu participarea organizațiilor necomerciale, partenerilor străini, altor instituții ce au ca scop monitorizarea activității și acordarea asistenței în domeniul drogurilor;
- în caz de necesitate, atrage în activitatea Comisiei Naționale Antidrog experți din diferite domenii;
- identifică resurse pentru realizarea studiilor/cercetărilor în domeniul antidrog pentru a evalua tendința fenomenului în Republica Moldova;
- asigură promovarea imaginii publice a Comisiei Naționale pe plan intern și internațional;
- asigură corespondența Comisiei Naționale Antidrog, prin intermediul președintelui acesteia;
- organizează ședințele Comisiei Naționale Antidrog;
- elaborează rapoarte naționale și internaționale pe domeniul Antidrog;

Modificările și completările Legii nr. 382-XIV din 6 mai 1999 Cu privire la circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor

Legea nr. 382-XIV din 6 mai 1999 "Cu privire la circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor" este principalul act legislativ care promovează politica statului în domeniul drogurilor și are ca obiectiv promovarea politicii de stat în problema circulației substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor, ocrotirea sănătății omului, asigurarea securității sociale și de stat. Aceasta a fost modificată și completată cu legea 246 din 27.11.2008. Conform modificărilor și completărilor legea stabilește condiții adăugătoare pentru acordarea, suspendarea sau retragerea autorizației/licenței pentru persoanele, instituțiile, întreprinderile farmaceutice care desfășoară activități legate de circulația substanțelor narcotice. La articolul 1 nota "substanță narcotică (stupefiant), substanță psihotropă", cuvintele „, precum și preparat conținând o astfel de substanță," se exclud. Totodată completează și modifică condițiile de circulație a substanțelor

narcotice și psihotrope și a precursorilor.. Această lege împreună cu modificările și completările rămân în vigoare pînă în prezent.

Modificările și completările Legii nr. 713 din 6 decembrie 2001 Privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope

Legea stabilește politica statului privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope, reducerea și excluderea acestor consumuri, educarea populației în spiritul abstinentei și al unui mod de viață sănătos, precum și înlăturarea consecințelor dependenței fizice și/sau psihice față de acestea.

Obiectivele și sfera de aplicare a legii:

1. Prezenta lege exprimă prioritatea sănătății publice în politica statului, este orientată spre crearea de condiții pentru implementarea în societate a principiilor etice, scopurilor și strategiilor de acțiune privind reducerea consumului de alcool, eradicarea consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope.
2. Statul garantează persoanelor cu probleme narcologice asistență medicală și socială, care se acordă pe principiile legalității, umanismului și respectării drepturilor omului.

În scopul îmbunătățirii cadrului legal de prevenire, această Lege a fost supusă unor modificări și completări, adoptate în decembrie 2008, Legea Nr. 260 din 05.12.2008, publicat în Monitorul Oficial din 10.02.2009 . Amendamentele îmbunătățesc terminologia utilizată în lege pentru a evita lacunele și a elimina interpretările eronate cu unele modificări :

"asistență narcologică" – examinare medicală amplă în temeiul și în modul stabilit de prezenta lege și de alte acte legislative, diagnosticarea maladiilor narcologice, tratarea, îngrijirea, reabilitarea medico-socială și supravegherea medicală prin dispensarizare, iar în caz de necesitate, atragerea persoanelor bolnave cu evoluția continuă a bolii în programele informaționale, educaționale, profilactice și de tratament

"stare de ebrietate" – stare survenită în urma consumului de alcool, droguri, substanțe psihotrope și/sau alte substanțe ce provoacă ebrietate, având ca urmare deregarea psihofuncțională a organismului;

"examinare medicală"- pentru stabilirea stării de ebrietate și naturii ei – complex de acțiuni și procedee cu caracter medical ce are ca scop determinarea și constatarea stării de ebrietate, precum și a substanței consumate;

"controlul treziei" – acțiuni și procedee cu caracter medical efectuate în scopul prevenirii și evitării conducerii mijloacelor de transport de către conducătorii auto în stare de ebrietate sau în urma agravării sănătății acestora;

"inspector al controlului treziei" – persoană instruită în ceea ce privește modul de efectuare a controlului treziei și învestită cu acest drept;

"testare alcoolscopică" – acțiuni ale lucrătorului de poliție sau ale unei alte persoane abilitate, instruită în mod corespunzător, orientate spre stabilirea concentrației de alcool în aerul expirat de persoana testată, efectuate cu ajutorul mijloacelor tehnice omologate și verificate metrologic."

Consumul de droguri fără prescripție medicală se va determina în baza rezultatelor examinărilor medicale și examinarea lichidelor biologice. Alte modificări se referă la procedura de acordare a serviciilor medicale (specialiștii responsabili, reguli ce urmează a fi respectate, procedura de contestare, soluționarea litigiilor etc.) și asistență medicală narcologică (tipurile de asistență medicală narcologică, specialiștii responsabili, cazurile în care aceasta survine, încetarea asistenței etc.). În conformitate cu prevederile Legii nr.713-XV din 6 decembrie 2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope și Legii nr. 131-XVI din 7 iunie 2007 privind siguranța traficului rutier, în scopul stabilirii ordinii recoltării și analizei probelor biologice pentru stabilirea alcoolemiei, consumului de droguri și de alte substanțe psihotrope, de medicamente cu efecte similare acestora, de către Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Socială au fost elaborat și aprobat Ordinul nr.30 din 11.01.2019 "Cu privire la recoltarea și analiza probelor biologice pentru stabilirea alcoolemiei , consumului de droguri și de alte substanțe psihotrope ,de medicamente similare acestora".

Listă substanțelor Stupefiante, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora

În scopul reglementării unor probleme ce țin de contracararea traficului ilicit de substanțe stupefiante, psihotrope și plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, în temeiul alineatelor (4) și (5) ale articolului 134¹ al Codului Penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18 aprilie 2002, a fost aprobată prin Hotărâre de Guvern nr.79 din 23 ianuarie 2006 “Lista substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe, depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora”.

Listă este utilizată de către organele de drept în procesul de calificare a unei acțiuni/inacțiuni legate de droguri drept infracțiune sau contravenție administrativă, în funcție de cantitatea identificată care trebuie ajustate la realitățile consumului de droguri dar și la recomandările europene și de substanță supusă controlului. În listă sunt definite cantitățile mici, mari și deosebit de mari pentru fiecare substanță narcotică, substanță psihotropă sau plantă ce conțin astfel de substanțe.

În conformitate cu prevederile Codului Contravențional al Republicii Moldova sunt posibile de sancțiuni, acțiuni/inacțiuni ilegale cu cantități mici de substanțe narcotice, substanțe psihotrope sau plante care conțin astfel de substanțe. Aceleași acțiuni/inacțiuni cu cantități mari și deosebit de mari sunt posibile de pedepse în conformitate cu Codul Penal al RM. Cantitățile includ amestecurile substanțelor stupefiante și/sau psihotrope cu precursori, adaosuri (preparate medicamentoase, acizi, glucoză, crohmal, făină etc.), aflându-se în orice stare de agregare. Cantitățile mici, mari sau deosebit de mari ale analoagelor substanțelor stupefiante sau psihotrope corespund cantităților calculate ale substanțelor narcotice sau psihotrope enumerate în listă.

Cantitatea mică de substanțe narcotice, substanțe psihotrope sau plante care conțin astfel de substanțe este cantitatea mai mică decât cantitatea mare definită în Listă. Cantitățile mari de substanțe stupefiante, psihotrope și precursori, care au fost depistate în circulație ilegală, se consideră cantitățile ce depășesc cantitățile mici pînă la cantitățile maxime indicate în tabela cantităților mari. Cantitățile deosebit de mari de substanțe stupefiante, psihotrope și precursori care au fost depistate în circulație ilegală, se consideră cantitățile ce depășesc cantitățile mari.

S-a constatat că în ultima perioadă în Republica Moldova se fac abuzuri grave de consum cu o categorie de substanțe noi întîlnite și care se întrebunează pe rol ca substanțe stupefiante, psihotrope și precursori. Astfel, în scopul întreprinderii măsurilor menite să combată oferta de droguri, specialiștii în domeniu au examinat problema apariției acestor preparate noi și au constatat că pe parcurs au fost identificate în circuitul ilicit substanțe noi întrebuite în scopul senzațiilor cu efect narcotic și psihotropic. Aceste noi substanțe nu se regăsesc sub controlul statului în conformitate cu legislația în vigoare, iar circulația acestora în rîndurile populației Republicii Moldova prezintă un pericol grav asupra sănătății și creșterii infracționalității în acest domeniu. Ultima completare a Listei substanțelor stupefiante, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe, depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora a fost modificată cu 9 poziții prin Hotărârea de Guvern nr. 620 din 02.08.2017.

În vederea identificării și modificării cadrului normativ, Procuratura Generală a formulat și expediat în adresa Ministerului Justiției, propuneri relevante de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 1088 din 05.10.2004 cu privire la aprobarea tabelelor și listelor substanțelor stupefiante, psihotrope și precursorilor acestora, supuse controlului, precum și a Hotărârii Guvernului nr. 79/2006, prin care a fost aprobată Lista substanțelor, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora.

Tabelul 2. Cantitățile de droguri stipulate în tabelele și liste substanțelor stupefiante și psihotrope și ale precursorilor supuse controlului, anul 2021, Republica Moldova

Pozitia	Cantități mici (pînă la cantitatea indicată)	Cantități mari (de la - pînă la)
Heroină	0,01-1 gr	0,01-2,5 gr
Opium (opiu brut)	0,1-1 gr	0,1-25 gr
Cocaină	0,15 gr	0,15-5 gr
LSD	1 timbru (doză)	2-10 timbre (doze)
Pai de mac uscat	10 gr	10,0-500 gr
Pai de mac verde	70,0 gr	70,0-1000 gr
Extract de mac	0,5 gr	0,5 gr-5 gr
Plante de cîneapă etc...	5 plante	6-50 plante

Sursa: <https://www.legis.md>

SERVICIUL DE PROBAȚIUNE

Legea cu privire la probațiune a fost adoptată de Parlament în anul 2008 (Legea nr. 8 din 14.02.2008) și a intrat în vigoare la 13 septembrie 2008. Aplicarea legii facilitează individualizarea pedepselor, contribuind la prevenirea recidivei și la asigurarea resocializării infractorilor. Probațiunea apare ca un pas important în contextul racordării legislațiilor naționale la standardele internaționale, urmărind scopul de a crea o zonă intermediară în sistemul de pedepse, o reevaluare a conceptului represiv și o redirecționare a acestuia spre unul curativ. Probațiunea este un complex de activități de evaluare, asistență, consiliere psihosocială și supraveghere în comunitate a persoanei în conflict cu legea penală (învinuit, inculpat, condamnat) cu scopul de a reintegra în societate și de a proteja comunitatea de riscul recidivei. Serviciul de probațiune are un rol important în reintegrarea socială a foștilor deținuți care se confruntă cu problemele complexe ale consumului de droguri.

În vederea aderenței la tratament în comunitate, Inspectoratul Național de Probațiune a colaborat cu mai multe instituții publice și organizații neguvernamentale, în baza parteneriatelor și colaborării cu instituțiile disponibile în comunitate au fost implicați în servicii medicale, psihologice, psihiatriche 166 subiecți consumatori de substanțe psihoactive. Astfel, s-a acordat asistență medicală, psihologică persoanelor consumatoare de droguri.

În cadrul Inspectoratului Național de Probațiune sunt aplicate următoarele programe :

- Programul probațional de reducere a abuzului de substanțe (PRAS), fiind implicați 112 de persoane
- cu suportul AO „Inițiativa Pozitivă” a fost elaborat un program nou, și anume ”Programul probațional pentru facilitarea procesului de resocializare a persoanelor în conflict cu legea, cu un factor criminogen: utilizarea de substanțe psihoactive ”. Astfel, subiecții implicați în acest program au beneficiat de asistență socială, juridică și psihologică cât și parcurs programul de detoxifiere a dependenței chimice și de reabilitare gratuită în comunitatea terapeutică. Pe parcursul perioadei raportate, 25 subiecți au beneficiat de servicii de asistență și reabilitare în cadrul programului.

Pe parcursul anului 2021 a fost acordată asistență psihosocială unui număr de 112 de persoane eliberate din locurile de detenție: asistență medicală, angajare în cîmpul muncii, urmarea cursurilor de instruire profesională, consiliere psihologică, implicare în programe probaționale. Organizațiile cu care s-a colaborat au fost: Dispensarul Republican Narcologic, Agenția Națională de Ocuparea Forței de Muncă, secțiile de documentare a populației, centre de plasament temporar, AO ”Inițiativa Pozitivă”, Uniunea pentru prevenirea HIV și reducerea riscurilor, centre de sănătate mintală, AO Viata cu Speranță, AO ”Tinerii pentru dreptul la Viață”. Inspectoratul Național de Probațiune în comun cu A.O. Uniunea pentru Prevenirea HIV și Reducerea Riscurilor au organizat un atelier de lucru privind dezvoltarea Programului de Reducere a Abuzului de Substanțe psiho-active (PRAS), program resursă aplicat în asistență subiecților probațiunii marcați de consumul și dependență de droguri. Inspectoratul Național de Probațiune continuă instruirea și pregătirea profesională a specialiștilor din domeniul probațiunii, prin atragerea asistenței externe și suportul proiectelor în dezvoltarea programelor probaționale, precum și organizarea activităților de prevenire a recidivei de infracțiune.

Inspectoratul Național de Probațiune cu sprijinul AO ”Uniunea pentru prevenirea HIV și reducerea riscurilor” și Fundația Soros a elaborat un concept privind aplicarea pedepselor alternative detenției în cazurile asociate consumului de droguri. De asemenea a fost elaborat și un îndrumar pentru practicieni în vederea dispunerii întocmirii referatului presentențial la etapa presentențială, care urmează a fi promovat în rîndul practicienilor (judecători, procurori, ofițeri de urmărire penală). În anul 2021 Inspectoratul Național de Probațiune a încheiat un contract de prestare servicii de outsourcing cu A.O. ”Inițiativa Pozitivă”. Astfel, au fost achiziționate servicii de asistență specializată în reabilitare a consumatorilor de droguri din evidența organelor de probațiune. Astfel, au fost asistați 16 persoane cu următoarele tipuri de servicii: asistență psihologică, terapie de grup, curs de detoxicare, reabilitare, etc.

ADMINISTRAȚIA NAȚIONALĂ A PENETENCIARELOR

Pentru dezvoltarea cooperării cu societatea civilă în contextul implementării programelor de reducere a ofertei de droguri, în instituțiile penitenciare se desfășoară diverse activități orientate spre familiarizarea condamnaților cu efectele negative ale consumului de droguri. Pe parcursul anului 2021 în instituțiile penitenciare a fost desfășurat „Programul de reabilitare psihosocială a persoanelor dependente de droguri”, în două etape. Prima etapă - informativă, conține 10 lecții

psiho-pedagogice, scopul cărora constă în informarea condamnaților despre influența negativă a drogurilor asupra dezvoltării personalității. A doua etapă - de reabilitare, implică susținerea psihologică și oferă un training pentru prevenirea recidivei, fiind desfășurate astfel 316 ședințe, cu implicarea a 220 de deținuți. În instituțiile penitenciare s-au desfășurat diverse activități orientate spre familiarizarea condamnaților cu efectele negative ale consumului de droguri, unul din ele fiind „Programul de educație pentru sănătate în mediul deținuților”. Scopul programului este de a promova cultura sanitato-igienică prin prevenirea bolilor și riscurilor ce te pot afecta starea de sănătate fizică, mentală, emoțională și socială. Astfel, pe parcursul anului 2021 au fost desfășurate 500 de ședințe, cu implicarea a 749 de deținuți. Administrația Națională a Penitenciarelor a preluat din contul bugetului de stat asigurarea tratamentului drog dependenților din instituțiile penitenciare cu excepția soluției de Metadonă, care este asigurată din sursele „Programului național de profilaxie a infecției HIV/SIDA pentru anii 2021-2025”. Pe parcursul anului 2021, 13 persoane private de libertate drog dependente au fost tratate cu buprenorfină și 162 de persoane au folosit terapia de substituție cu Metadonă. Administrația Națională a Penitenciarelor a desfășurat diverse activități orientate spre familiarizarea condamnaților cu efectele negative ale consumului de droguri.

În acest sens, ținem să menționăm despre „Programul de educație pentru sănătate în mediul deținuților”, cu scopul promovării culturii sanitato-igienice prin prevenirea bolilor și riscurilor ce le pot afecta stările de sănătate fizică, mentală, emoțională și socială.

Pe parcursul anului 2021 o echipă de cercetători locali au realizat un studiu de eficacitate al Comunității Terapeutice din cadrul Penitenciarului nr.9-Pruncul.

În plus, în 2021 a început, dezvoltarea unui modul de e-learning privind tratamentul de substituție, care să fie utilizat pentru formarea personalului medical care lucrează în cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Acest produs personalizat se află în faza de finalizare și va fi în curând gata de utilizare.

Tot în anul 2021, Grupul Pompidou a lansat un studiu comun cu Universitatea Yale cu privire la abordarea influenței subculturilor criminale asupra eficienței programelor de tratare a drogurilor în penitenciarele din Republica Moldova.

Comunitatea Terapeutică din cadrul Penitenciarului nr.9-Pruncul, activează începând cu data de 30.07.2018. În activitatea sa, Comunitatea Terapeutică se conduce de prevederile Regulamentului privind condițiile de organizare și desfășurare a activității Comunității Terapeutice, aprobat prin Ordinul DIP nr.125/2018 cu ulterioarele modificări. Scopul general al Comunității Terapeutice constă în susținerea participării rezidenților în procesul de recuperare și însușire a unui mod de corect de viață, schimbarea comportamentală, dezvoltarea și formarea de noi abilități și responsabilități sociale. În total prin Comunitatea Terapeutică de la deschidere au trecut 50 de rezidenți. La finele anului 2021 în cadrul comunității se aflau 10 rezidenți. Tuturor persoanelor condamnate în cadrul procesului de evaluare inițială li se întocmește Planul individual de resocializare în conformitate cu prevederile Metodologiei privind Planul individual de resocializare pentru condamnatul matur/minor, aprobată prin Ordinul DIP nr.34/2018. Aceasta ce presupune ansamblul de activități și/sau programe, stabilite de către o echipă multidisciplinară, în funcție de nevoile și riscurile identificate în procesul de evaluare și care sunt obligatorii pentru fiecare condamnat adult/minor. Pe parcursul anului 2021 au fost întocmite 1357 de planuri și revizuite 448 de planuri.

De asemenea, se conlucreză cu organele de probațiu, Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă, APL etc., în vederea pregătirii prealabile din detenție și încurajării plasării în câmpul muncii a persoanelor eliberate din detenție cât și acordarea indemnizațiilor unice la eliberarea din detenție. Pentru asigurarea accesului consumatorilor la servicii de reabilitare psihosocială, de către Administrația Națională a Penitenciarelor este încheiat Acordul de colaborarea cu IMSP Centrul Comunitar de Sănătate Mintală Botanica. În perioada anului 2021, de către Administrația Națională a Penitenciarelor au fost emise ordine, dispoziții, indicații care au fost remise spre executare către instituțiile penitenciare pentru întreprinderea măsurilor de rigoare privind contracararea pătrunderii obiectelor interzise pe teritoriul penitenciarelor, inclusiv cu implicarea detașamentelor mixte, DDS „Pantera” și a colegilor din structurile MAI pentru efectuarea patrulării de comun și organizarea ambuscadelor. În context, în unele instituții penitenciare (nr.4-Cricova și nr.9-Pruncul) au fost întreprinse acțiuni comune de către DDS „Pantera” cu reprezentanți structurilor MAI fiind organizate ambuscade și reținute în flagrant persoane civile implicate în transmiterea obiectelor și substanțelor ilicite în penitenciare. În cadrul sistemului administrației penitenciare nu se implementează sistemul electronic de colectare și schimb de date cu privire la consumul și traficul ilicit de droguri.

SERVICIUL DE INFORMAȚIE ȘI SECURITATE (SIS)

La domeniul „*reducerea ofertei*” de droguri, analiza informațiilor, pentru perioada de referință 2021, SIS în conformitate cu prevederile Legii nr. 753/1999, desfășoară un complex de măsuri orientate spre descoperirea, prevenirea și contracararea acțiunilor care, potrivit legislației în vigoare, periclitează securitatea de stat. Printre atribuțiile enumerate se evidențiază exhaustiv aspectul de contracarare a traficului internațional de droguri. Imaginea de ansamblu a fenomenului infracțional specificat ce derivă din practica operativă relevă faptul că rețelele criminale transnaționale specializate continuă să utilizeze teritoriul RM pentru tranzitarea ilicită de droguri spre Est (de regulă, hașiș și/sau cocaină) sau Vest (heroina). Pentru consumul intern sunt utilizate cantități din volumele tranzitate, dar și „importate” anumite tipuri de droguri destinate strict pentru consum local, în spate Ecstasy (vin din zona UE – Olanda, Franța) și precursori (din Ucraina). Analiza factologică a situației relevă că traficanții continuă să utilizeze practic aceleași metode de transportare a substanțelor narcotice: transportul comercial (*containere, aeronave, servicii poștale*), curierii – implicarea persoanelor fizice, expedierea drogurilor prin intermediul coletelor neînsoțite (butelii pentru soluție de curățare chimică/ butelii de ulei pentru automobile, și.a.), rutele internaționale de pasageri sau rutele indirekte (în vederea camouflării destinațiilor finale). Informațiile de referință pentru a.2021, denotă faptul, că în pofida dificultăților determinate de situația epidemiologică, grupările criminale organizate specializate în producerea și traficul ilicit de droguri s-au adaptat rapid noilor schimbări de situație și au modificat metodele de operare privind producerea/distribuirea/comercializarea substanțelor interzise.

- ✓ utilizarea „Dark Web”(parte a paginii web, rulată pe rețele de servere private, care permit comunicarea numai prin mijloace specifice. Acest lucru permite un grad înalt de anonimat și face dificilă investigarea de către autoritați);
- ✓ aplicațiilor IT specializate sau a grupurilor de socializare (Telegram) anonime (care barează identificarea vânzătorului/ cumpărătorului). Prin comunicarea în cadrul aplicațiilor respective cumpărătorul achită (pe căi prestabilită) și ulterior primește informația despre locul de unde poate ridica „marfa” procurată;
- ✓ stabilirea unor relații cu furnizorii de droguri în state terțe (unde controlul din partea organelor de drept și a partenerilor este redus);
- ✓ realizarea plășilor cu cripto-monede.

Practic fiecare grupare formată în spațiul Internet utilizează o listă individuală de software (tehnologia VPN, sistemul de server Proxy care asigură conexiuni de rețea anonimă; sisteme promte/directe de mesagerie; serviciul photo hosting care permite încărcarea fotografiilor; serviciul online pentru schimbul de monede digitale și „bitcoin mixer”; programe pentru determinarea coordonatelor geografice; servicii online de închirieri auto etc.). Traficanții de droguri au renunțat deja la serviciile agenților de informații financiare ale burselor de criptomonedă și s-au dezis de bitcoin în favoarea criptomonedelor precum etherium, monero, au inițiat utilizarea unor noi mesagerii anonime (precum LukeChat etc.) și programe de transfer de coordonate geografice (timeNote, privNote etc.). Pentru asigurarea securității comercializării individuale de droguri, echipamentelor de laborator și a reactivilor chimici se utilizează: sisteme de termoviziune, UAV-uri, detectoare de identificare a supravegherii video și foto etc.

Pe parcursul anului 2021, SIS a realizat un complex de acțiuni de documentare, măsuri speciale de investigații și de suport organelor de urmărire penală pe domeniul traficului de droguri, pe un sir de cazuri:

- Investigarea activității unui grup criminal organizat transfrontalier specializat în fabricarea, transportarea și comercializarea substanțelor narcotice de mare risc (amfetamină și droguri de origine sintetică).
- În atenția Serviciului, în perioada de referință, a intrat în vizor activitatea infracțională a unui grup criminal de factură transfrontalieră specializat în traficul ilicit de substanțe narcotice
- Suplimentar, a fost inițiat un complex de măsuri orientate la documentarea unui grup criminal transfrontalier specializat în mai multe categorii specifice criminalității organizate (inclusiv trafic de droguri, cocaină și ecstasy în proporții deosebite de mari) pe itinerarul America Latină (Costa Rica) – Spania, cu diseminarea drogurilor în spațiul UE. Grupul criminal vizat ar fi constituit preponderent din cetățeni ai Republicii Moldova și României.

DIRECȚIA ANTIDROG (DA)

În anul 2021, Direcția Antidrog al Inspectoratului General al Poliției (IGP) a participat la activități organizate în comun cu partenerii de dezvoltare și anume:

- Cursul de instruire în format online cu tematica "Tendințe emergente în traficul de droguri", eveniment organizat de către Academia Internațională a Organelor de Drept (ILEA) din Budapesta, Ungaria.
- Șeful Direcției investigații infracțiuni legate de droguri și Șeful Direcției nord al Inspectoratului Național de Investigații (INI) au participat la înregistrarea emisiunii "Dialog".
- Angajați ai Direcției, au participat în calitate de formatori pentru acordarea ajutorului metodico-practic în domeniul combaterii traficului ilicit cu droguri pentru angajații subdiviziunilor Inspectoratului General de Carabinieri al MAI.
- Cursul de instruire cu tematica "Metode investigative folosite în cercetarea infracțiunilor de trafic de persoane, trafic de droguri, contrabandă cu produse din tutun și spălare de bani".
- Cursul de instruire cu genericul "Consolidarea capacităților Poliției în combaterea tuturor formelor de crimă organizată", instruire organizată în cadrul Proiectului „Increasing Knowledge of Moldovan Police Officers in Combating All Forms of Organized Crime".
- Cursul de instruire cu genericul „Sesiune de pregătire privind metodele investigative folosite în cercetarea infracțiunilor de trafic de persoane, trafic de droguri, contrabandă cu produse tutun și spălare de bani”, eveniment organizat în cadrul proiectului "Cooperare Regională pentru Prevenirea și Combaterea Criminalității Transfrontaliere România —Moldova" (THOR)".
- Instruirea în domeniul combaterii criminalității cu tematica "Risk analysis and search techniques", eveniment organizat de către Departamentul de poliție al Turciei.
- Participarea la cea de-a 3-a Conferință Globală INTERPOL privind drogurile și substanțele ilicite, eveniment organizat sub auspiciul OIPC INTERPOL.
- În format online, s-a participat la "Conferința în domeniul combaterii traficului de droguri", eveniment organizat de către Centrul Sud-Est European de Aplicare a Legii (SELEC).
- În format online, s-a participat la Ședința plenară, anuală a Proiectului de Analiză Europol Suspicious Transaction, eveniment organizat de către EUROPOL
- S-a elaborat un raport privind necesitatea modificării și completării legislației, privind implementarea măsurilor alternative arestului preventiv și pedepselor privative de libertate în cazurile asociate consumului de droguri - urmare efectuării unei analize a legislației Republicii Moldova și a modelelor internaționale. Proiectul raportului prenotat a fost expediat în adresa Ministerului Justiției de către DPPCC a MAI.
- Reuniunea cu genericul "Sistemul de alertă timpurie tehnică (EWS) pentru țările vecine ale Uniunii Europene", eveniment organizat de către Observatorul European pentru Droguri și toxicomanie (EMCDDA) în cadrul proiectului EU4MD.
- Webinarul cu genericul „Emerging Markets: Methamphetamine originare din Afghanistan”, eveniment organizat de către Secretariatul General al OIPC INTERPOL.
- Webinarul cu tematica „Interacțiunea intersectorială: instrumente de parteneriat între ONG-uri și instituțiile guvernamentale în procesele de asigurare a durabilității serviciilor HIV și TBC din resursele publice” în cadrul proiectului regional „Sustenabilitatea serviciilor pentru grupurile cheie din regiunea EEAC”
- Webinarul cu tematica „Implicațiile evoluțiilor recente din Afganistan pe piețele de droguri”, eveniment organizat de Agenția Uniunii Europene pentru Instruirea personalului de aplicare a legii (CEPOL).
- Webinar cu tematica „Drogurile sintetice și laboratoarele ilicite”, eveniment organizat de către Agenția UE pentru Formare în materie de Aplicare a Legii (CEPOL) în contextul implementării proiectului Training și Parteneriat Operațional de Combatere a Criminalității Organizate în regiunea Parteneriatului Estic (TOPCOP).
- Atelierul de lucru în cadrul proiectului "Consolidarea capacităților ofițerilor de poliție din Moldova în combaterea tuturor formelor de crimă organizată"
- Participarea la Ședința plenară, anuală a Proiectului de Analiză Europol Suspicious Transaction, eveniment organizat de către EUROPOL. Etc..

SERVICIUL VAMAL

La compartimentul domeniul „reducerea ofertei și eficientizarea activităților specifice de combatere a ofertei de droguri”, Serviciul Vamal a participat la:

- Conferința internațională privind criminalitatea înpotriva traficului de droguri, desfășurată la 26 octombrie 2021 online, prin platforma CISCO WEBWX Meetind;
- Webinarul online „Implicațiile evoluțiilor recente din Afganistan pe piețele de droguri”, organizat de către CEPOL în contextul implementării proiectului TOPCOP, la 01 decembrie 2021;
- Al doilea webinar online „Drogurile sintetice și laboratoarele ilicite”, organizat de către CEPOL (Agenția UE pentru Formare în materie de Aplicare a Legii) în contextul implementării proiectului TOPCOP (Training și Parteneriat Operațional de Combatere a Criminalității Organizate în regiunea Parteneriatului Estic) la data de 14 decembrie 2021.
- Programe de formare, cu implementarea sistemelor moderne de învățare – prin programul „ILIAS”.

Pe parcursul anului 2021, conform informației raportate:

- au fost efectuate 43 percheziții de identificare și depistare a drogurilor, în urma cărora au fost arestate 12 persoane.
- au fost înregistrate 55 de cazuri de trafic ilicit de droguri și inițiate 48 de cazuri penale.
- au fost efectuate măsuri speciale de investigație asupra la 39 de persoane și asupra a 3 grupări criminale implicate în traficul ilicit de droguri.

INSPECTORATUL GENERAL AL POLIȚIEI DE FRONTIERĂ (IGPF)

Producția, contrabanda și distribuția de droguri sunt activități criminale foarte profitabile, generând câștiguri semnificative pentru organizațiile criminale care se pot adapta la schimbări, exploatajând oportunitățile de creștere a profiturilor. Progresul rapid al tehnologiei și inovația în distribuția cu amănuntul al drogurilor este extrem de dinamic și folosește toate instrumentele disponibile. Deși există diferite restricții de deplasare, pot fi utilizate opțiuni alternative de transport al drogurilor și anume combinate cu alte soluții, cum ar fi amestecarea drogurilor cu alte substanțe în scop de ascundere și extragerea chimică a acestora după transport, mai aproape de cumpărător. Caracterul international al infracțiunilor legate de droguri au presupus cooperarea subdiviziunilor specializate a IGPF cu structurile europene și internaționale cu responsabilități în domeniu (Europol, Eurojust, Eurocustoms, Interpol, Agenția Națiunilor Unite pentru Combaterea Drogurilor și Criminalității SELEC etc.) acest segment fiind în permanent înbunătățit prin strânsa comunicare și reacționare la solicitările parvenite. Cooperarea IGPF cu autoritățile străine se manifestă prin valorificarea mecanismelor de cooperare polițienească și judiciară existente (inclusiv cooperare judiciară informațională, schimb de informații, livrări controlate). Implicarea sistematică a ofițerilor de legătură în schimbul de date și informații operative dintre subdiviziunile IGPF și cele străine.

Pentru domeniul „reducerea ofertei” de droguri anul 2021, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră (IGPF) a raportat datele statistice, privind traficul ilicit de droguri care reflectă următoarea situație pe cauze penale inițiate, dintre care transmise conform competenței sau în instanțele de judecată, 17- cauze penale , 6- expediate în judecată, 1- clasate, 10- în procedură.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA (MEC)

La compartimentul „reducerea cererii” de droguri pe parcursul anului 2021 , de către Ministerul Educației au fost realizate următoarele intervenții atât în învățământul primar și secundar general, promovînd Educația pentru sănătate prin prisma tuturor disciplinelor școlare și nu separat. În instituțiile de învățământ primar și secundar general, prevenirea consumului de droguri, alcool și tutun se realizează continuu, prin intermediul Curricula, atât la disciplinile obligatorii (Biologie, Chimie, Dezvoltare personală, Educație pentru societate), cât și în cadrul disciplinei optionale „Educație pentru sănătate”.

Aria curriculară Consiliere și dezvoltare personală, include disciplina obligatorie Dezvoltarea personală, câte o oră săptămânal, în învățământul primar, gimnazial și liceal. Disciplina a fost implementată în conformitate cu prevederile Curriculumului elaborat și construit pe baza valorificării cercetărilor din domeniul educațional și a teoriei dezvoltării personalității. Aceasta este conceptul în scopul dezvoltării competențelor necesare elevilor pentru autocunoaștere, pentru un mod de viață sănătos și independent, în devenirea lor ca cetăteni informați, activi și integri, care ar putea relaționa

deschis și liber, demonstrând responsabilitate în luarea deciziilor de carieră și dezvoltarea personală pe parcursul întregii vieți, formarea unui comportament responsabil pentru viața și sănătatea proprie și a celor din jur.

Disciplina obligatorie Dezvoltarea personală este structurată în 5 module, unul din ele fiind :Modul sănătos de viață, care îi ghidează pe elevi în aspecte ce țin de sănătatea fizică, emoțională, alimentația sănătoasă, contracararea viciilor: droguri, alcool, fumat influențe de diferit gen, etc.

În instituțiile de învățământ primar și secundar general- un rol important privind sensibilizarea societății cu privire la activitățile de prevenire a consumului de droguri, împreună cu consumul de alcool și tutun îl au asociațiile părintești care au fost implicate în perioada de raportare, atât în organizarea întâlnirilor tematice cu părinții, cât și în activitățile cu elevii.

Dacă ne referim la învățământul profesional tehnic ,elevilor anului I li se predă disciplina „Decizii pentru un mod sănătos de viață” . Accentul este pus pe formarea competențelor de a reduce risurile de sănătate pentru sine și pentru cei din jur, de a analiza consecințele diferitor opțiuni comportamentale în situații de risc pentru sănătate. Cadrele didactice au primit întreg setul de materiale: Curriculumul, Ghidul pentru profesori și Caietul de lucru al elevului. La orele extracurriculare, în cadrul meselor rotunde, a orelor educative se examinează teme de interes comun, cum ar fi „Tutunul, alcoolul și drogurile – efectele negative”, „Sănătatea mea și a grupului meu”, „Consecințele viciilor secolului XXI”, „Sănătatea și viața mea de familie”, „Tutun, alcool, droguri – factori de autodistrugere”, etc..

În anul 2021, implementarea programelor interactive de prevenire a consumului de droguri în învățământul profesional tehnic, s-a realizat prin diverse activități la orele de dirigenție (1 oră/săptămână), în cadrul disciplinei obligatorii Educația civică (1 oră/săptămână) și prin activități extracurriculare cu tematica prevenirii consumului de droguri, alcool și tutun (cursuri, seminare, mese rotunde) cu participarea a circa 1 000 de persoane, inclusiv a profesorilor, profesorilor-diriginți, părinților, psihopedagogilor.

În instituțiile de învățământ superior, au fost organizate mai multe activități cu genericul antidrog: ședințe, seminare, mese rotunde, ore educative, conferințe, etc., cu participarea a circa 1 500 de studenți.

De asemenea, în scopul informării vizavi de prevenirea consumului tuturor tipurilor de droguri, în special la facultățile de pedagogie, se organizează întâlniri și lecții publice tematice cu invitarea specialiștilor din domeniu. Planul-cadru pentru studii superioare de licență (ciclul I), de master (ciclul II) și integrate, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației.

Prin Ordinul Ministrului Educației și Cercetării, nr. 196 din 25.02.2021 a fost aprobat Programul activităților extrașcolare în învățământul primar și secundar, ciclul I și II, pentru anul 2021, care a inclus Calendarul datelor remarcabile și comemorabile internaționale și naționale (opționale) cu marcarea la 7 aprilie – Ziua mondială a sănătății, la 18 mai – Ziua sportului, la 31 mai – Ziua mondială a luptei împotriva fumatului, la 26 iunie – Ziua internațională a Combaterii Consumului și Traficului Ilicit de Droguri, la 18 noiembrie – Ziua Națională fără fumat. Ordinul prenotat este plasat pe site-ul MEC.

În scopul promovării modului sănătos de viață în rândul tinerilor în cadrul Centrelor de sănătate prietenioase tinerilor au fost organizate o serie de activități de informare și instruire prin antrenarea voluntarilor în diseminarea informației și experienței prin metoda de la egal la egal, în conformitate cu interesele și necesitățile tinerilor.

Ministerul Educației și Cercetării de comun cu Ministerul Sănătății, au desfășurat campanii de informare pe subiecte de sănătate (prevenirea ITS, HIV, abuz de alcool, tutun și droguri), în cadrul Centrelor de medicină preventivă, clinicele de servicii prietenioase tinerilor, licee, școli profesionale prin distribuirea materialelor informative și oferirea de consultații gratuite copiilor și tinerilor. În cadrul liceelor, școlilor profesionale, elevii au asistat la ore de sănătate susținute de profesori și asistenți medicali inițiați în domeniu. Pe parcursul anului 2021, majoritatea activităților s-au desfășurat în format online, pentru cadrele didactice la 23 de discipline școlare și de profil prestate de către cele 13 Instituții de Formare Continuă acreditate, care conțin Modulul psihopedagogic în cadrul căruia se abordează subiectul „educație antidrog”.

Tot în perioada specificată, au beneficiat de stagii de formare continuă la disciplinele școlare și de profil 15 442 cadre didactice.

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII AL REPUBLICII MOLDOVA

La compartimentul *Prevenirea primară* a consumului de droguri, pe parcursul anului 2021 s-au organizat cursuri de perfecționare pentru 17 medici și 17 asistente medicale. Instruirea continuă pentru medici psihiatri –narcologi, personalul care activează în domeniul legat de tratament, reabilitare, reducerea riscurilor sunt organizate la Catedra de Psihiatrie, Narcologie și Psihologie Medicală a USMF “Nicolae Testemițanu”. Un alt mecanism de instruire a personalului sanitar îl reprezintă cursurile de educație medicală, organizate de alte instituții cu activitate în domeniu și organizații neguvernamentale, instituții internaționale cointeresate în domeniul drogurilor.

Reprezentanții DRN au organizat și/sau au participat la sedințe, ateliere de lucru , mese rotunde , :

- ✓ Atelirul de instruire cu privire la monitorizarea indicatorilor privind consumul de droguri și a substanțelor noi cu proprietăți psihoactive, organizat de către EMCDDA online;
- ✓ Webinar pe programul NEPTUN, organizat de către UNODC Moldova în parteneriat cu EMCDDA și EU pentru echipa locală de experti care se ocupă de scrierea Protocolului Clinic National pe "Tulburări legate de consumul de substanțe noi cu proprietăți psihoactive și stimulatoare (adulți și adolescenți)".
- ✓ Lansarea cursului online "HIV și Gender", găzduit de platforma digitală de instruire nou creată www.formare.md
- ✓ A 17-a conferință anuală a INEBRIA (Rețeaua Internațională de Intervenții Scurte pe consumul de alcool și droguri), privind consolidarea capacitaților screeningului și intervenției scurte pentru reducerea efectelor nefavorabile ale consumului de alcool;
- ✓ 10.11.2021 în incinta Dispensarului Republican Narcologic s-a desfășurat ședința grupului tehnic de lucru pentru elaborarea aplicației cu referire la asistența video-ghidată a pacienților în tratamentul cu metadonă și buprenorfină în colaborare cu UNAIDS, UNDP, Centrul PAS;
- ✓ 16.12.2021- masă rotundă: Viziuni strategice privind digitalizarea în sănătate, sub egida viceprim-ministrului pentru digitalizare, Ministerul Sănătății, în parteneriat cu Biroul Organizației Mondiale a Sănătății ;
- ✓ Colaboratorii DRN participă la toate conferințele științifice organizate de către Societatea Psihiatrilor, Narcologilor, Psihoterapeuților și Psihologilor Clinicieni din Republica Moldova 12 sedințe tematice;
- ✓ Ședință de lucru cu tematica „Fenomenul violenței raportat la consumul abuziv de alcool și substanțe psihotrope”, organizat de către MS, cu participare a Inspectoratului Național de Probațiune, Inspectoratul General al Poliției;
- ✓ 1 decembrie 2021 - Ziua Internațională de Combatere a HIV/SIDA, cu sloganurile „Pentru tine, pentru ei, pentru fiecare!” și „Este important pentru toți. Fiecare este important!”. În acest context, a fost îndeamnată populația să se testeze gratuit la HIV în cadrul punctelor mobile.
- ✓ 08 iunie 2021 , în cadrul programului comun al ONU “Consolidarea drepturilor omului”, a avut loc întrunirea în contextul pilotării schemelor de referire de la poliție a populației vulnerabile din societate , către servicii medicale, sociale și cele prestate de ONG-uri,
- ✓ 06. 2021 pe platforma GTL al CNC TB/SIDA on-linie , colaboratorii DRN au participat la atelirul de lucru privind revizuirea angajamentelor conform Programului Național de control și profilaxie HIV 2021-2025, grantului GFATM 2021-2023 și celor din cadrul Parteneriatului Global antidiscriminare pentru planificarea anuală a resurselor și eforturilor care vizează reducerea stigmatizării și discriminării în contextul HIV.
- ✓ 6-12 septembrie 2021 colaboratorii DRN au susținut prelegeri în contextul Săptămânii Globale de acțiune pentru prevenirea bolilor netransmisibile cu sloganul: „Acționăm împotriva bolilor netransmisibile”, la Centrul Academic Internațional EMINESCU.
- ✓ Participarea la campania socială ” Doar testează-te! ” , lansată de Ministerul Sănătății cu suportul Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, Asociației Obștești „Inițiativa Pozitivă”, UNAIDS Moldova și a autorităților locale. Până pe 21 decembrie, colaboratorii DRN au informat populația despre HIV/SIDA, sa promovat testarea , la infecția cu HIV.

În vederea asigurării transparenței și a unei bune comunicări cu comunitatea în anul 2021, DRN a participat la: 21 emisiuni radio-tv , 86 informații au fost distribuite prin intermediul rețelelor on-line etc..

SOCIETATEA CIVILA

În anul 2021, A.O. Inițiativa Pozitivă a :

- Demarat programul pentru depășirea dependenței și modului infracțional de viață, cu durata de 4 luni, în 8 instituții penitenciare. Programul a fost finisat de 96 persoane private de libertate în 11 instituții penitenciare.
- Organizat ore informative, pentru sporirea conștientizării riscurilor legate de consumul de droguri. Aceste activități au fost frecventate de aproximativ 300 persoane private de libertate.
- Organizat ședințele online cu persoane foste dependente, care au fost în calitate de mentor și au împărtășit experiența lor cum au ieșit din consum. 4 ședințe au avut loc consecutiv în 9 penitenciare, și la fiecare ședință au participat 85 – 95 deținuți.
- Participat la 6 emisiuni televizate privind dauna consumului de droguri
- Acordat asistență pentru 58 de foști deținuți multidisciplinar, în cadrul unui program inovativ de asistență post dețenenie. Respectiv, 14 dintre aceștia au primit servicii de cazare cu durata de 3-4 luni în centrul de

plasament temporar al organizației, 44 au frecventat cursuri de calificare, dezvoltare persoană, iar 25 dintre ei au fost angajați în cîmpul muncii, prin intermediul partenerilor din proiectul SHARE. Pe acest segment organizația a colaborat intens cu Administrația Națională a Penitenciarelor și Inspectoratul Național de Probațjune.

- Efectuat testarea deținuților la HIV, hepatita C și sifilis.
- A susținut informațional și a acordat asistență psihologică persoanelor aflate în tratament ARV pentru 80 deținuți HIV-poziți care sunt destul de aderenți la tratament, și 19 deținuți care au deficiențe la acest capitol.
- A.O. Inițiaiva Pozitivă a oferit suport în angajare pentru 25 foști deținuți.

ALOCĂRILE BUGETARE ȘI FINANȚAREA

La propunerea Comisiei Naționale Antidrog, Guvernul va cofinanța programele multidisciplinare în cadrul politicii în acest domeniu, implementate la nivel local. Nu este posibilă o măsurare/estimare a cheltuielilor din bugetul național destinate prevenirii consumului de droguri și altor măsuri de combatere a traficului ilicit de droguri. La moment nu este posibilă dezagregarea pentru calcularea totalului cheltuielilor.

PREVALENȚA SI TENDINTELE CONSUMULUI DE DROGURI

STUDIILE POPULATIONALE DE PREVALENȚA A CONSUMULUI DE DROGURI

Consumul de droguri, modelele și tendințele lui în populația generală sunt măsurate în cadrul studiilor populational pe un eșantion reprezentativ național. Studiile oferă estimări ale proporției de persoane care declară că au consumat droguri specifice în intervale delimitate de timp. De asemenea, chestionarele oferă informații contextuale utile privind modelele de consum în prezent sau trecut, caracteristicile socio-demografice ale consumatorilor, percepțiile privind riscul, disponibilitatea și atitudinile vizavi de droguri (conform recomandărilor EMCDDA).

În Republica Moldova pentru aprecierea consumului de droguri se utilizează 3 indicatori standard:

- prevalența pe parcursul vieții (consumul unui drog în orice moment al vieții),
- prevalența în ultimul an,
- prevalența în ultima lună.

Dintre cele trei măsurări standard, prevalența pe parcursul vieții este mai puțin sensibilă pentru reflectarea situației curente. Această măsurare nu reflectă situația actuală a consumului de droguri, însă poate fi utilă pentru înțelegerea modelelor de consum și a incidenței primului consum. Accentul este pus asupra evenimentelor de consum din ultimul an și ultima lună.

Consumul de droguri în populația generală

Datele specifice consumului de droguri au fost colectate în cadrul studiului "KAP 2010 15-64 ani" a.a.a.2005, 2008, 2010. Rezultatele în tendințe sunt incluse în raportul anual "Consumul și traficul ilicit de droguri în Republica Moldova", 2013

Consumul de droguri în rîndurile tinerilor

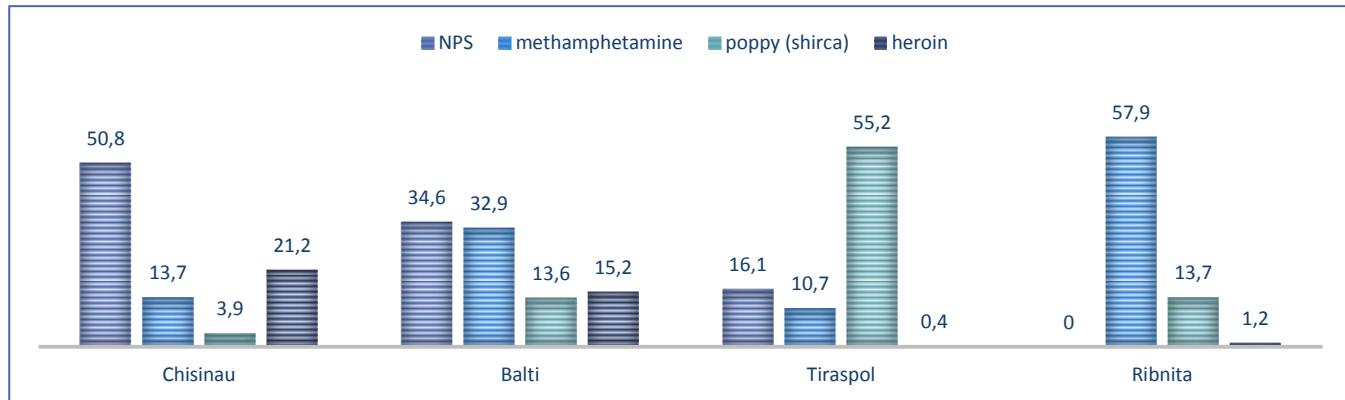
Datele specifice consumului de droguri au fost colectate în cadrul studiului "Cunoștințele, atitudinile și practicile tinerilor de 15-24 ani cu referire la HIV/SIDA", a .2006, 2008, 2010, 2012. Rezultatele în tendințe sunt incluse în raportul anual "Consumul și traficul ilicit de droguri în Republica Moldova", 2013. Proiectul European de Cercetare în Școli privind consumul de Alcool și alte Droguri, identificat uzual prin abrevierea ESPAD, a fost inițiat în anul 1993 de Consiliul Suedez de Informații privind Alcoolul și alte Droguri și Consiliul Europei. Scopul studiului vizează obținerea la nivel european de date comparabile privind cunoștințele, atitudinile, practicile elevilor de 16 ani în privința consumului de droguri, făcând în acest fel posibilă conturarea unor tendințe privind caracteristicile consumului la acest segment de vîrstă, la nivel național și european. Sondajele sunt repetate la fiecare patru ani, în anul 1995 a fost realizat primul studiu în 26 de țări, fiind punctul de plecare. Republica Moldova a implementat trei runde a studiului ESPAD. Conform metodologiei se anchetează toți elevii din clasele cu o pondere mare de elevi de vîrstă de 16 ani (în cazul Republicii Moldova a aceștia sunt în clasele a 8-a și a 9-

a), dar pentru comparabilitate între țări în baza finală a studiului la nivel european se păstrează doar elevii din grupul țintă (în cadrul ESPAD 2015 aceștia sunt elevii născuți în anul 1999). Rezultatele în tendințe sunt incluse în raportul anual "Consumul și traficul ilicit de droguri în Republica Moldova", 2015.

Consumatori droguri injectabile sector civil

În cadrul studiului integrat bio-comportamental IBBS 2020, desfășurat în rîndul PCID (persoane utilizatoare de droguri injectabile), principalul drog injectat pe durata ultimei luni este divers în dependență de localitatea desfășurării studiului. În Figura1 sunt prezentate cele mai consumate tipuri de droguri per localitate. În municipiul Chișinău și Bălți tipul de drog cel mai des consumat pe parcursul ultimei luni sunt substanțele psihoactive noi (NPS) 50,8%, și respectiv 34,6%, 55,2% în Tiraspol extractul de opiu (mac) iar în Rîbnița metamfetaminele 57,9%

Figura 1. Cele mai injectate droguri pe parcursul ultimei luni, %, IBBS 2020

Consumatori droguri injectabile sector departamental/penitenciar

În studiul IBBS 2020, subgrupul PICID din sectorul penitenciar nu a participat. Conform rezultatelor studiului IBBS desfășurat în anul 2015/2016, în rîndul deținuților de pe malul drept al râului Nistru, 14,9% și-au injectat cel puțin o dată droguri cu vîrstă medie de 36,2 ani. Dintre aceștia, 17,6% sunt HIV pozitivi, 40,5% sunt HVC pozitivi, 4,1% sunt HVB pozitivi și 5,4% sunt pozitivi la testul TP. Din eșantion, 4,2% (21 respondenți din 495) au raportat injectarea drogurilor pe parcursul ultimelor 12 luni. Vîrstă medie a respondenților care și-au injectat droguri în ultimele 12 luni este de 33,6 ani, respondenții care au injectat droguri în ultimele 12 luni au relatat o experiență în injectarea drogurilor în medie de 11,1 ani. Tipul de droguri consumate injectabil în rîndul respondenților care și-au injectat droguri în ultimele 12 luni sunt: metamfetamine, heroină, „shirka” (produs local), subutexul, mac.

CERCETARE OPERATIONALA DE ESTIMARE

CONSUMATORI DROGURI INJECTABILE SECTOR CIVIL

În a.2020 s-a desfășurat repetat exercițiul de estimare a mărimeii grupurilor de Consumatori de droguri injectabile, lucrătoare ale sexului și bărbați care practică sex cu bărbații, având la bază ultimele recomandări din Ghidul OMS pentru supravegherea biocomportamentală în populațiile cu risc sporit de infectare cu HIV. Estimările s-au făcut separat pentru municipiile Chișinău și Bălți de pe malul drept al râului Nistru și pentru municipiul Tiraspol, or. Râbnița de pe malul stâng al râului Nistru. Mărimea estimată a grupului de PCID în Republica Moldova în anul 2020 este de 27,5 mii, cu 22,78 mii pentru malul drept și 4,72 mii pentru malul stâng al râului Nistru. Numărul estimat de consumatori injectabili de opiate este de circa 47% din numărul estimat de consumatori de droguri injectabile, ceea ce constituie aproximativ 12 920 persoane. Merită de menționat că injectarea opiateelor printre PCID diferă esențial de la un teritoriu la altul, cea mai răspândită fiind pe malul stâng (circa 54,8%).

TENDINȚELE PRINCIPALE

Deoarece datele privind modelele de consum de droguri de-a lungul anilor nu sunt consistente, nu este posibilă urmărirea tendințelor în consumul de droguri. Informațiile din diverse surse de date existente în prezent, în Republica Moldova diferă și în multe cazuri, sunt greu comparabile. Din cauza unei lipse de consistentă în timp, datele disponibile reduc posibilitatea analizei tendințelor fenomenului consumului de droguri. Principalele surse de informații pentru acest subcapitol sunt:

- ❖ Rezultatele studiilor în populația generală(KAP maturi, 16-64 ani)
- ❖ Rezultatele studiilor în rîndul tinerilor (KAP tineri, 15-24 ani)
- ❖ Rezultatele studiilor în rîndul elevilor (ESPAD)
- ❖ Rezultatele studiilor bio-comportamentale în rîndul PUDI (IBSS)
- ❖ Statistica de rutină a DNR care vizează profilul cazurilor noi înregistrate de consum de droguri;
- ❖ Datele statistice ale MAI care vizează infracțiunile înregistrate legate de traficul de droguri, precum și cantitățile confiscate;

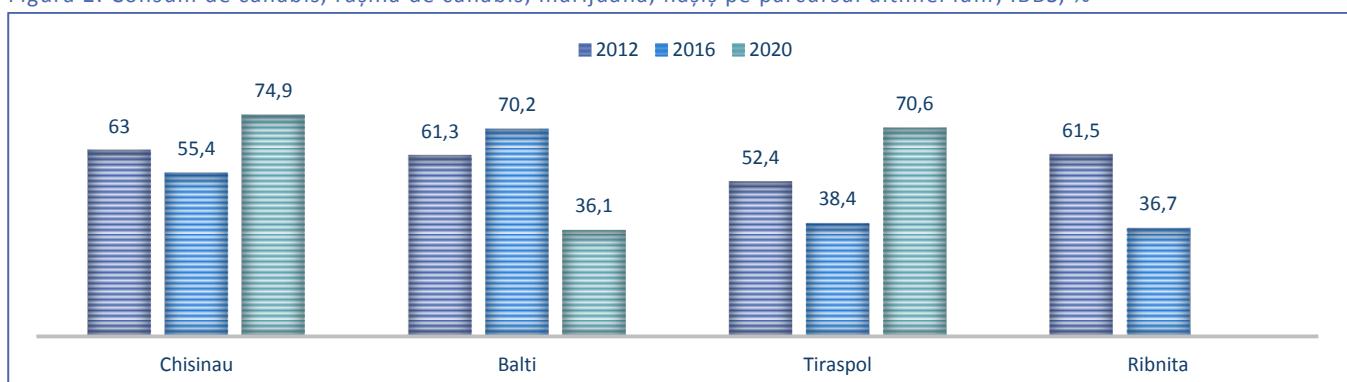
CANABIS

Canabisul este drogul ilegal cel mai frecvent utilizat în Republica Moldova. În anul 2010 pe malul drept al rîului Nistru prevalența consumului de canabis pe durata vieții în populația generală de 15-64 ani (studiu KAP) este de 3,9%, în 2008 fiind de 3,4%. Prevalența consumului de canabis este cea mai mare comparativ cu celelalte droguri ilegale. Consumul de canabis este întîlnit mai des în mediul urban și mai mult în rîndul bărbaților.

Studiul KAP desfășurat în 2012 în rîndul tinerilor de 15-24 ani de pe malul drept al rîului Nistru înregistrează o prevalență a consumului de canabis pe durata vieții de 3,5%, care este cea mai mare printre drogurile ilegale (4,9% în 2010). Prevalența consumului de canabis pe durata ultimului an, a înregistrat 2,3% în 2010 și respectiv 1,2% în 2012. În studiul ESPAD 2015, s-a înregistrat o prevalență a consumului de canabis pe durata vieții de 4,0%, în anul 2008-5%.

Potrivit datelor prezentate în tendință, din studiul IBBS, privind drogurile neinjectabile, cele mai des utilizate în ultima lună și în ultimele 6 luni au fost cannabis/marijuana/hașiș/răsină de canabis în toate patru localități intrate în studiu, cu excepția PUDI (persoane utilizatoare de droguri injectabile) din Chișinău, care au raportat consumul cel mai des a NPS/amestec de ierburui în ultimele 6 luni.

Figura 2. Consum de canabis, răsină de canabis, marijuana, hașiș pe parcursul ultimei luni, IBBS, %

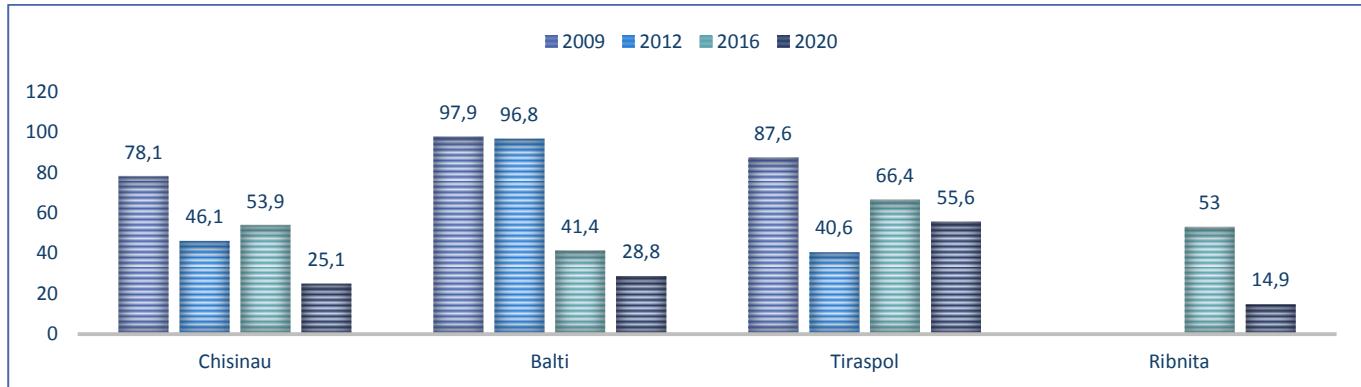
Conform datelor DNR, din cazurile noi de consum de droguri fără dependență, înregistrate în anul 2021, la momentul înregistrării majoritatea erau consumatori de marijuana 85,2%, administrată pe calea fumatului 84,1% și preponderent de bărbați 94,9%.

OPIACEE/HEROINA

În 2010, în populația generală 15-64 ani prevalența consumului de opiate pe durata vieții era de 0,4%. Experiența consumului heroinei pe durata vieții a fost raportată de 0,1% din respondenții. Potrivit studiului, efectuat în grupul de vîrstă de 15-24 ani, în anul 2012 prevalența consumului de opiate pe durata vieții este de 0,5%.

Conform studiului IBSS 2020 se constată o scadere în consumul opiatelor per toate locațiile intrate în studiu comparativ cu anii precedenți. Acest fapt poate fi condiționat de disponibilitatea pe piață drogurilor a substanțelor noi psihooactive.

Figura 3. Consum de heroină, mac (shirca), pe parcursul ultimei luni, IBBS, %

Conform datelor DRN, în anul 2021 consumul de opiate a fost înregistrat 85,7% în cazurile noi de consum cu dependență și 4,1% fără dependență. Injectarea este calea principală de administrare a opiatelor în cazurile noi de consum de droguri cu dependență 86,6%.

DROGURILE STIMULENTE

Conform studiului KAP 2010 în populația generală de 15-64 ani prevalența consumului amfetaminelor pe durata vieții a fost de 0,1%, iar prevalența consumului de ecstasy pe durata vieții - de 0,5%. Prevalența consumului amfetaminelor pe durata vieții conform studiului KAP 2012 a fost de 0,1%, iar al consumului de ecstasy pe durata vieții în rândul tinerilor de 15-24 ani a fost de 1,2%. Conform ESPAD prevalența consumului de ecstasy pe durata vieții în rândul elevilor în 2008 a fost de 1,6%, în anul 2011 de 2% și în anul 2015 de 1%. În tendință se urmăresc valori mai mici pentru consumul drogurilor sintetice în majoritatea locațiilor din studiu IBBS 2020 în afară de or. Ribnița, unde acest tip de drog este principal 67,6% și consumul e mai mare de 1,7 ori în comparație cu runda precedentă de desfășurare a studiului.

Figura 4. Consum de amfetamine, metamfetamine, ecstasy, pe parcursul ultimei luni, IBBS, %

Consumul de amfetamine în cazurile noi înregistrate pentru anul 2021 de DNR este de 2,4%.

HALUCIONOGENE

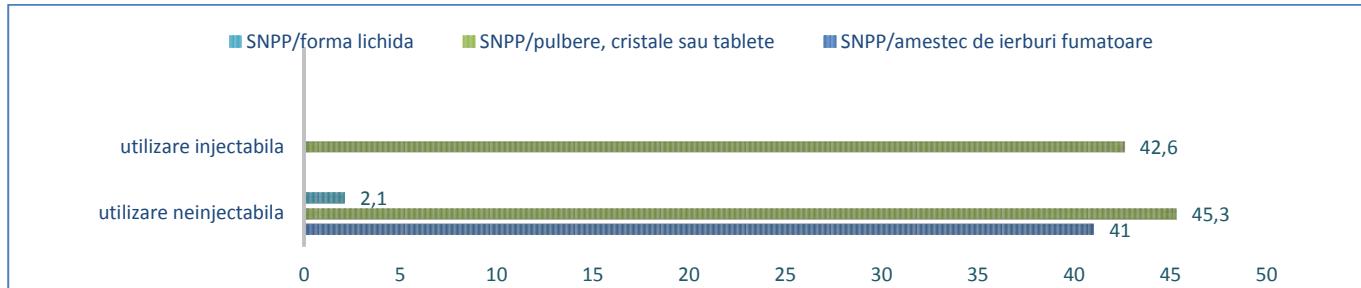
Conform KAP 15-24 ani din 2012, prevalența consumului de LSD pe durata vieții este de 0,1%.

Consumul pe durata ultimei luni a drogurilor halucinogene (LSD, ciuperci halucinogene, mescalină) raportat în IBBS 2020 este de 5,5%. LSD este foarte rar întâlnit în cazurile noi de consum de droguri înregistrate de sistemul de sănătate (DNR). În cazul drogurilor sechestrante de către MAI pentru anul 2021 (1479 timbre LSD) se înregistrează o cantitate de șase ori mai mare decât în 2020 (238 timbre LSD).

SNPP (SUBSTANȚE NOI CU PROPRIETĂȚI PSIHOACTIVE)

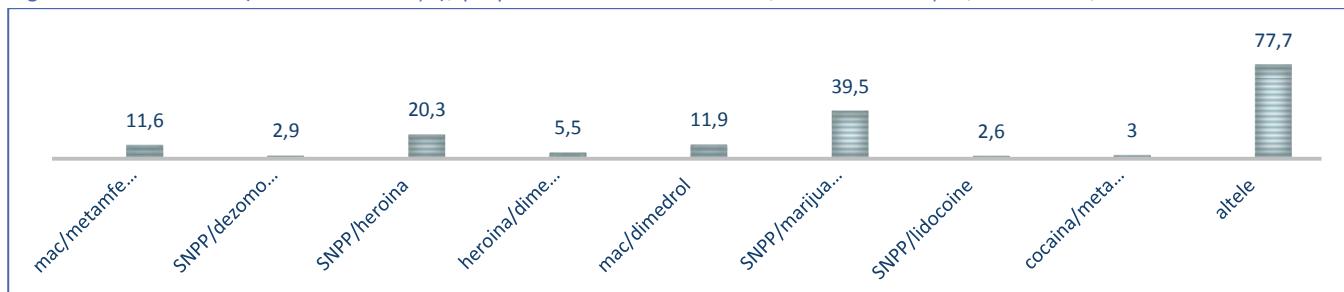
Consumul substanțelor noi cu proprietăți psihoactive (SNPP) raportat în IBBS 2020 arată că acest tip de droguri este foarte popular și prezintă valori mai mari față de datele raportate în runda precedentă a studiului IBBS 2016. Tendința consumului SNPP, potrivit datelor din studiu, prezintă valori mai mari per fiecare localitate (ca ex. în Chisinau, consumul pe cale neinjectabilă în ultima lună era pentru 2016 - 35,8% comparativ cu 2020 - 55,4%) și predomină în partea dreaptă a malului Nistrului (în Chisinau 2020 - 55,4% iar în Tiraspol 2020 - 16,4%).

Figura 5. Consum SNPP pe cale injectabilă/neinjectabilă, pe parcursul ultimei luni, toate localitățile, IBBS 2020, %

În runda 2020 a studiului au fost incluse întrebări despre policonsum. Potrivit datelor din studiul cel mai des mix de substanțe utilizate (din cele specificate) sunt marijuana și SNPP 39,5% iar în categoria altele (din cele nespecificate) valoare este mai mare 77,7%. Consumul de SNPP în cazurile noi raportate de DNR pentru anul 2021 este 7,8% și este în creștere față de 2020 1,1%.

Figura 6. Policonsum (mix de substanțe), pe parcursul ultimilor 6 luni, toate localitățile, IBBS 2020, %

TRATAMENTUL DEPENDENȚEI DE DROGURI

COORDONAREA ȘI SERVICIILE DISPONIBILE

În abordarea problemei consumului de droguri, Republica Moldova se bazează pe conceptul Organizației Mondiale a Sănătății „Sănătate pentru Toți în secolul al 21-lea”, conform căruia consumul de droguri este o problemă ce periclită sănătatea publică și care ar putea împiedica dezvoltarea sănătoasă a cetățenilor și a societății în context mai larg.

Pentru coordonarea sistemului narcologic în Republica Moldova, prin ordinul Ministerului Sănătății a fost nominalizat IMSP Dispensarul Republican de Narcologie (DNR).

Serviciile acordate de către instituție sănt: tratament ambulator, staționar și de susținere; consiliere individuală și de grup; testare psihologică după diferite metode; testare la HIV și la prezența substanțelor stupefiante; activități de informare și educație în grupurile cu destinație specială asupra riscurilor legate de consumul de substanțe psihoactive, formarea unui comportament de tip “inoșiv”; activități de prevenție primară, bazată pe concepțele deciziei informate, în școlile și liceele Republicii Moldova; informarea și educația populației asupra prevenirii consumului de substanțe psihoactive.

DNR acoperă cu asistență medicală consultativă și spitalicească pacienții de pe întreg teritoriul Republicii Moldova în cadrul subdiviziunilor staționarului și în cadrul staționarului de zi (anonim), care se confruntă cu problemele legate de consumul de alcool, a substanțelor stupefiante și a substanțelor psihotrope.

Realizarea acestor obiective este datorată abordării complexe în tratamentul dependenței de droguri. Tratamentul în procesul de reabilitare este asigurat de către o echipă psihoterapeutică de profil, formată din: medici, psihologi, asistenți sociali și voluntari (foști consumatori de droguri).

Legea nr. 263 din 27.10.2005 "Cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului" stipulează, că un pacient nu poate fi internat în staționar fără acordul său, cu excepția cazurilor în care este vorba despre degradarea avansată a personalității sau în cazurile cînd persoana prezintă pericol public. Astfel, persoana poate să se adreseze benevol după ajutorul specializat în instituțiile publice și private. În instituțiile medicale private, oferta nu diferă de cea a sistemului public. Dezintoxicarea este inclusă în pachetul minim de servicii medicale acoperite de poliță de asigurare obligatorie de asistență medicală, care este disponibilă doar în cazul persoanelor asigurate (cele angajate oficial în cîmpul muncii, care au procurat poliță de asigurare sau sănătate asigurate din bugetul de stat, cum ar fi studenții, elevii, pensionari și invalizi și, din 2007 - șomerii oficial înregistrați la agențiiile pentru ocuparea forței de muncă). Pentru persoanele care nu fac parte din categoriile asigurate și nu

și-au procurat poliță de asigurare medicală obligatorie, dezintoxicarea este acoperită din contul mijloacelor fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală fiind calificată ca urgență medicală majoră.

Consumatorii de droguri care nu dețin poliță de asigurare obligatorie de asistență medicală beneficiază de asistență medicală urgentă specializată de ambulatoriu și spitalicească acoperite din contul mijloacelor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală conform Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală și Normelor metodologice. Pentru persoanele asigurate care nu vor să-și divulge identitatea, dezintoxicarea este contra plată, deoarece utilizarea poliței de asigurare medicală exclude anonimatul.

TRATAMENTUL DE DEZINTOXICARE

Tratamentul de dezintoxicare prevede următoarele criterii, în urma cărora persoana poate beneficia de tratament:

- semne clinice atestate anamnestic, clinic, paraclinic ale dependenței de droguri;
- sindrom de abstinență de diferită severitate;
- identificarea drogurilor în lichidele biologice.

Regulamentul privind depistarea, înregistrarea și evidența persoanelor antrenate în consum de droguri și de alte substanțe psihotrope este aprobat în baza ordinului Ministerului Sănătății nr. 1043 din 18.10.2012.

Prin Ordinul Ministerului Sănătății nr. 235 din 09.06.2008 au fost aprobată Standarde medicale de diagnostic și tratament în narcologie. Aceste standarde descriu algoritmul de diagnosticare, acordare a asistenței medicale și tratament pentru persoanele care fac abuz de alcool și droguri.

În scopul prevenirii consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope, precum și asigurării calității serviciilor medicale prestate populației, de către Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Socială a fost elaborat și aprobat: Ordinul nr. 107 din 26.01.2018 "Cu privire la aprobarea Protocolului clinic național „Tratamentul farmacologic al dependenței de opiate”; Protocolul național este elaborat în conformitate cu ghidurile internaționale actuale privind dependența prin consum de opiate la persoanele adulte și va servi drept bază pentru elaborare protocoalelor instituționale, în funcție de posibilitățile reale ale fiecărei instituții. La recomandarea Ministerului Sănătății, pentru monitorizarea protocoalelor instituționale pot fi folosite formulare suplimentare, care nu sunt incluse în Protocolul Clinic Național. Concomitent, Protocolul nominalizat a fost revizuit și de către specialiștii OMS și UNODC.

REABILITAREA ȘI REINTEGRAREA

Conform prevederilor Ordinului Ministerului Sănătății nr. 365 din 26.09.2007, în cadrul DNR activează Centrul de reabilitare și resocializare a bolnavilor dependenți de droguri, care oferă continuarea tratamentului persoanelor dependente de droguri după etapa de dezintoxicare. Toate serviciile oferite de centru sunt fără plată, desfășurate în condiții de ambulatoriu. Reabilitarea socio-medicală reprezintă una din investigările care sunt efectuate la momentul internării, ceea ce determină: personalitatea pacientului, statutul fizic și psihic, starea socială și familială fiind definitorii în stabilirea capacitații de implicare a persoanei în tratament. Inițierea procedurii pentru reabilitare presupune careva criterii de admitere în tratament, precum și contraindicații. Astfel sunt admise persoanele: care sunt consumatori de droguri cu dependență; au dorința de a se trata; dispun de referire din partea psihiatrului sau narcologului; abilitate mintală pentru implicarea în programele de reabilitare. Odată cu externarea din spital după dezintoxicare, pacienții care din diverse motive, nu ajung la Centrul de reabilitare și resocializare a bolnavilor dependenți de droguri pot, la dorință, să continue tratamentul în cadrul programelor de reabilitare și reintegrare oferite de ONG-urile locale sau să plece în afara țării pentru tratament rezidențial (cei cu venituri mari), sau să între întrupă tratamentul, oprindu-se la etapa de dezintoxicare. Avantajul ONG-urilor locale este că ele oferă servicii fără plată cu păstrarea anonimatului. În conformitate cu Standardul de asistență psihologică a consumatorilor de droguri reabilitarea în cadrul centrelor de zi și a comunităților terapeutice au la bază evaluare inițială complexă și regulată a problemelor existente, caracteristicilor personale, suportului psihosocial existent, factorilor stresanți, realizată de personal competent, special pregătit. Pe baza acestei evaluări sunt elaborate mai multe obiective în asistență persoanei, iar progresul este urmărit de-a lungul procesului de asistență. Parte componentă a acestui tip de asistență constituie relațiile cu alte servicii în domeniul și referirea beneficiarilor pentru accesarea lor.

PROGRAM DE FARMACOTERAPIE CU METADONA SAU BUPRENORFINA

Programul de tratament de substituție cu metadonă în Republica Moldova a fost aprobat de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale prin Ordinului nr. 159 din 20 mai 2003.

Conform Hotărârii Guvernului nr.166 din 15 februarie 2005 este instituit tratamentul de substituție cu metadonă în instituțiile penitenciare, astfel Republica Moldova a devenit prima țară din Comunitatea Statelor Independente care a introdus tratamentul dat în penitenciare.

Ordinul Ministerului Sănătății nr.283 din 12.07.2007 „Cu privire la perfecționarea formelor și metodelor aplicării terapiei substitutive la bolnavii de narcomanie” a exclus unele criterii restrictive de înrolare (evidența cazului de consum cu dependență la medicul narcolog), astfel sporind accesul la terapia de substituție.

În baza ordinului ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova nr. 107 din 26.01.2018 cu privire la aprobarea Protocolului clinic național (PNC) „Tratamentul farmacologic al dependenței de opioacee”. PCN este elaborat în conformitate cu ghidurile clinice internaționale actuale privind dependența prin consum de opioacee. Din anul 2002 tratamentul farmacologic al dependenței de opioacee cu buprenorfina a fost implementat în cadrul unui proiect în IMSP Dispensarul Republican de Narcologie, iar din anul 2004 a fost implementat tratamentul farmacologic cu metadonă în cadrul IMSP Dispensarul Republican de Narcologie, ulterior în IMSP Spitalul Clinic Municipal Bălți, IMSP Spitalul Raional Cahul, Comrat, Edineț, Ungheni, Fălești și Rezina, Departamentul Instituțiilor Penitenciare (13 instituții penitenciare, inclusiv 4 izolatoare de detenție preventivă). Tratamentul farmacologic al dependenței de opioacee cu metadonă și/sau buprenorfina a fost recunoscut drept un instrument cost-eficient în soluționarea problemelor de sănătate, de prevenire a răspândirii infecției HIV și a hepatitelor virale și de sporire a aderenței persoanelor HIV pozitive la terapia ARV. Totodată, tratamentul farmacologic cu metadonă și/sau buprenorfina contribuie atât la prevenirea supradozei și consumul ilicit de droguri, precum și la micșorarea criminalității printre acest contingent. Prin TSO cu metadonă sau buprenorfina se urmărește scopul de a înrola pacientul în tratament, de a atenua sindromul de sevraj și de a asigura siguranța (evitând supradoza și decesul). Durata tratamentului depinde de starea de sănătate și situația socială a pacientului.

Indicatorul cererii de tratament este unul dintre cei cinci indicatori cheie în domeniul epidemiologiei drogurilor care estimează numărul și caracteristicile persoanelor care se adresează după tratament pentru consumul de droguri, substanțele utilizate, tipurile de tratament oferit. Estimarea se bazează pe Protocolul Comun al Indicatorului de Cerere de Tratament al Grupului Pompidou – EMCDDA.

În prezent, Republica Moldova nu dispune de un sistem de colectare a datelor pentru măsurarea indicatorului cererii de tratament. Potențialele componente ale unui viitor sistem de colectare a datelor pentru indicatorul cererii de tratament în Republica Moldova, în conformitate cu recomandărilor experților internaționali, sunt:

- ✧ Institutia abilităță în înregistrarea oficială a cazurilor;
- ✧ Unitățile responsabile de farmacoterapia cu metadonă;
- ✧ Instituțiile medicale publice și private;
- ✧ Departamentul Instituțiilor Penitenciare al Ministerului Justiției;
- ✧ Programele de reducere a riscurilor;
- ✧ Prestatorii de servicii de reabilitare și resocializare;
- ✧ Inspectoratul General de Poliție al Ministerului Afacerilor Interne;
- ✧ Serviciul de Probațiune al Ministerului Justiției.

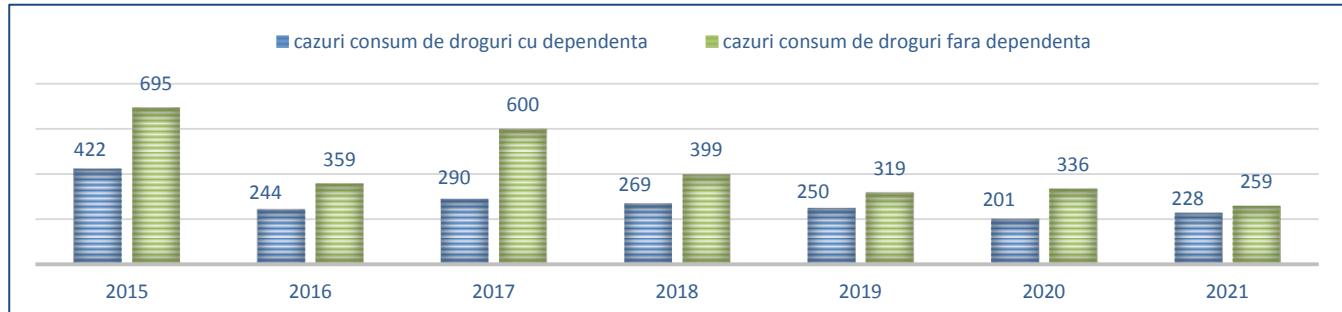
SISTEMUL DE COLECTARE A DATELOR PENTRU CONSUMATORII DE DROGURI INREGISTRATI OFICIAL

În sistemul de colectare a datelor pentru consumatorii de droguri, înregistrarea oficială a cazurilor, se află în responsabilitatea DRN, care introduce toate cazurile noi înregisterate oficial în baza de date și asigură menținerea acesteia. Cazul este considerat înregistrat oficial atunci când fișa de notificare (pe hîrtie) este completată și transmisă către DRN, unde informația este introdusă în baza de date. Sursa principală de depistare a cazurilor noi de consum de droguri sunt instituțiile medicale (adresare voluntară pentru tratament sau depistare accidentală în timpul controalelor profilactice²) și poliția (care se adresează serviciului narcologic pentru expertiza persoanelor reținute din diferite motive). Regulamentul depistării, înregistrării și raportării persoanelor consumatoare de droguri prevede diferite scenarii, de aceea persoanele care beneficiază de tratament în condiții de anonimat nu sunt înregisterate în baza de date a DRN, astfel informația

² Ex.: examinarea statutului sănătății la înrolarea în serviciul militar

prezentată mai jos nu-i include pe acești pacienți. După forma clinică, toate cazurile noi sunt divizate în două categorii mari: consum de droguri fără dependență și consum de droguri cu dependență.

Figura 7. Distribuția cazurilor noi înregistrate de consum de droguri, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2015-2021

Sursa: Dispensarul Republican de Narcologie

Pentru anul 2021 cele două grupuri de cazuri noi, înregistrate de consum de droguri, pot fi descrise după cum urmează:

1. Grupul cazurilor noi înregistrate de consum de droguri fără dependență:
 - vîrstă medie la momentul înregistrării este de 21,0 ani;
 - drogul consumat la momentul înregistrării, în majoritatea cazurilor, este marijuana (85,2%);
 - calea de administrare la momentul înregistrării, în majoritatea cazurilor, este fumatul (94,1%);
 - persoanele de sex masculin constituie majoritatea (94,9%).
2. Grupul cazurilor noi înregistrate de consum de droguri cu dependență:
 - vîrstă medie la momentul înregistrării este de 22,9 ani;
 - cele mai utilizate droguri sînt din grupul opioidelor (85,7%);
 - calea de administrare la momentul înregistrării este cea injectabilă (81,6%);
 - persoanele de sex masculin constituie majoritatea (98,8%).

Analiza caracteristicilor cazurilor noi înregistrate de consum de droguri ar putea doar într-o măsură oarecare să reflecte tendințele de consum de droguri în țară. La finele anului de raportare, în baza de date a Dispensarului Republican de Narcologie numărul cumulativ a consumatorilor de droguri înregistrați oficial era 11707 cazuri și 487 cazuri noi.

Tabelul 3 . Numărul cazurilor noi înregistrate de consum de droguri în Republica Moldova, conform bazei de date a DNR

Anii	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Numărul cazurilor noi în evidență medicală	603	890	668	569	537	487
La 100 mii locuitori	17,0	25,0	18,8	21,53	20,63	18,73
Numărul cazurilor în evidență medicală	11259	11661	11805	11924	1158*	11707
La 100 mii locuitori	317,0	328,7	332,2	451,53	446,13	449,63

*Numarul total a cazurilor în evidență medicală este în descreștere în anul 2020 ca rezultat a actualizării informației despre starea persoanelor aflate în evidență medicală

Din totalul cazuri noi luate în evidență, dezagregate după substanță consumată, majoritatea sunt de marijuana 246 sau (50,5%), urmate de 176 (36,1%) cazuri de opioidi, 27 cazuri sau (5,5%) de SNPP, 23 cazuri sau 4,7% de barbiturate, și 12 cazuri sau (2,4%) de amfetamine. Comparativ cu anul 2020, în numărul total de cazuri noi luate în supraveghere se atestă descreștere în consumul de marijuana de 1,2 ori (309 cazuri), dar crește în SNPP de 1,7 ori (16 cazuri). Totodată se urmărește diferență în cazurile noi de consum de droguri, cu dependență și fără dependență după drogul consumat.

³ Incidența calculată în baza indicatorului "populația cu reședință obișnuită". Indicatorul "populația stabilă" nu este publicat oficial pe pagina statistica.gov.md.

Tabelul 4. Ponderea tip drog consumat, cazuri noi de consum de droguri, cu și fără dependență, DNR, 2020, 2021

Substanță	2020		2021	
	cu dependență	fără dependență	cu dependență	fără dependență
Marijuana	11,7%	83,2%	13,5%	85,2%
Opiacee	87,2%	7,4%	85,7%	4,1%
Amfetamine	1,1%	4,4%	0,2%	1,7%
Substanțe neprecizate SNPP	0	1,1%	0	7,8%
Barbiturate	0	0,9%	0	1,2%

Se observă, în comparația între ani, creșterea consumului la marijuana precum la cei cu dependență cît și la cei fără iar în opiatee și amphetamine consumul scade. Crește considerabil consumul de SNPP la cei fără dependență, comparativ cu 2020.

Totodată în cazurile noi, calea de administrare a drogurilor pe cale de injectare, scade la cei fără dependență 3,9% (5,7%) și la cei cu dependență 81,6% (86,1%) comparativ cu 2020.

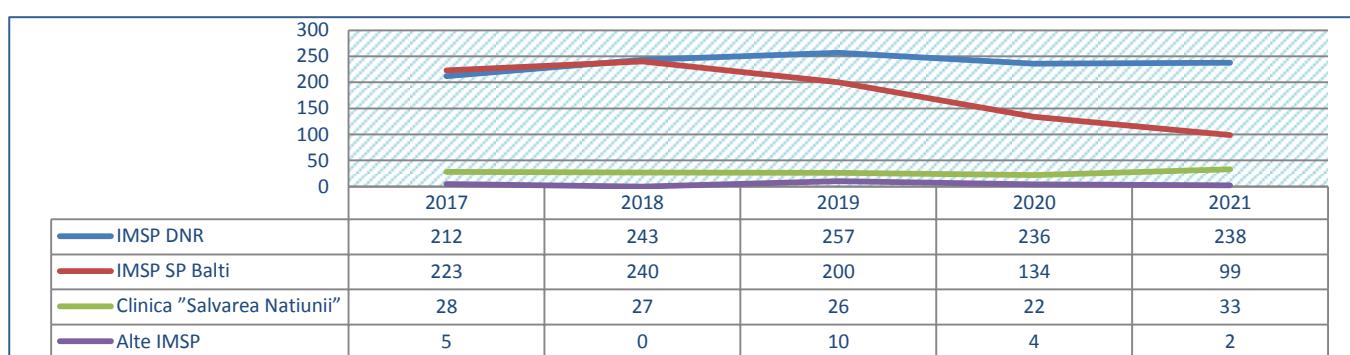
În distribuția pe gen comparativ între ani în cazuri noi de consum nu se atestă diferențe semnificative.

După nivelul de studii ponderea majoritară pentru 2021 cît și pentru anul precedent de raportare este în grupul celor cu studii medii/special 96,6% (96,4%).

TRATAMENTUL DE DEZINTOXICARE, ASISTENȚA MEDICALĂ ȘI REABILITAREA PSIHOLOGICA

Principalul serviciu disponibil pentru consumatorii de droguri în cadrul sistemului național de servicii medicale este dezintoxicarea, asistență medicală și reabilitarea psihologică în regim de internare și ambulatoriu. Tratamentul de dezintoxicare este gratuit în cazul persoanelor asigurate (angajați, studenți, elevi și pensionari, cu poliță de asigurare medicală obligatorie procurată) care se adresează în instituțiile medico-sanitare publice, cu condiția divulgării numelui pacientului și altor date personale, urmată de înregistrarea în baza de date a DRN. Consumatorii de droguri care nu dețin poliță de asigurare obligatorie de asistență medicală beneficiază de asistență medicală urgentă specializată de ambulatoriu și spitalicească acoperite din contul mijloacelor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală conform Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală și Normelor metodologice. Dezintoxicarea este oferită și de o instituție medicală privată acreditată „Salvarea Națiunii”. În această instituție acest serviciu se prestează contra plată și pacienții nu sunt înregistrați oficial în careva bază de date. Distribuția numărului pacienților care au beneficiat de dezintoxicare pentru prima dată în decursul anului de raportare, per instituție abilitată de a acorda acest serviciu este prezentată în (Figura 8).

Figura 8. Numărul de pacienți care au beneficiat de dezintoxicare în condiții de staționar pentru prima dată în decursul anului, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021

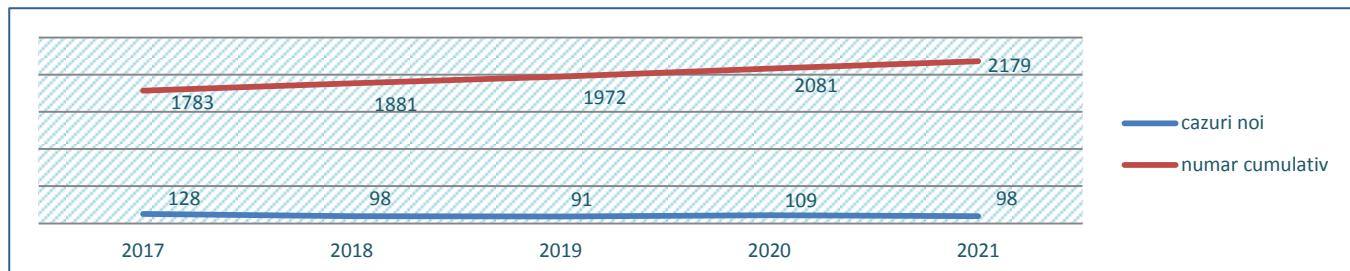

TRATAMENTUL DE SUBSTITUȚIE CU OPIACEE (TSO)

Programul de TSO este implementat prin realizarea unei sinergii de colaborare a sectorului guvernamental cu cel neguvernamental. Dispensarul Republican de Narcologie împreună cu alte instituții medicale asigură implementarea componentei medicale, iar organizațiile neguvernamentale implicate complementează cu servicii psihosoiale și de suport pentru creșterea aderenței la tratament. Servicii TSO sunt furnizate în nouă site-uri prin Dispensarul Republican de Narcologie (în două puncte TSO: Chișinău), Spitalul Municipal Bălți (într-un punct TSO), Spitalul Raional Comrat (într-un punct TSO), Spitalul Raional Cahul (într-un punct TSO), Spitalul Raional Edineț (într-un punct TSO), Spitalul Raional Ungheni (într-un punct TSO), Spitalul Raional Fălești (într-un punct TSO) Spitalul Raional Rezina (într-un punct TSO) și

Administrația Națională Penitenciare (în 13 penitenciare: Taraclia, Leova, Cricova, Cahul, Soroca, Rusca, Pruncul, Bălți, Cricova, Pruncul, Rezina, Brănești, Chișinău). Conform datelor Dispensarului Republican de Narcologie în anul 2021, serviciile de tratament de substituție cu opiate (TSO) au fost decentralizate în 9 localități din țară și în 13 instituții penitenciare, inclusiv în 4 IUP. Numărul cumulativ pentru anul 2021 în Programul de Terapie de substituție cu opiate a fost înregistrat de 2179 beneficiari. Numărul cazurilor noi pentru perioada de raportare este în descreștere și constituie 98 persoane.

Figura 9. Numărul total de beneficiari noi și cumulativi aflați în tratamentul de substituție cu opiate, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021

SERVICIILE DE REABILITARE PENTRU PERSOANE DEPENDENTE DE DROGURI

În cadrul Dispensarului Republican de Narcologie activează Centrul de Reabilitare Psiho-socială pentru persoanele drog dependente. Realizarea programului include câteva obiective strategice:

- Suportul psihologic și social
- Însănătoșirea și menținerea abstinenței de lungă durată (abandonarea consumului de droguri).
- Integrarea socială și profesională
- Îmbunătățirea relațiilor cu cei din jur și integrarea familială.
- Formarea intereselor ce contribuie la modul de viață sănătos.
- Accesibilitatea programelor pentru beneficiari

Pe parcursul anului 2021, în tratamentul de reabilitare au fost incluse 227 de persoane și se urmărește creșterea numărului persoanelor de gen feminin fata de anul precedent de raportare (192 bărbați și 35 femei; vîrstă medie la momentul inițierii 37-50 ani). Din numărul total al persoanelor care în anul 2021 au inițiat cursul de reabilitare, 211 (92%) persoane au finalizat cu succes și este în creștere față de 2020 (89%).

Tabelul 5 . Consumatorii de droguri care beneficiază de serviciile Centrului de Reabilitare pentru Persoane Dependente de Droguri, malul drept la rîului Nistru, 2017-2021

	Au inițiat curs de reabilitare					Au finisat cu succes cursul de reabilitare					Au abandonat cursul de reabilitare				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Total	215	246	241	237	227	215	215	223	211	211	16	22	23	10	8
Femei	14	40	24	30	35	14	24	25	26	33	-	3	1	0	1
Bărbați	201	206	217	207	192	201	191	198	185	178	16	19	22	10	7

Prin Hotărâre de Guvern nr.232 din 18.04.17 s-a aprobat Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social integrat pentru consumatorii de substanțe psihoactive și pacienții terapiei de substituție și Standardele minime de calitate.

Serviciul social integrat pentru consumatorii de substanțe psihoactive și pacienții terapiei de substituție, cuprinde o platformă complexă în contextul abordării necesităților beneficiarilor și prestarea serviciilor. Abordarea multidisciplinară și intersectorială a problemelor cu care se confruntă persoanele consumatoare de substanțe psiho-active și pacienții terapiei de substituție este asigurată prin implicarea *echipei multidisciplinare*, care reprezintă grupul de specialiști (asistent social, specialist consiliere de la egal la egal, psiholog, la necesitate psihiatru, narcolog și/sau alți specialiști relevanți) care colaborează la evaluarea și planificarea intervențiilor pentru atingerea scopului Serviciului integrat, conform prevederilor

Managementului de caz. Ministerul Sănătății este membru al Consiliului Național de Coordonare a programelor naționale de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, infecțiilor cu transmitere sexuală și de control al Tuberculozei. Respectiv, ministerul colaborează cu membrii societății civile – prestatori de servicii sociale pentru grupul vizat, inclusiv în cadrul grupurilor tehnice de lucru pe componenta de asistență și protecție socială, tratament, îngrijire și suport.

TRATAMENTUL ÎN INSTITUȚIILE PENITENCIARE

Conform datelor Administrației Naționale a Penitenciarelor, în anul 2021 în sistemul penitenciar al Republicii Moldova (malul drept al râului Nistru) numărul total al consumatorilor de droguri înregistrați a fost de 558 și este în descreștere față de 2020 (577 cazuri). În contextul asistenței medicale, serviciul medical al ANP poate oferi un tratament de dezintoxicare în cazul sindromului de abstinență, în acest serviciu au fost incluse 10 persoane în perioada de raportare. Severitatea sindromului de abstinență determină și locul unde este oferită dezintoxicarea (la nivelul instituției de detenție sau cu deplasare la spitalul penitenciar cu destinație republicană nr. 16, Pruncul). Conform datelor ANP pe parcursul anului 2021 au fost inclusi 105 beneficiari (94 bărbați și 11 femei) în farmacoterapie din ei 24 (22 bărbați și 2 femei) sunt cazuri noi. Comparativ cu perioada de raportare precedenta (2020 – 110 cazuri) se atesta o descreștere nesemnificativă a cazurilor incluse în TSO. Criteriile de admitere în farmacoterapia cu metadonă a deținuților dependenți de droguri sunt identice cu cele din sectorul civil. Începînd cu anul 2009, la ieșirea din instituțiile penitenciare, pacienții care se află în farmacoterapie primesc un extras semnat, care indică durata participării în program, doza zilnică și data de administrare a ultimei doze. Cu acest extras, pacientul este transferat pentru continuarea farmacoterapiei în sectorul civil.

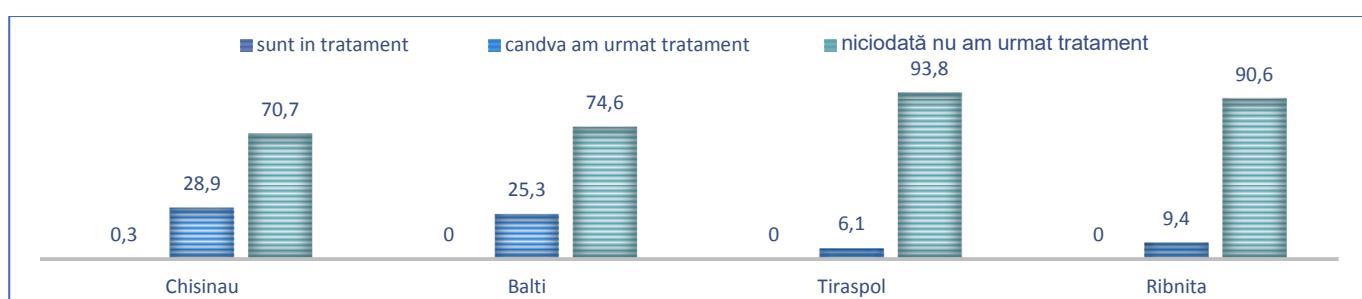
Figura 10. Numarul total al detinutilor, consumatori de droguri, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2018-2021

TRATAMENTUL DEPENDENȚEI DE DROGURI – STUDIU IBBS , 2020

Potrivit datelor studiului IBBS 2020 procentul PCID (persoane consumatoare de droguri injectabile), care niciodată nu au trecut tratamentul dependenței de droguri este mare pentru toate localitățile intrate în studiu.

Figura 11. Tratament pentru dependență de droguri, IBBS 2020, %

CONSUMATORII DE DROGURI INJECTABILE – BENEFICIARI AI PROGRAMELOR DE REDUCERE A RISCURILOR

Programele de prevenire pentru PCID (persoane consumatoare de droguri injectabile) sunt implementate în sectorul civil și sectorul penitenciar, inclusiv regiunea transnistreană în 29 unități teritoriale administrative. În sectorul penitenciar activitățile de profilaxie HIV pentru CDI sunt implementate în 18 instituții penitenciare din țară inclusiv 3 din regiunea transnistreană.

Pe parcursul anului 2021, 16.285 (16.302 în a.2020) au beneficiat de servicii (schimbul de seringi fiind unul de bază) din care 13.287 de beneficiari în sectorul civil și 2.998 de beneficiari în sistemul penitenciar. Numărul consumabililor distribuite în grupul PCID de PRR (program de reducere a riscului), în anul 2021 sunt prezentate în (Tabelul 6).

Tabelul 6. Numărul de prezervative și seringi distribuite în grupurile cu risc sporit de infectare HIV (PCID, PCID/Deținuți), Republica Moldova 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Prezervative (total)	595.719	1.347.886*	411.515	468.650	581.927
Seringi (total)	2.931.429	2.902.391	2.279.009	2.243.154	2.750.015
Fiole de naloxona	4 065	n/a	3,736	2,430	3.807

* numărul prezervative repartizat pentru tot grupul GRSI (PCID, LSC, BSB)

În anul 2021 din sursele CNAM în valoare totală de 1.340.000 MDL au fost finanțate 2 ONG-uri care oferă servicii de reducere a riscurilor pentru populațiile cu risc sporit de infectare. au prestat servicii de prevenire pentru prin intermediul cărora au beneficiat de servicii din pachetul de bază 1.450 de persoane; adițional, 1.975 persoane au beneficiat de servicii din pachetul suplimentar (attractiv). În același timp, au continuat activitatea trei clinici mobile care au oferit servicii de prevenire pentru toate populațiile cheie inclusiv CDI.

CONSECINȚELE ASUPRA SANATĂȚII / MORTALITATEA ASOCIATA CONSUMULUI DE DROGURI

Republica Moldova nu dispune de date pentru raportare în conformitate cu definiția standard a decesului asociat consumului de droguri (DAD). În anul 2020, în Republica Moldova pe malul drept al râului Nistru nu s-au înregistrat progrese în standardizarea definiției decesului asociat consumului de droguri. Datele pentru indicatorul-cheie al epidemiologiei drogurilor au fost colectate din trei surse:

1. Centrul de Medicină Legală al Ministerului Sănătății;
2. Registrul general al mortalității, deținut de Agenția Națională de Sănătate Publică
3. IMSP Dispensarul Republican de Narcologie al Ministerului Sănătății.

Alte surse disponibile referitoare la DAD nu există în Republica Moldova.

CENTRUL DE MEDICINA LEGALA

Centrul de Medicină Legală (CML) este unica instituție publică de expertiză judiciară specializată în domeniul medicinei legale, psihiatrie judiciară, inclusiv și în expertiza toxicologică din Republica Moldova. Structura organizațională CML presupune 25 subdiviziuni teritoriale (municipale și raionale) și 6 subdiviziuni cu statut republican. În subdiviziunile republicane de laborator se concentrează și se cercetează toate probele biologice prelevate (materialul cadaveric – sânge, urină, țesuturi) de pe întreg teritoriul Republicii Moldova în afară de malul stâng al râului Nistru.

În cazurile deceselor survenite în afara instituțiilor medico-sanitare, cadavrele sunt examineate la locul decesului de un grup de anchetă operativă cu participarea medicului legist, care efectuează examinarea externă a cadavrului și a obiectelor din jur. După examinare la locul depistării, cadavrele sunt expediate de către organele de drept (ofițerul de urmărire penală, agentul constatator, etc.) la examinarea medico-legală în scopul stabilirii: cauzei, vechimii estimative și împrejurărilor morții; vechimii producerii leziunilor; mecanismelor de producere a leziunilor și raportului lor de cauzalitate cu moarte; gradului vătămării corporale; prezenței alcoolemiei, drogurilor (după caz) sau a altor substanțe toxice, altor probleme conexe cadavrului; interpretarea rezultatelor cercetărilor de laborator medico-legale și medicale. Decizia privind efectuarea unei expertize/constatări medico-legală este luată de către reprezentantul organului de drept, ca urmare a prezenței suspiciunilor de moarte violentă. Examinarea toxicologică la prezența drogurilor în sânge și în alte lichide biologice este efectuată în baza solicitării reprezentantului organului de drept sau a medicului legist. Legislația în vigoare nu obligă medicul legist să efectueze analiza toxicologică în cazul tuturor cadavrelor supuse examinării medico-legale (cum este în cazul determinării alcoolemiei, care se efectuează la toate cadavrele supuse examinării medico-legale). Pe parcursul anului 2021 au fost efectuate 711 investigații toxicologice (cadavre și persoane) pentru determinarea prezenței de droguri ilegale și sunt în creștere de 1,5 ori față de 2020 (478). Din totalul investigațiilor toxicologice, (15,8) sau în 113 cazuri (55 persoane și 58 cadavre) au fost înregistrate rezultate pozitive la prezența drogurilor ilegale. În pofida a numărului mai mic de cazuri de deces cercetate 4836 pentru anul 2021 față de anul precedent de raportare (2020 7881) ponderea rezultatelor pozitive este mai mare 1,2%. Numărul scazut a investigațiilor toxicologice pentru identificarea drogurilor ilegale în probele prelevate examineate de CML poate fi explicată prin următoarele:

- lipsa unei reglementări legislative bine stabilite în acest domeniu, la moment decizia este luată în baza solicitării autorităților de urmărire penală sau de către medicul legist urmare a suspiciunilor apărute în procesul examinării cadavrului;
- echipament insuficient și învecit în laboratorul de Toxicologie medico-legală;
- capacitatea redusă a laboratorului de Toxicologie medico-legală, datorită deficitului de resurse umane;
- cooperare insuficientă între Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală și experții medico-legiști de sector, inclusiv în domeniul păstrării temporare și transportării materialului cadaveric în termenii prestabiliti.

Tabelul 7 . Numărul cazuri de investigații toxicologice conform CML, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021

Anii	2017	2018	2019	2020	2021
Decesele cercetate de CML	7362	7823	7936	7881	4836
Decesele suspectate de moarte violentă	2517	2536	2308	2096	2040
Numărul investigațiilor toxicologice la prezența drogurilor ilegale	298	221	260	478	711
Rezultate pozitive ale investigațiilor toxicologice, total	101	72	50	65	113
Rezultate pozitive ale investigațiilor toxicologice, cadavre	33	22	16	20	58

Pentru anul 2021, s-au înregistrat 58 cazuri DAD (deces asociat consumului de droguri), (8,1%) din rezultatele pozitive ale investigațiilor toxicologice ce atestă o creștere față de anul 2020 (4,2%).

Tabelul 8. Distribuția după vîrstă și sex a cazurilor pozitive DAD conform CML, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), anul 2021

Cadavre	20 ani sau mai puțin	21-24 ani	25-30 ani	31-40 ani	41-45 ani	46 ani și mai mult
Bărbați	0	3	4	23	5	16
Femei	1	1	2	1	1	1
Tipul drogului identificat						
opium	0	0	0	4	0	0
alfa-PVP	0	1	1	6	0	0
benzodiazepine	1	1	2	8	5	5
canabis	0	0	0	1	0	0
der.acid barbituric	0	0	0	2	0	0
metadona	0	0	2	6	0	0
der.amfetamine	0	0	1	0	0	0
tramadol	0	1	0	3	0	1
heroină	0	0	0	1	0	0
antidipresiv triciclic	0	0	0	0	1	0
der.fenotiazina	0	0	1	1	0	0

Majoritatea cazurilor DAD sunt în segmentul de vîrstă 31-40 ani urmat de 46 ani și mai mult, 51 de gen masculin și 7 feminine.

Figura 12 . Distribuția cazurilor DAD, în funcție de gen, date comparate 2017 - 2021

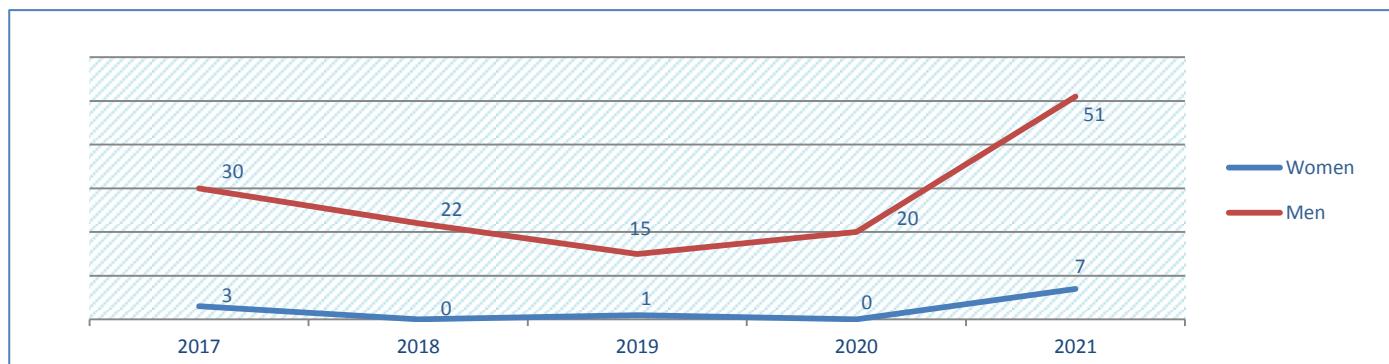
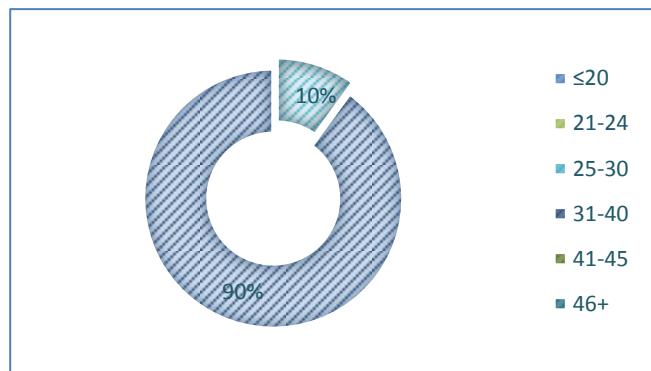

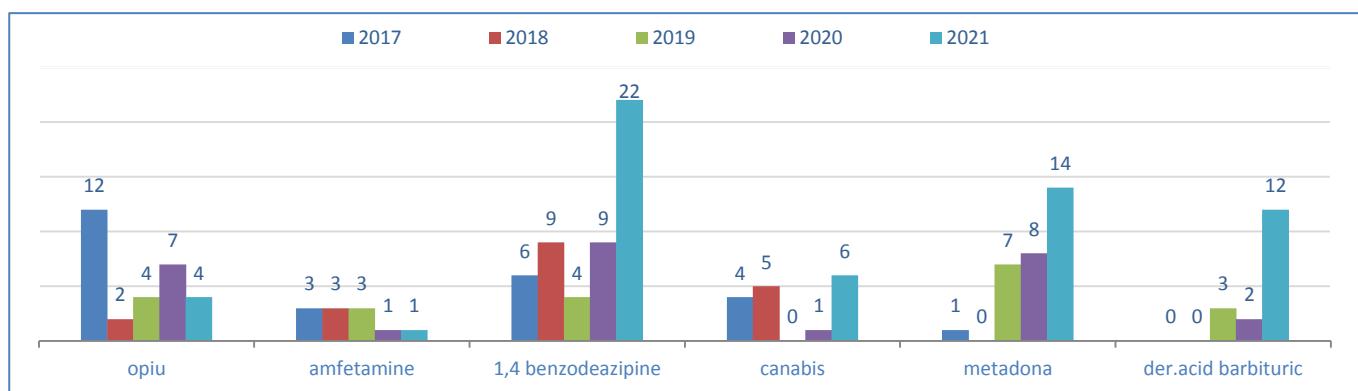
Figura 13. Distribuția DAD, pe categorii de vârstă (număr de cazuri), 2021

În ceea ce privește vârsta persoanelor decedate ca urmare a consumului de droguri (Figura 13), se observă că din totalul cazurilor DAD pentru anul raportat, majoritatea cazurilor 24 (42%) cazuri sunt în intervalul de vârstă cuprinsă între 31-40 de ani iar în segmentul 46+ - 17 (29%) cazuri.

Pentru anul 2021, tabloul statistic a investigației toxicologice la drogul consumat în cazurile DAD, relevă că, cea mai consumată substanță rămîne a fi ca și în anul precedent benzodiazepine (22 cazuri), apoi urmează metadona (14 cazuri), barbiturice (12 cazuri), alfa-PVP (9 cazuri). (Figura 14)

Figura 14. Distribuția cazurilor de deces, în funcție de substanță detectată la examenele toxicologice, în perioada 2017-2021

Totodată CML raportează depistarea prin investigația toxicologică a policonsumului de substanțe în 14 cazuri DAD, fiind în creștere în comparație cu anul 2020 (4 cazuri).

Variatiile substanelor combinate depistate au fost: canabinoide+benzodiazepine; metadona+benzodiazepine; barbiturici+tramadol; metadona+barbiturici+benzodiazepina; tramadol+morfina+benzodiazepina+alfaPVP; alfaPVP+canabinoide; metadona+amitriptelina; alfaPVP+tramadol ; barbiturici+benzodiazepina; metadona+alfaPVP ; metadona+fenotiazina+benzodiazepine; metadona+canabinoide; barbiturici+benzodiazepina+fenotiazina.)

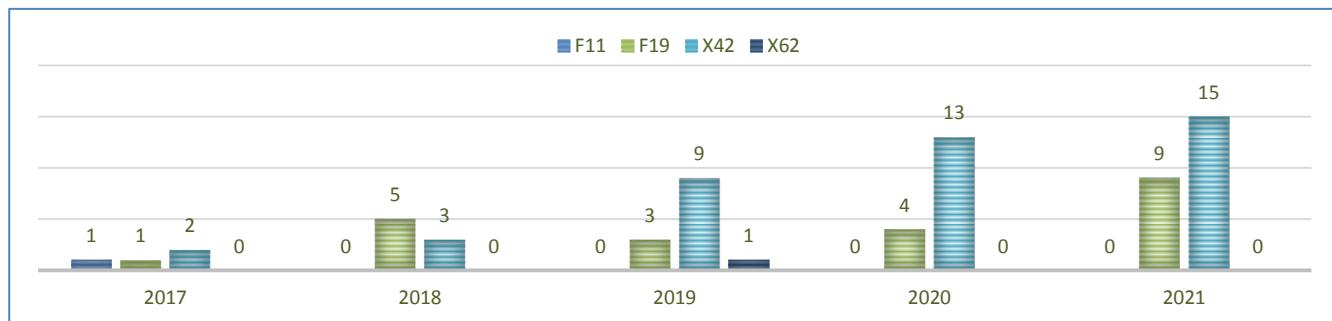
REGISTRUL GENERAL AL MORTALITĂȚII

Cazurile DAD nu sunt înregistrate într-o bază de date separată, dar ele pot fi extrase din Registrul general al mortalității (RGM). Certificatele medicale constatatoare ale decesului sunt verificate, codificate și procesate în Registrul general al mortalității din cadrul Agenției Naționale pentru Sănătate Publică (ANSP).

În anul de raportare, au fost înregistrate 24 cazuri DAD (23 bărbați și 1 femeie) în Registrul general al mortalității, conform Clasificării Internaționale a Maladiilor, revizia X (CIM X), Figura 15. În baza datelor se observă creșterea cazurilor de 1,4 ori față de anul precedent (17 cazuri). Segmentul de vîrstă a cazurilor DAD este cuprins între 25 și 47 ani.

Numărul cazurilor DAD se poate defini ca incert prin faptul că certificatele constatatoare ale decesului trebuie să fie emise, conform legii, înainte de înmormântarea cadavrului (adică în câteva zile de la găsirea cadavrului) și rezultatele investigației toxicologice sunt disponibile mult mai tîrziu (în 3-4 luni), iar medicii nu modifică ulterior cauza morții în certificatele constatatoare ale decesului.

Figura 15. Distribuția numărului de DAD înregistrate după cauzele de deces din certificatele constatatoare ale decesului, RGM, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021

Sursa : ANSP

SF11 - consum de opiatee

F19 - consumul drogurilor multiple și altor substanțe psiho-active

X42 - intoxicații accidentale prin sau la expunerea la narcotice și psihodisleptice (halucinogene)

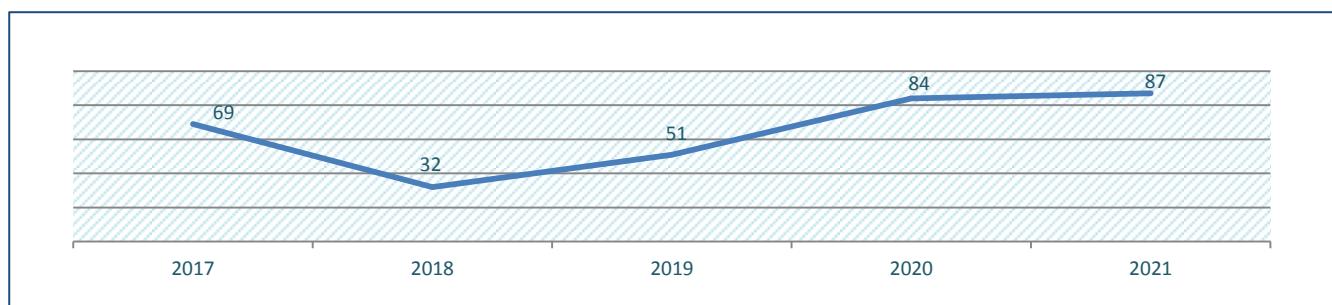
X62 - Intoxicații accidentale prin și la expunere la solvenți organici și hidrocarburi halogene și emanățiile lor

DISPENSARUL REPUBLICAN DE NARCOLOGIE

Medicii narcologi raportează către IMSP Dispensarul Republican de Narcologie cazurile de deces al consumatorilor de droguri sau foștilor consumatori înregistrați odată ce acestea devin cunoscute. În termenii Uniunii Europene, aceste date ilustrează într-o careva măsură „mortalitatea generală” a consumatorilor de droguri oficial înregistrați în Republica Moldova. Începând cu anul 2011 cazurile de decese prin supradozare în rîndul consumatorilor de droguri înregistrați oficial nu este raportat. Este greu de interpretat tendințele din cauza consistenței necunoscute a datelor colectate din această sură (caracterul de completare a rapoartelor la nivel de raion).

Pe parcursul anului 2020, au fost înregistrate 84 cazuri de deces (51 cazuri a.2019) la consumatori de droguri cunoscuți (cu elemente de examen clinic – necropsic – date de istoric medical și de anchetă elocvente), dar a căror cauză de deces a fost relaționată cu patologii asociate sau consecutive consumului cronic de droguri (cazuri cu aşa - zisă cauzalitate indirectă).

Figura 16 . Numărul de decese din cazurile înregisterate oficial de consum de droguri, RM (malul drept al r.Nistru), anii 2017-2021

Sursa: Dispensarul Republican de Narcologie

SUPRADOZAREA IN RINDUL CONSUMATORILOR DE DROGURI INJECTABILE, STUDIU IBBS 2020

Potrivit rezultatelor studiului IBBS 2020 supradozarea în ultimele 12 luni are valori mai mari în localitățile de pe partea dreaptă a Republicii Moldova (Chișinău 14,6%, Bălți 16,3%) și este în creștere comparativ cu runda din 2016 pentru toate orașele intrate în studiu.

Figura 17 . Ponderea respondenților PCID care au raportat supradozări în ultimele 12 luni%, Republica Moldova, IBBS 2016, 2020

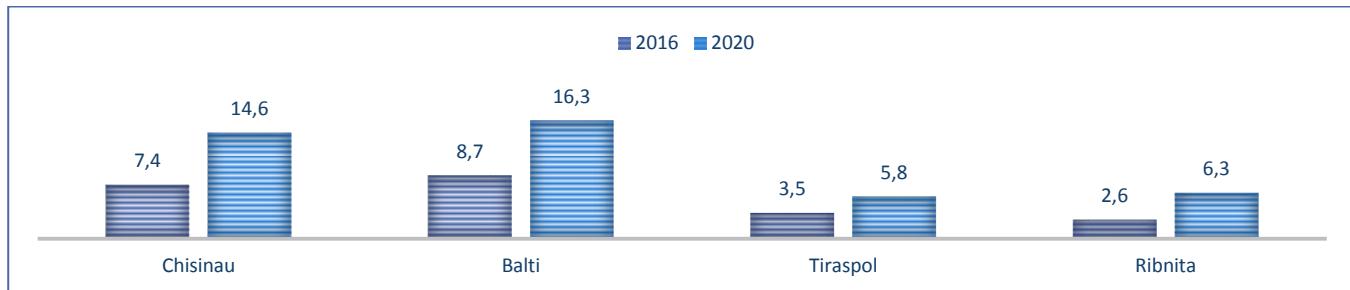
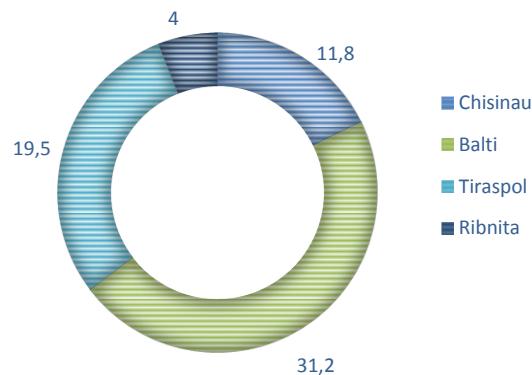

Figura 18. Ponderea respondenților PCID care au utilizat naloxona pentru sine sau pentru alți utilizatori %, Republica Moldova, IBBS 2020

Disponibilitatea și utilizarea naloxonei, de grupul PCID, prin intermediul programelor de reducere a riscului indică faptul că acest serviciu este necesar.

Valorile cele mai mari de utilizare a naloxonei sunt în Bălți 31,2%, Tiraspol 19,5% urmat de Chișinău 11,8% iar cea mai mică este în Ribnița 4%.

INCONSISTENȚA DATELOR

Numărul cazuri DAD variabil între surse ar putea fi explicat de stigma socială, de complexitatea procedurilor aferente confirmării unui caz de DAD conform legislației în vigoare și de faptul că rezultatele investigațiilor toxicologice devin disponibile mai târziu (3-4 luni după deces). În ultimul caz, medicii nu întotdeauna schimbă cauza morții în certificatul medical constatator al decesului. Încrucișarea datelor colectate între surse nu a fost efectuată. Din anul 2020, două instituții care administrează datele DAD verifică suprapunerea cazurilor.

Inconsistența datelor din sursele prezentate anterior confirmă faptul că, realitatea DAD și a supradozărilor fatale cu droguri și alte substanțe psihotrope rămîne puțin cunoscută în Republica Moldova.

În contextul celor expuse anterior săt evidente deficiențele sistemului de investigare și înregistrare a DAD. Investigațiile toxicologice la prezența drogurilor ilegale în probele biologice ale cadavrelor examinate nu sunt obligatorii și sunt efectuate contra plată, fapt ce sporește riscul pierderii din vizor a cazurilor DAD. Efectuarea expertizei doar în cazul unor suspiciuni, cum ar fi vătămăturile corporale (locuri de injectare), seringi găsite la fața locului, prafuri etc., de fapt exclude alte cazuri de DAD, la care lipsesc semnele externe de administrare a drogurilor. Capacitățile tehnice ale laboratorului toxicologic al CML și ale structurilor teritoriale ale CML oferă doar posibilitatea de analiză calitativă la principalele grupuri de droguri ilegale. Astfel, nu este disponibil suportul credibil pentru un diagnostic corect. Durata mare de timp dintre prelevarea probelor biologice și disponibilitatea rezultatelor (3-4 luni) face ca înregistrarea decesului să rămână sub alt cod al Clasificării Internaționale a Maladiilor, decât cauza stabilită de către medicul legist. Stigma socială și complexitatea procedurii legale aferente le determină pe rudele defuncțului să recurgă la ascunderea cauzei reale a decesului asociat consumului de droguri.

BOLILE INFECTIOASE ASOCIAȚE CONSUMULUI DE DROGURI

Infecția cu HIV în Republica Moldova continuă să prezinte o problemă prioritară de sănătate; epidemia HIV se consideră concentrată în grupurile cu risc sporit de infectare, în special în rândul consumatorilor de droguri injectabile. Primul caz HIV în Republica Moldova a fost depistat în anul 1987. În Republica Moldova setul minim de boli infecțioase de interes pentru acest indicator include HIV/SIDA și hepatitele virale B și C. De asemenea bolile sexual transmisibile, sifilis și tuberculoza sunt parte a monitorizării.

HIV

STUDII ŞI CERCETARI

Infecția HIV în Republica Moldova este concentrată în grupurile vulnerabile inclusiv populația PCID (consumatori de droguri injectabile). Începînd cu anul 2001 au fost efectuate șase studii de seroprevalență HIV în rîndul PCID. În ultimile patru runde 2009/2010, 2012/2013, 2015/2016, 2020 a fost aplicată aceeași metodă de analiză (RDS) care oferă posibilitatea observării prevalenței în tendință. (Tabelul 9).

Tabelul 9. Prevalența % HIV în grupul PCID, Republica Moldova, IBBS 2009/2010, 2012/2013, 2015/2016, 2020

Localitatea de colectare a datelor	2009/2010		2012/2013		2015/2016		2020	
	Eșantion	Prevalența HIV	Eșantion	Prevalența HIV	Eșantion	Prevalența HIV	Eșantion	Prevalența HIV
Chișinău	301	16,4	339	8,5	362	13,9	365	8,1
Bălți	362	39,8	362	41,8	342	17,0	357	14,9
Tiraspol	281	12,1	297	23,9	334	29,1	333	23,5
Rîbnița	n/d	n/d	97	43,7	300	22,2	322	14,5

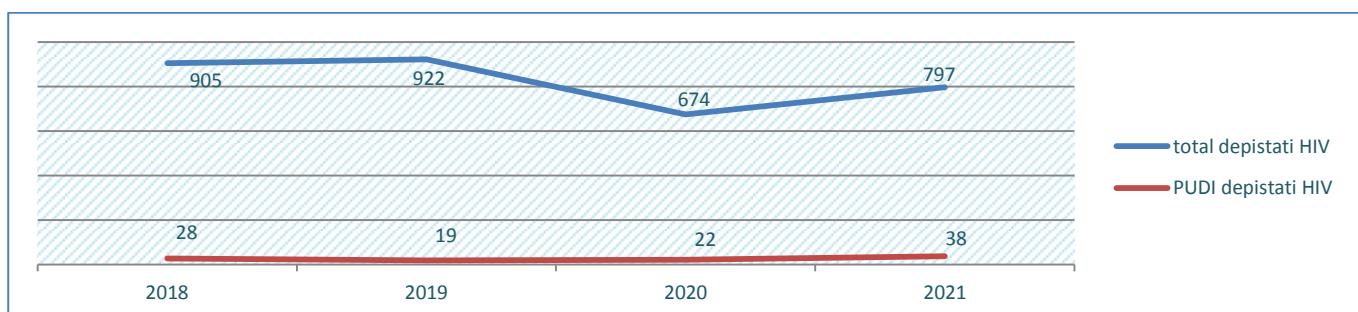
Studiile de prevalență HIV desfășurate în 2001 și 2003/2004 au aplicat metoda de eșantionare timp-locație cu testarea lavajului seringilor utilizate a beneficiarilor programelor de reducere a riscurilor. Studiul de seroprevalență HIV, desfășurat în 2007, a aplicat eșantionarea probabilistică a beneficiarilor programelor de reducere a riscurilor cu testarea mostrelor de sînge. În anul 2009/2010, 2012/2013, 2015-2016, 2020 a fost aplicată eșantionarea ghidată de respondenți cu testarea calitativă a mostrelor de sînge.

STATISTICA DE RUTINĂ

Incidența infecției cu HIV în anul 2021 a constituit 19,8 cazuri (a.2020, 16,8) la 100 mii populație. În datele dezaggregate pe teritoriile țării, pentru partea dreapta a Nistrului 17,9 (a.2020 15,9) și cele din Est 34,4 (a.2020 30,0) se observă creștere față de anul precedent de raportare. S-a înregistrat o creștere a incidenței după gen cît la bărbați 24,1 cazuri (a.2020 20,4) atît și la femei 15,9 cazuri (a.2020 13,5). Calea de transmitere heterosexuală rămîne a fi priorită 88,1% cazuri (a.2020 90,3%) urmată prin consumul de droguri 3,7% cazuri (a.2020 3,1%), apoi cea homosexuală 3,2% (a.2020 4,2%), după prin transmiterea de la mamă la copil 2,6% (a.2020 2,4%).

Din totalul testelor la HIV în anul 2021, 3,7% (4,2% a.2020) din testări au fost efectuate în grupul persoanelor cu risc sporit de infectare și al partenerilor lor sexuali. Din grupul PUDI în anul 2021 au fost confirmate și intrate în evidență medicală 38 persoane.

Figure 19. Numărul cazuri HIV depistați, R.Moldova (malul drept rîului Nistru), anii 2018-2021

Cât ține de testarea la HIV în sistemul penitenciar din numărul 4496 de teste rapide HIV efectuate 92 au fost pozitive. În conformitate cu datele Direcției Medicale a Administrației Naționale a Penitenciarelor, la finele anului 2021 în sistemul administrației penitenciare se aflau în evidență 175 de pacienți HIV, dintre care 20 cazuri noi.

HEPATITELE VIRALE

STUDII ȘI CERCETARI

Pentru prima dată, un studiu de seroprevalență a virusului hepatitei C (VHC) și a virusului hepatitei B (VHB) în rîndul PCDI (consumatori de droguri injectabile) a fost desfășurat în anul 2007, în rîndul PCDI beneficiari ai programelor de reducere a riscurilor, fiind aplicată eșantionarea probabilistică cu testarea mostrelor de sânge la HIV, VHC, VHB. Rundele următoare ale studiului IBSS din anul 2009, 2012/2013 și 2015/2016, 2020 au fost realizate prin metoda RDS (eșantionarea ghidată de respondenți cu testarea calitativă a mostrelor de sânge). Conform rezultatelor IBSS 2020, prevalența virusului hepatitei C este de 49,2% și hepatitei B de 3,5% în Chișinău, 49,1% respectiv 1,2% în Bălți, 42,1% respectiv 1,7% în Tiraspol, 63,1% respectiv 10,8% în Rîbnița (Tabelul 10) Republica Moldova este considerată o regiune endemică pentru hepatitele virale B și C. Imunizarea generală a nou-născuților împotriva hepatitei virale B a început în anul 1995.

Tabelul 10. Prevalența % VHC și VHB în rîndul PCID, IBSS 2012/2013, 2015/2016, 2020 Republica Moldova

Localitatea de colectare a datelor	2012/2013		2015/2016		2020	
	Prevalența VHC	Prevalența VHB	Prevalența VHC	Prevalența VHB	Prevalența VHC	Prevalența VHB
Chișinău	65,4	6,6	60,4	4,9%	49,2	3,6
Bălți	38,5	12,4	41,8%	5,4%	49,1	1,2
Tiraspol	35,3	4,1	62,1%	4,0%	42,1	1,7
Rîbnița	61,4	0,0	32,7%	1,0%	63,1	10,8

STATISTICA DE RUTINĂ

Pentru anul 2021, incidența 0, 27 cazuri (a.2020 0,12 cazuri) la 100 mii populație prin hepatita virală acută B și 0,30 cazuri (a.2020 0,45 cazuri) hepatita virală acută C. Relevant caracteristicilor demografice conform fișei epidemiologice, hepatitele virale B și C au fost diagnosticate preponderent în localități urbane, preponderent în grupul maturi.

În scopul sporirii diagnosticului precoce și a accesul la tratamentul hepatitelor virale în rîndul grupurilor cu risc sporit de infectare a fost introdusă testarea la markeri a hepatitelor (obiectiv în Programul Național de combatere a hepatitelor virale B, C și D) acoperit din fondurile CNAS.

În republică se realizează testarea de screening la hepatitele virale B și C cu teste rapide de diagnostic, sporind accesibilitatea populație la testare. În anul 2021 cu teste rapide de diagnostic au fost testate 77813 persoane din grupele la risc sporit de infectare la markerul AgHBs și 69556 persoane la markerul anti-HCV.

În conformitate cu Programul național de combatere a hepatitelor virale B, C și D și Planul de vaccinări pentru anul 2021, a fost realizată imunizarea contra hepatitei virale B a persoanelor din grupurile de risc sporit de infectare. Cuprinderea vaccinală contra hepatitei virale B a grupurilor cu risc sporit de infectare în anul 2021 a avut o tendință de creștere, constituind cu I doză - 58,7%, cu a II doză- 52,6%, cu a III doză -31,5% și cu a IV doză- 80,5%, comparativ cu anul 2020, respectiv 39,0 %, 47,9%, 48,0 % și 53,2%

ALTE COMORBIDITATI ASOCIATE CONSUMULUI DE DROGURI

Datele despre cazurile de tuberculoză de pe ambele maluri ale rîului Nistru sunt stocate într-o bază de date electronică (SIME TB) la Institutul de Fiziopneumologie. Începînd cu anul 2006, în fișa de colectare a datelor despre cazurile de tuberculoză a fost adăugată întrebarea despre consumul de droguri. Consumul de droguri este o practică extrem de stigmatizată și ascunsă în Republica Moldova. Astfel, pacienții de tuberculoză preferă să nu ofere informații la acest subiect. Aceasta ar putea fi o explicație de ce numărul de pacienți cu tuberculoză care au declarat consumul de droguri este atât de scăzut .

Tabelul 11. Comorbiditatea cu TB raportată, Republica Moldova, 2016-2020

		2017	2018	2019	2020	2021
Număr pacienți cu tuberculoză cazuri noi și recidive		3333	3020	2879	2253	2067
Pacienți cu tuberculoză cazuri noi și recidive care au declarat consum de droguri	Număr	42	29	26	27	21
	Ponderea	1,26	0,96	0,90	1,19	1,01

Sursa: SIME TB, IFP

În anul 2021, din 2067 pacienți cu tuberculoză cazuri noi (1616) și recidive (451), 21 pacienți au declarat consumul de droguri și astfel prezintă în tendință o scădere față de anul de raportare precedent. De la 01 octombrie 2014 în RM a luat start proiectul finanțat de TB REACH/PAS "Extinderea accesului la metoda rapidă de diagnostic a tuberculozei (GeneXpert) în grupurile vulnerabile (consumatorii de droguri injectabile și persoanele fără adăpost)".

CORELATIILE SOCIALE SI CONSECINTELE LEGALE

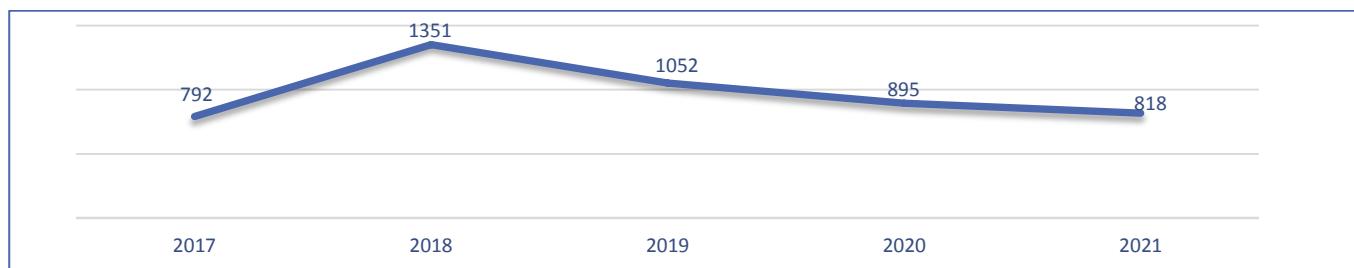
PROBLEMELE SOCIALE

Potrivit EMCDDA, conceptul de excludere socială asociată consumului de droguri – concept dezvoltat pentru țările Uniunii Europene – este unul multidimensional. Acesta presupune practici de excludere cum ar fi, deprivarea economică sau sărăcia și consecințele lor; discriminarea socială și politică; concedierea și accesul redus la serviciile de sănătate, de educație și calificare. Excluderea socială apare ca subiect în cercetările din ultimii ani privind caracteristicile consumului de droguri și consecințele sociale, legale și pentru sănătate. Informația disponibilă cuprinde factorii socioeconomi consumului de droguri și, în special, consumul problematic de droguri, concentrat în grupuri populационale care sunt supuse multiplelor procese de excludere, cum ar fi afilierea la o minoritate, consumul de droguri și suportarea consecințelor excluderii sociale și economice. Prevenirea discriminării consumatorilor de droguri se efectuează în baza Legii nr.121 privind asigurarea egalității din 25.05.2012, a Legii ocrotirii sănătății nr. 411-XII din 28.03.1995, a Legii nr. 263- XVI din 27.10.2005 cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului, precum și a altor legi și hotărâri de guvern. Nediscriminarea persoanelor consumatoare de droguri în domeniul sănătății publice este prevăzută în mod expres de alin.(1) art. 17 din Legea ocrotirii sănătății nr. 411-XII din 28.03.1995⁴, precum și de Legea nr. 263-XVI din 27.10.2005 cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului.⁵

INFRACTIUNI LEGATE DE TRAFICUL DE DROGURI

Pe parcursul anului 2021, pe malul drept al râului Nistru au fost înregistrate 818 infracțiuni legate de traficul de droguri (Figura 19) și astfel se atestă o descreștere a numărului total de crime legate de droguri, comparativ cu anul 2020 .

Figura 20 . Numărul de infracțiuni legate de traficul de droguri, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021

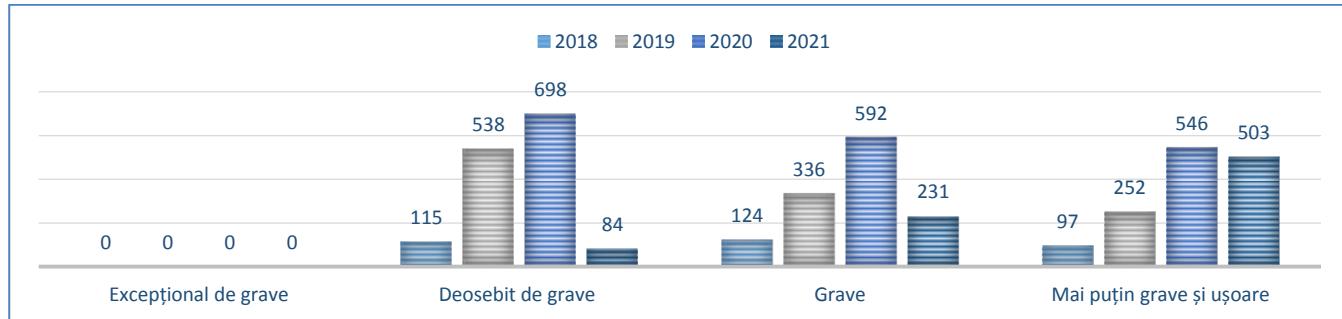
Analiza datelor infracțiunilor legate de droguri în raport cu gravitatea infracțiunilor denotă faptul că marea parte a acestora se încadrează în categoria celor mai puțin grave și ușoare.

Pe parcursul anului 2021, numărul infracțiunilor legate de traficul și consumul ilicit de droguri, numărul cazurilor deosebit de grave au constituit - 84 infracțiuni, grave au constituit - 231 infracțiuni și mai puțin grave și ușoare au constituit - 503 infracțiuni.

⁴ <http://www.amed.md/legea411.pdf>

⁵ http://www.sibm.md/uploads/files/lege_263-XVI.pdf

Figura 21. Gravitatea infracțiunilor legate de droguri, 2018-2021

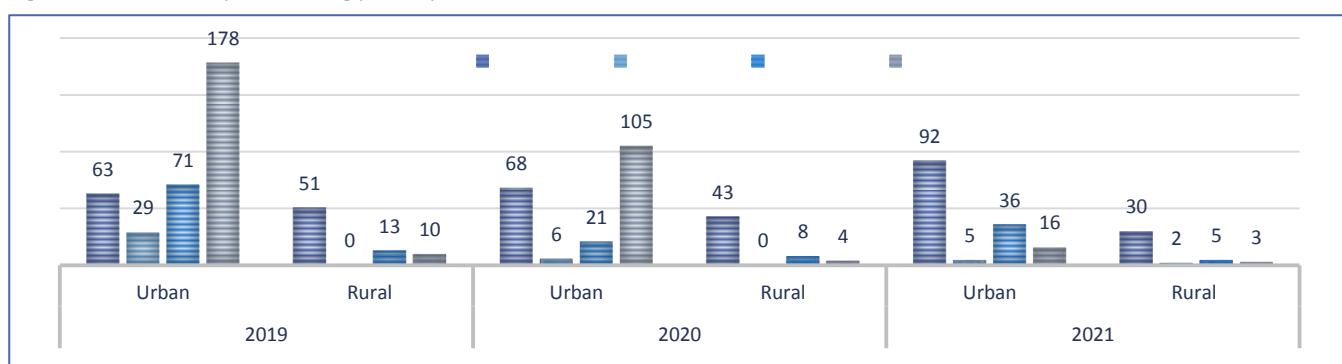
Numărul dosarelor de anchetă penală pentru infracțiuni legate de traficul și consumul de droguri pe parcursul anului 2021, înregistrate -818 dosare, expediate procurorului- 533, expediate în judecată-511, încetate-8 dosare, clasate- 33 dosare. Analizând activitatea desfășurată de către organele de urmărire penală în conlucrare cu oficiile Procuraturii, se atestă un trend anual stabil al activității de urmărire penală. Dosare penale intentate după tipul de drog pentru anul 2021 :

Etnobotanice ± 94 dosare,
Marihuana ± 122 dosare,
Medicamenteoase ± 26 dosare,
Heroină ± 7dosare,
Hașiș ± 4 dosare
Altele ± 462 dosare

Plante de cînepă ± 19dosare
Amfetaminele ± 25 dosare,
MDMA ± 17 dosare
PVP ± 32 dosare,
Plante de mac ± 10 dosare,

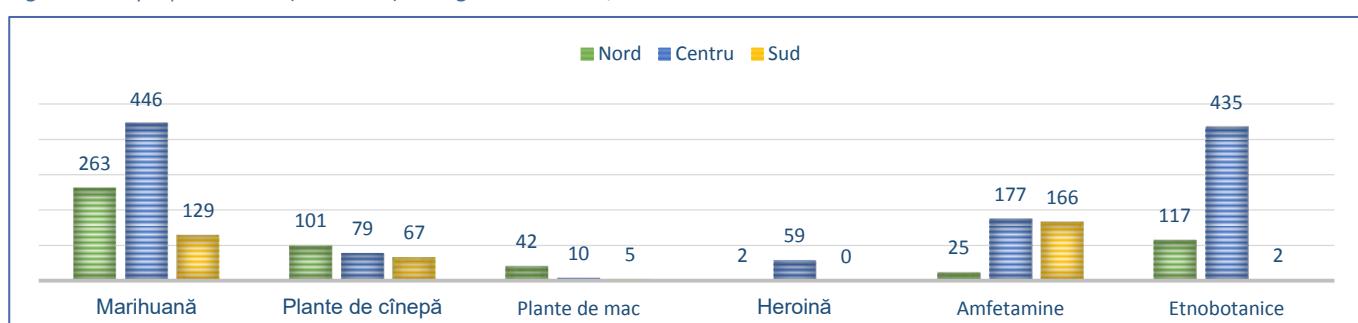
Marijuana reprezintă obiectul infracțiunilor asociate drogurilor conform datelor raportate, urmată de heroină, amfetamină, etnobotanice, specifică în cele mai multe cazuri în mediul urban. (Figura 22)

Figura 22. Ponderea tipului de drog pentru perioada 2019– 2021

Analiza împărțirii zonale a drogurilor traficate, denotă faptul că în raioanele din zona centrală a țării este documentat traficul sporit cu marihuana, etnobotanice, amphetamine. Zona de nord a țării deosemenea se clasează pe primele poziții în ceea ce privește traficul cu marijuana și etnobotanice, iar în zona de sud prevalează consumul de amfetamine, marijuană și plante de cînepă. (Figura 23)

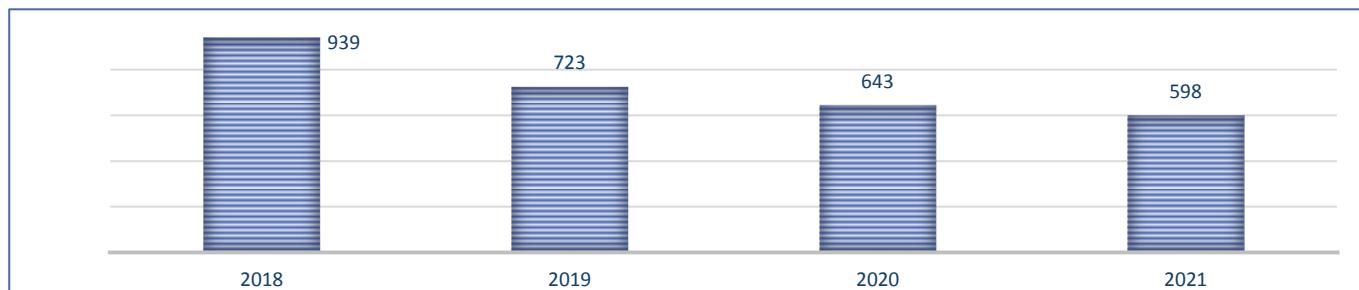
Figura 23. Împărțirea zonală (teritorială) a drogurilor traficate, 2021

Numărul cazurilor de păstrare a substanțelor narcotice cu scop de a le transmite deținuților în instituțiile penitenciare în anul 2021 au fost înregistrate 57 cazuri și sunt în creștere comparativ cu anul 2020- 37 cazuri.

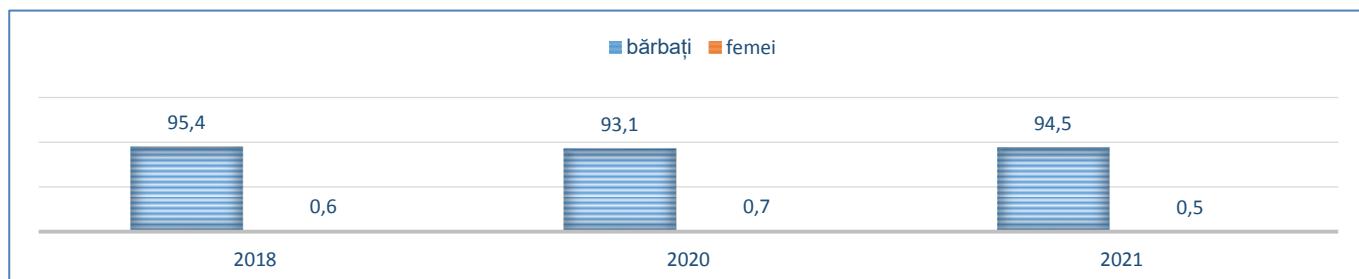
Conform datelor statistice pe parcursul anilor 2017-2020 se observă o descreștere a persoanelor anchetate pentru trafic de droguri, trimise în judecată. Pentru anul 2020, numărul persoanelor anchetate pentru trafic de droguri, trimise în judecată au fost 598 persoane. (Figura 24)

Figura 24. Numărul persoanelor anchetate pentru trafic de droguri trimise în judecată Republica Moldova (malul drept al r. Nistru), 2018-2021

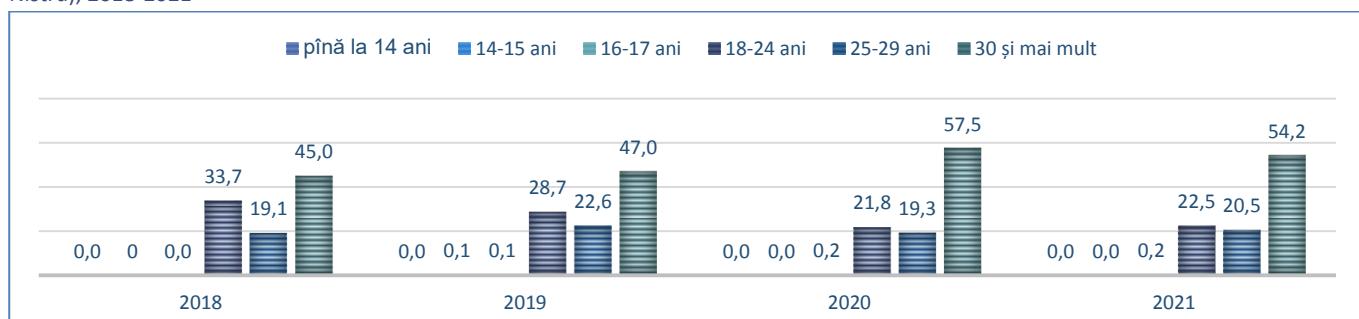
Numărul total de persoane anchetate pentru infracțiuni legate de droguri pentru anul 2021, constituie- 657. Din care femei – 45, bărbați - 612. În ceea ce privește distribuția după sex a persoanelor anchetate penal pentru trafic de droguri comparativ cu anul 2020, se atestă o creștere a ponderii bărbaților (Figura 25)

Figura 25. Numărul persoanelor anchetate pentru trafic de droguri %, dezaggregate după sex RM (malul drept al r. Nistru), 2018-2021

Analizînd circumstanțele săvîrșirii infracțiunilor legate de droguri constatăm că majoritatea infracțiunilor sunt săvîrșite de persoanele care sunt la prima abatere de acest gen, care nu sunt angajate în câmpul muncii dar și cele cu antecedente penale la momentul săvîrșirii infracțiunii. La compartimentul distribuția pe vîrstă a persoanelor implicate în infracțiunile legate de traficul de droguri, grupul persoanelor în vîrstă de 30 de ani și mai mult, are cea mai mare pondere de-a lungul timpului în infracțiunile legate de traficul de droguri. Persoanele suspecte de săvîrșirea infracțiunilor legate de droguri sunt comise de către persoane cu vîrstă cuprinsă între 18 – 24 ani și a celor de peste 30 ani, în cea mai mare parte de gen masculin (Figura 26)

Figura 26. Distribuția după grupuri de vîrstă %, persoane anchetate pentru trafic de droguri, Republica Moldova (malul drept al rîului Nistru), 2018-2021

Sursa: MAI

În cazul bărbaților implicați în infracțiuni legate de traficul de droguri grupurile de vîrstă de 30 ani și mai mult, are cea mai mare pondere pe parcursul anilor 2018-2021 (Figura 27).

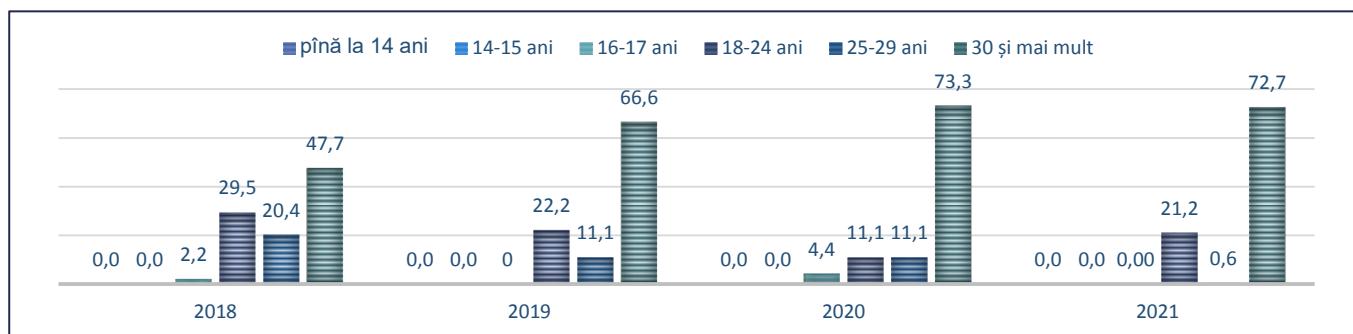
Figura 27. Distribuția după grupuri de vîrstă %, persoanele de sex masculin anchetate pentru trafic de droguri, Republica Moldova (malul drept al rîului Nistru), 2018- 2021.

Sursa: MAI

În cazul femeilor implicate în infracțiuni legate de traficul de droguri, grupul de vîrstă de 30 ani și mai mult are cea mai mare pondere, la fel se atestă o creștere în grupul 18-24 ani față de anul 2020.

Figura 28. Distribuția după grupuri de vîrstă %, persoanele de sex feminin anchetate pentru trafic de droguri, Republica Moldova (malul drept al rîului Nistru), 2018- 2021

Sursa : MAI

În cazul persoanelor anchetate penal pentru cultivarea plantelor cu conținut narcotic, conform art.217, al.1 și 217¹, al.1, majoritatea persoanelor sunt de gen masculin.

Tabelul 12. Distribuția după sex a persoanelor anchetate penal pentru cultivarea plantelor cu conținut narcotic, Republica Moldova (malul drept al rîului Nistru), 2021

	Bărbați		Femei		Total	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Cu scop de înstrăinare(art. 217 ¹ al.1)	2	0,35	-	0	2	0,33
Fără scop de înstrăinare(art. 217 al. 1)	21	3,65	11	33,33	32	5,26
Total (art.217, al.1 și 217 ¹ , al.1)	23	4,0	11	33,33	34	5,59
Total persoane trase la răspunderea penală pentru comiterea infracțiunilor legate de droguri	575	100%	33	100%	608	100 %

Sursa: MAI

Majoritatea persoanelor (bărbați și femei) anchetate penal pentru cultivarea plantelor cu conținut narcotic fără scop de înstrăinare (art. 217 al. 1) au vîrstă de 30 de ani sau mai mult.

Tabelul 13 .Distribuția după grupuri de vîrstă și sex, persoanele anchetate pentru cultivarea plantelor cu conținut narcotic, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2021

	Bărbați		Femei		Total	
	Cu scop de înstrăinare (art. 217 ¹ al.1)	Fără scop de înstrăinare (art. 217 al. 1)	Cu scop de înstrăinare (art. 217 ¹ al.1)	Fără scop de înstrăinare (art. 217 al. 1)	Cu scop de înstrăinare(art. 217 ¹ al.1)	Fără scop de înstrăinare (art. 217 al. 1)
14–15 ani	-	-	-	-	-	-
16–17 ani	-	-	-	-	-	-
18–24 ani	2	1	-	-	2	1
25–29 ani	-	1	-	-	-	1
30 ani și mai mult	-	19	-	11	-	30
Total	2	21	-	11	2	32

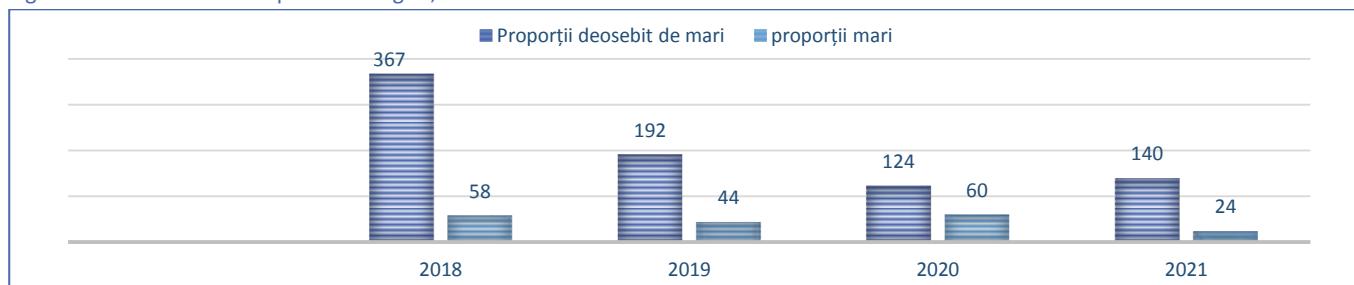
Sursa: MAI

PIAȚA DROGURILOR

SECHESTRĂRILE DE DROGURI

Conform raportului MAI un obiectiv prioritări este - relevarea filierelor de contrabandă și punere în circulație a drogurilor ilicite. Capturile de droguri sunt calificate de experți, mai puțin ca un indicator al ofertei de droguri, poate mai degrabă ca un indicator direct al activităților de aplicare a legii în domeniul drogurilor, cu reflectarea în același timp a vulnerabilităților traficanților. De asemenea, la capitolul depistării cantităților mari de droguri art. 217 alin. 4, lit. b (proporții deosebit de mari), pe parcursul anului 2021 s-au înregistrat 140 de cazuri iar la art. 217(1) alin. 3 lit. f (proporții mari), s-au înregistrat 24 cazuri. (Figura29)

Figura 29. Număr dosare capturi de droguri, 2018-2021

În anul 2021 piața ilicită a drogurilor din Republica Moldova înregistrează următoarele tendințe:

- Cantități confiscate: marihană (104kg 336gr), plante de cânepă(7984 plante), PVP (24kg 275gr), LSD (1479 timbre), substanțele etnobotanice (1kg kg 98gr) etc... Canabisul rămâne cel mai capturat drog la nivel național.
- Trend în creștere pentru capturile de LSD (de la 238 timbre în a.2020 la 1479 timbre în a.2021), cocaină (de la 374 gr în a.2020 la 553,8gr în a.2021), PVP (de la 15 kg 365gr în a.2020 la 24kg 275gr în a. 2021), Medicamentoase(de la 1037pastile în a.2020 la 5573 pastile în a.2021), plante de mac (de la 4397plante în a.2020 la 7984 în a.2021), amfetamine(de la 295gr în a.2020 la 1kg 282gr în a.2021), NSP – urile la fel se atestă o creștere a cauzelor penalede la 170 în a.2020 la 554 în a.2021).
- Scăderi au fost înregistrate și pentru capturile de paiele de cânepă (23886 plante în a.2020 la 9351plante în a.2021), metanfetamine(de la 1kg 49gr în a.2020 la 306 gr în a.2021). Traficul și consumul de droguri ca fenomen rămâne concentrat în zonele urbane din zonele centru și nord a țării

Traficul și consumul de droguri ca fenomen rămâne concentrat în zonele urbane. Datele furnizate de Direcția Infracțiuni Legate de Droguri privind cantitățile de droguri ilegale sechestrare pe teritoriul malului drept al râului Nistru, în perioada anilor 2017-2021, sănt prezentate în (Tabelul 14).

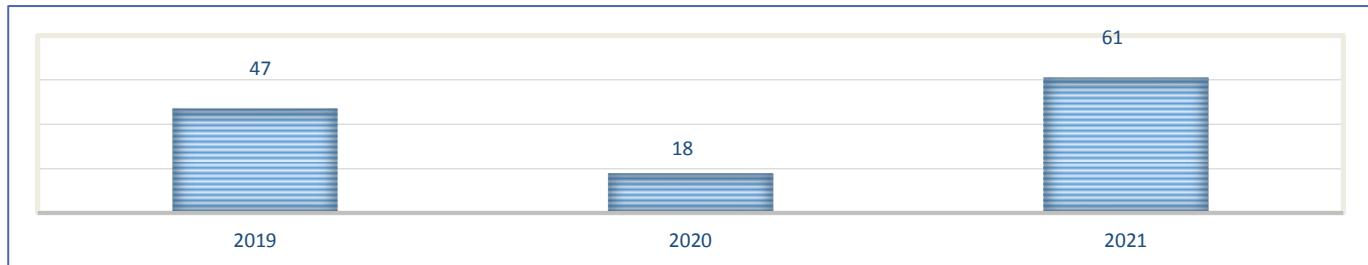
Tabelul 14. Cantitățile de droguri ilegale sechestrare, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021

	Cantități sechestrare				
	2017	2018	2019	2020	2021
Paie de mac	19kg886gr	6kg167gr	1kg 633gr	1 kg 329 gr	1kg 197gr
Marijuana	137kg464gr	44kg 718gr	188kg 477gr	81 kg 969 gr	104kg 336gr
Opium	3,79gr	3,94gr	1,6gr	1,48 gr	-
Ecstasy	4423 pastile/ 6kg 938gr	3385pastile 6kg 938gr	9939pastile/6kg 720gr MDMA	7941pastile/5kg 747gr MDMA	-
Efedrină/Pseudoefedrină	0,3ml	59,6gr	-	-	0,82gr
Tramadol	103 pastile	7fiole/98pastile	-	-	122 pastile
Amfetamine	230,2gr	209gr	70,5gr	295gr	1kg 282gr
Metamfetamine	8,7gr	106gr(masă uscată) 136ml(masa lichidă)	16,65gr 3,2ml	1,49gr, 7ml	306gr
Plante de mac	32024 plante	5381 plante	3939 plante	4397 plante	7984 plante
Plante de cînepă	15331 plante	32474 plante	24109 plante	23 886 plante	9391plante
Heroină	620gr	79 kg 412gr (78kg 938gr sechestrare a.2017/expertiza	1kg 515gr	322,7 gr	218kg 493gr
Cocaină	4kg970gr masă vegetala	5,75 gr	39gr+200gr	374,1 gr	553,8gr
Haşış	241kg511gr	29kg 900 gr	3kg 299gr	1kg 579 gr	2kg 958 gr
LSD/LSD-25	0	6 timbre	4timbre	238 timbre	1479
PVP	150gr	1kg 353gr	8kg 582gr	15kg 367gr	24kg 275gr
Etnobotanice	5kg 372gr	2kg 355gr	647gr	63 gr	1kg 98gr
Metadon	8,24 gr(masa uscată)	18,2gr	13,9gr/15ml	33,4 gr	7,49gr
Medicamenteoase	1501 pastile	1037 pastile 17 fiole	1123 pastile	1037 pastile, 3 fiole	5573 pastile

Sursa :MAI

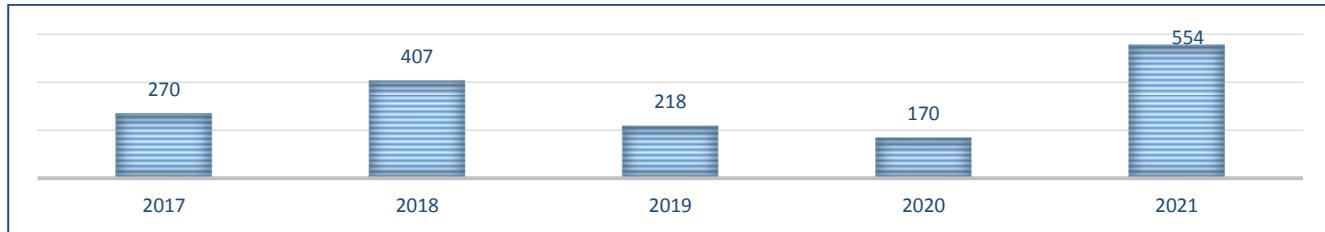
Un alt fenomen legat de infracțiunile de droguri care pune presiune asupra securității statului îl constituie contrabanda cu droguri. Astfel, pe parcursul anului 2019 s-au înregistrat 47 cazuri în anul 2020 au fost înregistrate 18 cazuri de contrabandă cu droguri ce denotă o descreștere considerabilă, dar cu o creștere simțitoare pentru anul anul 2021- 61 cazuri. (Figura 30)

Figura 30. Număr cazuri contrabandă cu droguri, 2019-2021

Analiza datelor privind circulația noilor substanțe psihoactive, care au devenit disponibile pentru publicul larg, reprezintă o amenințare la adresa securității. Aceste substanțe sunt procurate mai ușor și la un preț mai accesibil în comparație cu alte substanțe narcotice. Analiza datelor privind circulația noilor substanțe psihoactive denotă efortul depus de către instituțiile de combatere a ofertei de droguri la compartimentul depistării și introducerii sub control a noilor substanțe depistate în circuitul ilicit. Însă rezultatul pe termen lung va putea fi observat pe parcurs.(Figura 31)

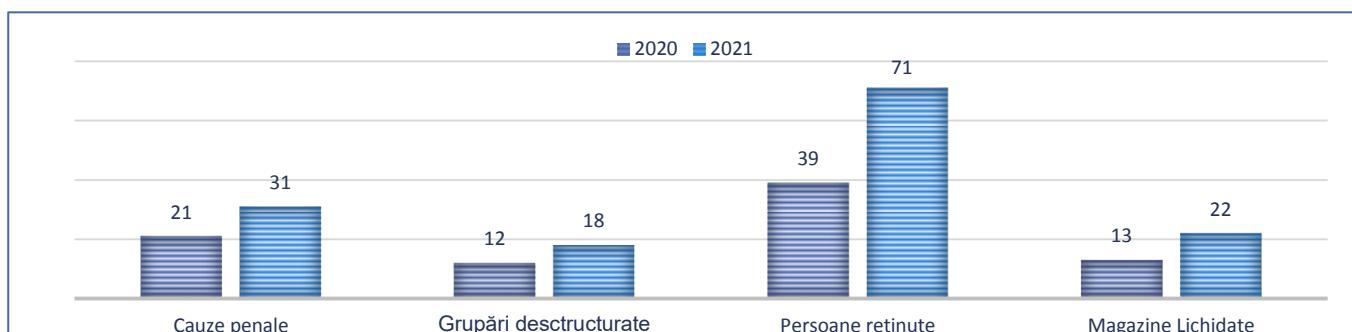
Figura 31. Ponderea cauzelor penale privind circulația SNP (Substante Noi Psihoactive) 2017– 2021.

PREȚURILE, PURITATEA DROGURIILOR

În ultima perioadă în Republica Moldova se atestă schimbarea metodei de comercializare a drogurilor și a plășilor pentru drogurile procurate. Circuitul ilegal al acestora și plata pentru ele s-a transferat în mediul online. Astfel, fenomenul comercializării drogurilor în mediul online s-a început prin folosirea aplicațiilor VIBER și TELEGRAM instalate pe telefoanele mobile iar achitarea pentru drogurile procurate se efectua prin intermediul terminalelor de plată electronice QIWI și B PAY. Ca urmare a dezvoltării acestui flagel organizatorii pe parcursul anului 2019 au întreprins măsuri noi de îmbunătățire și securizare a activitășilor ilegale în aşa mod efectuându-se transferul activitășilor ilegale din mediul online deschis (platforma LEGALIZER) în mediul DARKNET, iar în ultima perioadă s-a efectuat transferul activitășilor ilegale pe platforma criptată HYDRA, iar achitarea pentru drogurile procurate se efectuează prin monede virtuale (BITCOIN, LITECOIN, ETHERIUM, etc.). Informația cu privire la prețul drogurilor ilegale este obținută de MAI din rapoartele confidențiale ale informatorilor, din cunoștințele dobîndite în cadrul acțiunilor operative, precum și din observațiile personale în timpul activitășilor sub acoperire. Prețurile drogurilor ilegale de pe piața Republicii Moldova nu au înregistrat schimbări esențiale în anul 2020. Cu referire la anul 2020, fenomenul dat s-a menținut în continuare, au crescut numărul cazurilor și a capturilor de droguri comercializate în mediul online cu utilizarea diferitor aplicații și sisteme informaționale. Activitășile desfășurate în anul 2020 s-au axat în special pe depistarea timpurie, lichidarea magazinelor online și reținerea persoanelor implicate (Figura 31)

Figura 32. Combaterea comerșului online cu droguri, anii 2020-2021

Tabelul 15. Variațiile prețurilor de distribuție pe piața drogurilor ilegale, Republica Moldova 2019-2021

Tipul drogului	Prețul mediu		
	2019	2020	2021
1ml extract de opiu	-	-	-
100g de marijuana	MDL 1000	MDL 2200	MDL 2200
1 pastilă de Ecstasy (MDMA)	MDL 240-400	MDL 300-500	MDL 300-500
1 gr de heroină	MDL 4000	MDL 4000	MDL 4000
1 gr de cocaină	MDL 2400	MDL 3000	MDL 3000
1 gr de hașish	MDL 200	MDL 300	MDL 300
100gr de paie de mac	MDL 500	-	-
1 marcă LSD	MDL 250	MDL 250	MDL 250

1 gr de amfetamin	MDL 600-800	MDL 600-800	MDL 600-800
1 gr de metanfetamin	MDL 600	MDL 600	MDL 600
1 pastilă medicamentoase	≈ MDL 20	≈ MDL 20	≈ MDL 20
1 gr PVP	MDL 500-600	MDL 500-600	MDL 500-600
1 pastilă subutex	MDL 500-800	MDL 500-800	MDL 500-800
100gr de etnobotanice	MDL 700	MDL 700	MDL 700
20ml de metadon	MDL 250	MDL 250	MDL 250

Sursa: MAI

STRATEGIILE NATIONALE DE REDUCERE A CERERII DE DROGURI

PROGRAME SCOLARE ȘI EXTRASCOLARE

Măsuri orientate spre prevenirea consumului de droguri în rândurile elevilor și educația extrașcolară sunt prevăzute în Legea Republicii Moldova nr. 713 din 6 decembrie 2001 "Privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope".

ACTIONULILE practice sunt stabilite în Planul național de acțiuni pentru anii 2020-2021 parte componentă a Strategiei Naționale Antidrog pe anii 2020-2027. Prioritatea principală a acestora constă în stoparea creșterii/reducerea consumului de droguri în societate, în special printre minori și contribuirea la stoparea creșterii/diminuarea consumului de droguri ilegale injectabile. În scopul sensibilizării, educare și prevenirii consumului de droguri de către colaboratorii IMSP Dispensarul Republican de Narcologie în colaborare și cu participarea ONC-urilor au fost lansate campanii naționale, o serie de activități educaționale, informaționale și de colaborare: prelegeri în instituțiile școlare și superioare de învățămînt, seminare de instruire, seminare informative desfășurate în școli, instituții superioare de învățămînt pe teme de interes legate de prevenirea traficului și consumului de droguri sau teme conexe. În instituțiile de învățămînt primar și secundar general, prevenirea consumului de droguri, alcool și tutun se realizează continuu, prin intermediul Curricula, atât la disciplinele obligatorii ("Educație civică", "Biologie", "Chimie", „Dezvoltare personală, , , Educație pentru societate,), cât și în cadrul disciplinei opționale "Educația pentru sănătate".

Disciplina Dezvoltare personală, a căte 1 oră săptămânal, în învățământul primar, gimnazial și liceal și a fost implementată în conformitate cu prevederile Curriculumului. Disciplina obligatorie „Dezvoltarea personală” este structurată în 5 module, unul din ele fiind *Modul sănătos de viață*, care îi ghidează pe elevi în aspecte ce țin de sănătatea fizică, emoțională, alimentația sănătoasă, contracararea viciilor: droguri, alcool, fumat, influențe de diferit gen etc. și care include așa unități de conținut ca:

- ✓ Spune NU drogurilor și altor substanțe ,pericolul consumului drogurilor, pericolul consumului medicamentelor fără prescripția medicului, impactul consumului de droguri asupra sănătății fizice, mintale și emoționale în adolescență, dependența de droguri și substanțe nocive, prevenirea consumului, consecințe personale și sociale.

Disciplina opțională „Educație pentru sănătate” (clasele I-XII) a fost studiată în 474 de instituții de învățământ primar și secundar general.

În anul 2020, implementarea programelor interactive de prevenire a consumului de droguri în învățământul profesional tehnic, s-a realizat prin diverse activități la orele de dirigenție (1 oră/săptămână), în cadrul disciplinei obligatorii Educația civică (1 oră/săptămână) și prin activități extracurriculare cu tematica prevenirii consumului de droguri, alcool și tutun (cursuri, seminare, mese rotunde) cu participarea, inclusiv a profesorilor, profesorilor-dirigintă, părinților, psihopedagogilor. În instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar și postsecundar pentru elevii anului I se predă disciplina „Decizii pentru un mod sănătos de viață”. Obiectivul principal - formarea competențelor de a reduce riscurile de sănătate pentru sine și pentru cei din jur; de a analiza consecințele diferitor opțiuni comportamentale în situații de risc pentru sănătate.

REDUCEREA RISCULUI ASOCIAT CONSUMULUI DE DROGURI

” Programul Internațional de Reducere a Riscurilor” consideră reducerea riscurilor ca o „abordare pragmatică și umanistă în diminuarea consecințelor negative individuale și sociale, asociate consumului de droguri, în special riscul de infectare cu HIV. Ea încearcă să diminueze problemele asociate consumului de droguri, prin metode care să protejeze demnitatea, umanitatea și drepturile omului în cazul persoanelor care consumă droguri. Programele de reducere a riscurilor prestează o gamă de servicii care să permită atingerea obiectivelor sale. Schimbul de seringi și tratamentul de substituție sunt cele mai eficiente intervenții de reducere a riscurilor consumului de droguri. Din anul 2018 se implementează proiect de distribuire a materialelor (seringi, prezervative, etc) prin intermediul rețelelor de farmacii, pe care consumatorii le pot accesa prin intermediul unui card magnetic. Prin serviciul clinicii mobile sunt prestate și alte servicii de suport pentru consumatorii de droguri, cum ar fi educația pentru sănătate, informații despre riscurile consumului de droguri, testarea HIV și screening-ul infecțiilor cu transmitere sexuală, consiliere psihologică, precum și referire la serviciile medicale. Prin prestarea serviciilor accesibile care răspund nevoilor consumatorilor de droguri, programele de reducere a riscurilor adesea servesc drept un punct semnificativ de contact care poate conecta consumatorii de droguri cu altă comunitate, cu resursele de servicii medicale și sociale”. Implementarea programelor de reducere a riscurilor, au devenit verigi importante în activitatea de profilaxie a răspândirii infecției HIV, a altor infecții transmisibile prin sînge sau pe cale sexuală și a altor prejudicii asociate consumului de droguri injectabil, referire la alte servicii specializate etc. Aceste programe asigură consumatorii de droguri cu echipament steril, mijloace individuale de protecție și lichidarea sigură a echipamentului de injectare utilizat. În Republica Moldova programele de reducere a riscurilor au demarat în anul 1997 și sunt active pînă în prezent.

DESCRIEREA INTERVENTIILOR

Programele de Reducere a Riscurilor sau schimb de seringi sunt implementate pe ambele maluri ale Nistrului și în toate instituțiile penitenciare de pe malul drept și malul stâng. Pachetul de servicii acordate includ și serviciile gender specifice pentru femei și adolescenți, managementul supradozărilor, eliberarea Naloxonei și diversificarea modalității de acordare a serviciilor de prevenire: la punctul de schimb de seringi, prin intermediul lucrătorilor în teren, prin rețea de farmacii, prin intermediul unităților mobile. Aceste servicii au fost realizate exclusiv din sursele Fondului Global.

Serviciile oferite în cadrul proiectului

- ✓ schimbul de seringi (la punctul de schimb de seringi, prin intermediul lucrătorilor în teren, prin farmacii, unități mobile);
- ✓ distribuirea de prezervative (la punctul de schimb de seringi, prin intermediul lucrătorilor în teren, prin farmacii, unități mobile);
- ✓ informarea, educarea și consilierea de la egal la egal (la punctul de schimb de seringi, prin intermediul lucrătorilor în teren, prin farmacii, unități mobile);
 - ✓ distribuirea materialelor informaționale;
 - ✓ organizarea grupurilor de suport reciproc;
 - ✓ consilierea și referirea la CTV pentru HIV și hepatite;
 - ✓ testarea comunitară cu utilizarea testelor rapide la HIV și acompaniere la instituțiile medicale de profil pentru confirmarea diagnosticului și încadrarea în tratament la necesitate;
 - ✓ consilierea, referirea și însotirea la tratament de substituție cu opiate;
 - ✓ consilierea, referirea și însotirea la servicii medicale specifice pentru hepatite, TB, ITS, ARV;
 - ✓ activităților de instruire în vederea reducerii riscurilor pentru CDI și pentru partenerii lor sexuali pentru adoptarea comportamentelor fără risc - folosirea echipamentului steril de injectare și utilizarea de prezervativ;
 - ✓ profilaxia supradozărilor;
 - ✓ eliberarea Naloxonei;
 - ✓ servicii gender-specifice, inclusiv consultații medicale, investigații și tratament;
 - ✓ consiliere juridică, psihologică, pentru asistență socială;

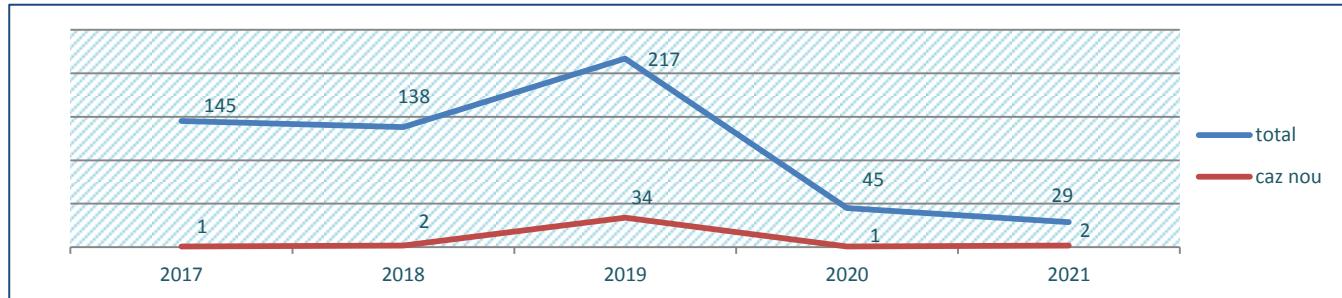
Toate activitățile sunt implementate în sectorul civil și în instituțiile penitenciare.

INTERVENȚIILE IN INSTITUȚIILE PENITENCIARE

ASISTENȚA PENTRU CONSUMATORII DE DROGURI DIN INSTITUȚIILE PENITENCIARE

În cadrul serviciului medical al Administrației Naționale Penitenciare (ANP), pentru perioada anului 2021, conform art. 103 al Codului Penal au fost înregistrați total 29 deținuți din care 2 cazuri noi (a.2020, 45 deținuți).

Figură 33. Număr cazuri condamnați, cumulative și noi, conform art.103, 2017-2021, RM

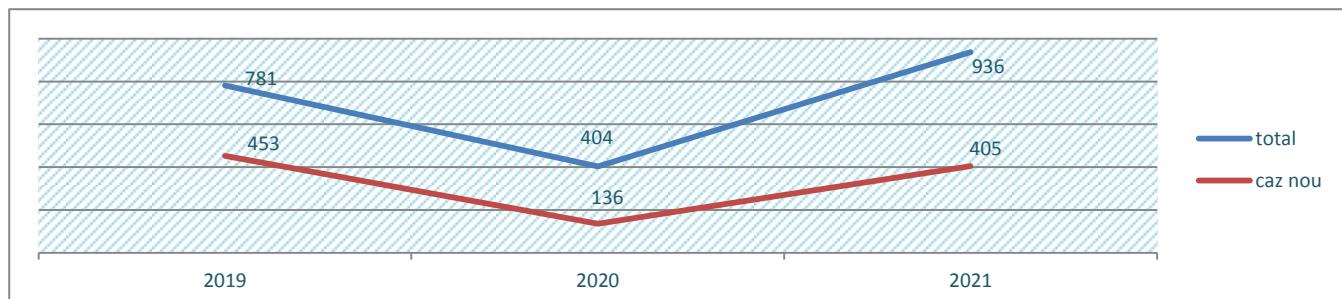

Activitatea în acest domeniu este în corespondere cu Regulamentul privind modul de testare alcoolscopică și examinare medicală pentru stabilirea stării de ebrietate și naturii ei, aprobat prin HG nr.296 din 16.04.2009, Examinarea deținutului suspectat pentru consum de droguri se face la cererea reprezentanților serviciului de securitate, regim și supraveghere adresată medicului din serviciul medical al instituției penitenciare. Din cauza lipsei testelor paraclinice pentru identificarea drogurilor în lichidele biologice, constatarea stării de ebrietate poate fi efectuată doar în baza semnelor clinice fără aprecierea naturei ei. Respectiv, frecvent se efectuează însoțirea deținutului în instituțiile narcologice civile pentru constatarea stării de ebrietate narcologică.

Infracțiunile stabilite în articolul 217 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 fac parte din categoria „infracțiunilor contra sănătății publice și conviețuirii sociale” și necesită o abordare sub aspect medical, și nu penal în cazul consumatorilor de droguri.

Numărul celor condamnați în baza articolului 217-219 CP în perioada anului 2021 este de 936 (404 cazuri în 2020) în total din care 405 cazuri noi (136 cazuri în 2020).

Figură 34. Număr cazuri condamnați, total și noi, conform art.217-219 CP, 2019-2021, RM

Pe parcursul anului 2021, serviciile din domeniu au realizat un șir de intervenții printre care: percheziții, activități de investigație și acțiuni de prevenire. Astfel, au fost efectuate 12107 percheziții, din care: planificate 5176 și inopinate 6931. La punctele de trecere și control, cât și la edificiile de pază a instituțiilor penitenciare, au fost realizate măsuri de regim, în rezultatul căror au fost reținute persoane civile, care au încercat să introducă obiecte și substanțe interzise spre folosire de către condamnați. Astfel numarul cazurilor de circulație ilegală de droguri (art.322 CP) în perioada de raportare sau înregistrat 86 cazuri în total (42 cazuri în 2020) dintre care în penitenciar 39 cazuri (22 cazuri în 2020) și prin punctele de trecere de control 47 cazuri (20 cazuri în 2020). Numarul cazurilor de transmitere sau tentative de transmitere de substanțe interzise (art.342, 345 CC) prin edificiu paza au constituit 77 cazuri (55 cazuri în 2020).

În rezultatul măsurilor de regim desfășurate, au fost depistate și ridicate de la condamnați, din ascunzișuri și persoane civile, substanțe narcotice în cantitatea de aproximativ 700 gr. Din cei 65 cazuri suspecte de consum pe teritoriul penitenciarului sau confirmat 7 cazuri. În contextul asistenței medicale, serviciul medical al ANP poate oferi un tratament de dezintoxicare în cazul sindromului de abstinență. Severitatea sindromului de abstinență determină și locul unde este

oferită dezintoxicarea (la nivelul instituției de detenție sau cu deplasare la spitalul penitenciar cu destinație republicană nr. 16, Pruncul).

Conform datelor ANP pe parcursul anului 2021 au fost inclusi 105 beneficiari (94 bărbați și 11 femei) în farmacoterapie dintre care cazuri noi 22 barbati si 2 femei. Criteriile de admitere în TSO a deținuților dependenți de droguri sunt identice cu cele din sectorul civil. Începînd cu anul 2009, la ieșirea din instituțiile penitenciare, pacienții care se află în farmacoterapie primesc un extras semnat, care indică durata participării în program, doza zilnică și data de administrare a ultimei doze. Cu acest extras, pacientul este transferat pentru continuarea farmacoterapiei în sectorul civil. Pentru optimizarea și sporirea eficienței procesului de pregătire pentru eliberarea din detenție, a fost demarat Programul cu privire la pregătirea condamnaților pentru eliberarea din detenție pe sfârșit de termen și condiționat înainte de termen. Pe parcursul anului 2021, la Programul de pregătire pentru liberare a deținuților conform sfârșitului de termen au participat 381 de deținuți, iar la pregătirea pentru liberarea condiționată înainte de termen - 1052 de participanți. Scopul programului este de a informa și a învăța condamnații să soluționeze problemele cu care se confruntă în urma eliberării din detenție și de a se reintegra cu succes în societate, demonstrând un comportament prosocial.

Începînd cu anul 2021, în instituțiile penitenciare este implementat Programul de dezvoltare a abilităților sociale, care are drept scop dezvoltarea abilităților prosociale ale persoanelor private de libertate prin crearea și sporirea competențelor de comunicare asertivă, capacitatea empatice, deprinderilor de relaționare și gestionarea situațiilor conflictuale, abilităților de a rezolva probleme, pentru o incluziune socială reușită după eliberare.

STANDARDE

Standardul de asistență psihosocială a consumatorilor de droguri oferă obținerea echității, continuității acordării de asistență adresate consumatorilor de droguri și se bazează pe experiența acumulată. Sistemul de asistență a consumatorilor de substanțe psihoactive include cîteva componente sau arii de intervenție, aflate în legătură cu stadiile distințe ale adicției, cum ar fi în cazul urgențelor sau al necesității asistenței imediate, tratamentul și asistența dependenței în sine sau reintegrarea socială. În toate cazurile, intervențiile terapeutice se desfășoară într-o anumită unitate, integrată operațional cu alte unități în care se desfășoară intervenții generale, de specialitate și specifice, posibil și cu serviciile sociale sau comunitare.

În protocolul clinic național **"Tulburări mentale și de comportament legate de consumul de opioace"** se găsesc recomandările metodice pentru lucrătorii medicali privind terapia de substituție cu scopul de ameliorarea sănătății publice, abandonarea consumului intravenos de droguri printre tineret, micșorarea riscului de îmbolnăviri prin hepatite virale și prin infecția HIV/SIDA printre consumatorii de droguri, profilaxia infecției. Pentru integrarea operațională a intervențiilor specifice este aprobat și revizuit o dată la doi ani

"Standardul de reducerea a riscurilor asociate consumului de droguri injectabile și de asistență psihosocială consumatorilor de droguri" fiind un sistem de asistență ce reprezintă o combinație de intervenții terapeutice, sub forma unui conținut, acoperind tot spectrul de servicii (centre, programe, servicii, tipuri de asistență...) disponibile pentru consumatorul de substanțe psihoactive în concordanță cu nevoile acestuia și într-o perioadă de timp dată; ca și totalitatea serviciilor oferte subsecvent pe parcursul evoluției tulburării datorate consumului. Din 2007 pe întreg teritoriul republicii a început activitatea Serviciului de Consiliere și Testare Voluntară pentru toată populația, inclusive din grupurile de risc, iar în anul 2013 a fost aprobat prin ordinul Ministerului Sănătății al Republicii Moldova nr.1162 din 18.10.2013 „Cu privire la aprobatarea Standardului „Consilierea și testarea la HIV a grupurilor vulnerabile cu utilizarea testelor rapide în cadrul organizațiilor non-guvernamentale”.

Scopul standardului: asistarea prestatorilor de servicii CTV în dezvoltarea și extinderea CTV pentru populația cu risc sporit de infectare prin descrierea și definirea algoritmului de CTV, principiilor și cerințelor față de aceste servicii.

Standardul de organizare și funcționare a serviciilor de prevenire HIV în mediul populațiilor cheie, inclusiv a tinerilor din aceste grupuri, în continuare standard de organizare și funcționare, constituie o componentă ce asigură calitatea unui serviciu public de sănătate acordat și include ansamblul normativelor de calitate în furnizarea serviciilor de utilitate publică, stabilite prin acte normative.

ALTERNATIVELE DETENȚIEI PENTRU PERSOANELE DEPENDENTE DE DROGURI CARE AU COMIS INFRACTIUNI

Criminalitatea legată de droguri, prin consecințele sale de ordin social, economic, medical, cultural și politic cauzează prejudicii considerabile nu numai intereselor de stat, dar și celor ale societății, ale multor persoane particulare, atentează la viața și sănătatea cetătenilor, influențează în mod demoralizator asupra conștiinței și comportamentului oamenilor.

Codul Penal al Republicii Moldova prevede un capitol aparte intitulat: "Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale", în care sînt desemnate articolele care prevăd pedeapsa cu amendă, munca neremunerată în folosul comunității, închisoarea și privarea dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen stabilit de instanța de judecată. Astfel, categoriile de infracțiunile cuprinse în art.217-219 prevăd pedepsele descrise mai sus conform gradului de gravitate, determinat de instanță. Legislația procesual-penală a Republicii Moldova prevede posibilitatea aplicării unui cerc divers de măsuri preventive, care să constituie alternative la detenție și în cazul incriminării unor infracțiuni grave, deosebit de grave etc. Reieșind din reticența aplicării unor măsuri non-privative de libertate, se impune studierea suplimentară a cauzelor și totodată identificarea soluțiilor ce ar impulsiona asigurarea deplină a principiului de cercetare a persoanei suspectate primordial în condiții de libertate, în special în cazul unor categorii de subiecți mai vulnerabili. Pentru facilitarea reintegrării socială a persoanelor aflate în conflict cu legea, în Republica Moldova s-a introdus monitorizarea electronică, fiind reglementată prin Legea nr.138 din 03.12.2015. Persoanele dependente de droguri care au săvîrșit infracțiuni pot fi trimise pentru tratament obligatoriu de dezintoxicare ca urmare a hotărîrii instanței de judecată. Statul ar trebui să dezvolte o serie de alternative pornind de la reducerea totală a pedepsei penale pentru consum de droguri și aplicarea unor pedepse mai mult contravenționale sau cele care nu privează persoana de libertate, cum ar fi: munca neremunerată în folosul comunității, anumite acțiuni de voluntariat, arestul la domiciliu, programe de tratament și reabilitare. Organizațiile de profil din Moldova își propun o altă abordare privind problema consumului de droguri: 1. schimbarea legislativă și 2. scheme de referire în care să se implice poliția locală prin informarea despre existența serviciilor de reabilitare oferindu-i posibilitatea de alegere. La modul practic, astăzi, statul achită mult mai mult pentru încarcerarea unei persoane care consumă droguri, decât ar încadra-o în servicii de reabilitare.

Ca o alternativă propusă de societatea civilă este un program educațional sau un program de asistență psihico-socială care vine să răspundă necesităților persoanelor dependente și să-i ajute să depășească această dependență și, respectiv să prevină alte ilegalități legate de droguri. De către Promo-Lex în colaborare cu Uniunea pentru prevenirea HIV și reducerea riscurilor (UORN) a fost elaborat draftul de concept privind implementarea măsurilor alternative arestului preventiv și pedepselor privative de libertate în cazurile asociate consumului de droguri.

LISTA TABELELOR

Tabelul 1. Situația socio-economică, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2021.....	5
Tabelul 2. Tabel comparativ, cantitățile de droguri mari stipulate în tabelele și liste substanțelor stupefiante și psihotrope și ale precursorilor supuse controlului, anul 2021, Republica Moldova.....	13
Tabelul 3. Numărul cazurilor noi înregistrate de consum de droguri în Republica Moldova, conform bazei de date a DNR.....	28
Tabelul 4. Ponderea tip drog consumat, cazuri noi de consum de droguri, cu și fără dependență, DNR, 2020, 2021.....	29
Tabelul 5. Consumatorii de droguri care beneficiază de serviciile Centrului de Reabilitare pentru Persoane Dependente de Droguri, malul drept la râului Nistru, 2017-2021.....	30
Tabelul 6. Numărul de prezervative și seringi distribuite în grupurile cu risc sporit de infectare HIV (PCDI, LSC și BSB, Deținuți), Republica Moldova 2017-2021.....	32
Tabelul 7. Numărul cazuri de investigații toxicologice conform CML, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017--2021.....	33
Tabelul 8. Distribuția după vîrstă și sex a cazurilor pozitive DAD conform CML, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), anul 2021.....	33
Tabelul 9. Prevalența % HIV în grupul PICID, Republica Moldova, IBBS 2009/2010, 2012/2013, 2015/2016, 2020.....	37
Tabelul 10. Prevalența % VHC și VHB în rîndul PCDI, IBBS 2012/2013, 2015/2016, 2020 Republica Moldova.....	38
Tabelul 11. Comorbiditatea cu TB raportată, Republica Moldova, 2017-2021.....	38
Tabelul 12. Distribuția după sex a persoanelor anchetate penal pentru cultivarea plantelor cu conținut narcotic, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2021.....	42
Tabelul 13 .Distribuția după grupuri de vîrstă și sex, persoanele anchetate pentru cultivarea plantelor cu conținut narcotic, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2021.....	43
Tabelul 14. Cantitățile de droguri ilegale sechestate, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021.....	44
Tabelul 15. Variațiile prețurilor de distribuție pe piața drogurilor ilegale, Republica Moldova 2019-2021.....	45

LISTA FIGURILOR

Figura 1. Cele mai injectate droguri pe parcursul ultimei luni, %, IBBS 2020.....	22
Figura 2. Consum de cannabis, răsină de cannabis, marijuana, haşiş pe parcursul ultimei luni, IBBS, %.....	23
Figura 3. Consum de heroină, mac (shirca), pe parcursul ultimei luni, IBBS, %.....	24
Figura 4. Consum de amfetamine, metamfetamine, ecstasy, pe parcursul ultimei luni, IBBS, %	24
Figura 5. Consum SNPP pe cale injectabilă/neinjectabilă, pe parcursul ultimei luni, toate localităile, IBBS 2020, %	25
Figura 6. Policonsum (mix de substanțe), pe parcursul ultimilor 6 luni, toate localităile, IBBS 2020, %	25
Figura 7. Distribuția cazurilor noi înregistrate de consum de droguri, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2015-2021.....	28
Figura 8. Numărul de pacienți care au beneficiat de dezintoxicare în condiții de staționar pentru prima dată în decursul anului, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021.....	29
Figura 9. Numărul total de beneficiari noi și cumulativi aflați în tratamentul de substituție cu opiate, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021.....	30
Figura 10. Număr total al deținuților, consumatori de droguri, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021.....	31
Figura 11. Tratament pentru dependență de droguri, IBBS 2020, %.....	31
Figura 12 . Distribuția cazurilor DAD, în funcție de gen, date comparate 2017 – 2021.....	33
Figura 13. Distribuția DAD, pe categorii de vîrstă (număr de cazuri) în anul 2021.....	34
Figura 14. Distribuția cazurilor de deces, în funcție de substanță detectată la examenele toxicologice, în perioada 2017-2021.....	34
Figura 15. Distribuția numărului de DAD înregistrate după cauzele de deces din certificatele constatatoare ale decesului, RGM, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021.....	35
Figura 16 . Numărul de decese din cazurile înregistrate oficial de consum de droguri, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021.....	36
Figura 17 . Ponderea respondenților PUDI care au raportat supradozări în ultimele 12 luni%, Republica Moldova, IBBS 2020, 2020.....	36
Figura 18. Ponderea respondenților PUDI care au utilizat naloxona pentru sine sau pentru alți utilizatori %, Republica Moldova, IBBS 2020.....	36
Figura 19. Număr cazuri HIV depistați în RM (malul drept al r.Nistru) a.2018-2021	37
Figura 20 . Numărul de infracțiuni legate de traficul de droguri, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021.....	39
Figura 21. Gravitatea infracțiunilor luate de droguri, 2019-2021	40
Figura 22. Ponderea tipului de drog pentru perioada 2017 – 2021.....	40
Figura 23. Împărțirea zonală (teritorială) a drogurilor traficate, 2021	40
Figura 24. Numărul persoanelor anchetate pentru trafic de droguri trimise în judecată, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2017-2021.....	41
Figura 25. Numărul persoanelor anchetate pentru trafic de droguri %, dezagregate după sex Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2018-2021.....	41
Figura 26. Distribuția după grupuri de vîrstă, persoanele anchetate pentru trafic de droguri, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2018- 2021.....	41
Figura 27. Distribuția după grupuri de vîrstă, persoanele de sex masculin anchetate pentru trafic de droguri, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2018- 2021.....	42
Figura 28. Distribuția după grupuri de vîrstă, persoanele de sex feminin anchetate pentru trafic de droguri, Republica Moldova (malul drept al râului Nistru), 2018- 2021.....	42
Figura 29. Număr dosare capturi de droguri ,2018-2021	43

Figura 30. Număr cazuri contrabandă cu droguri, 2018-2021	44
Figura 31. Ponderea cauzelor penale privind circulația NSPP (noilor substanțe psihooactive cu efect psihotrop) 2017 – 2021.....	45
Figura 32. Combaterea comerțului online de droguri, 2019-2021	45
Figura 33. Număr cazuri condamnați, cumulative și noi, conform art.103, 2017-2021, RM.....	48
Figura 34. Număr cazuri condamnați total și noi, conform art. 217-219 CP, 201-2021, RM.....	48

BIBLIOGRAFIA

1. Acordului de Asociere RM-UE , Art. 17 „Lupta împotriva drogurilor ilicite”, rectificat la 02.07.2014 în plenul Parlamentului.
2. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova Nr. 223 din 10.04.2020 Cu privire la aprobarea Strategiei naționale antidrog pe anii 2020-2027/
<https://www.legis.md/>
3. Strategia Națională Antidrog 2020-2027., <http://lex.justice.md/>
4. Registrul de Stat al actelor juridice al Republicii Moldova/ <http://lex.justice.md/>
5. Legea nr. 713 din 6 decembrie 2001, Privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope/ <https://www.legis.md/>
6. Hotărîre de Guvern nr. 79 din 23.01.2006 privind aprobarea Listei substanțelor stupefiante, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora /<https://www.legis.md/>/
7. Codul contarvențional al Republicii Moldova , Art. 84 , Art.85, Art.86 /<https://www.legis.md/>/
8. Codul penal al Republicii Moldova, Art.217, Art.2171 , Art.2172 , Art.2173 , Art.2174 , Art.2175 , Art.2176, Art.218, Art.219, Art.248, Art.322 (ali.3) <https://www.legis.md/>
9. Cunoștințele, atitudinile și practicile populației generale (15-64 ani) cu referire la HIV/SIDA, R.Moldova, 2010. Chisinau : s.n., 2010. http://www.ucimp.md/images/pdf/POPULATIE_GENERALA_15-64_LAST_2011.pdf
10. Cunoștințele, atitudinile și practicile tinerilor de 15-24 ani cu referire la HIV/SIDA; 2012. Chisinau : s.n., 2012. http://www.ucimp.md/images/pdf/RAPORT%202012%20final%207_08_2012.pdf
11. Rezultatele studiului național privind consumul de alcool, droguri și tutun în rîndul elevilor din Republica Moldova (ESPAD 2011). Chisinau : s.n., 2012. http://aids.md/aids/files/1254/ESPAD_Report_2011.pdf
12. Rezultatele studiului național privind consumul de alcool, droguri și tutun în rîndul elevilor din Republica Moldova (ESPAD 2015). Chisinau : s.n., 2016. <https://is.gd/XSpWOR>
13. Raport, date preliminare, “Studiul integrat bio-comportamental în rîndul consumatorilor de droguri injectabile” 2020
14. Raportul de date narative și canitative “Indicatori anuali” DNR, CML, SDMC, IGP, IFP, ANP
15. Raportul Comisiei Naționale Antidrog pentru a.2021
16. Tratamentul farmacologic al dependenței de opioacee. Protocol clinic național, Chișinău,2018
17. Tulburări mentale și de comportament legate de consumul de opioacee. Protocol clinic național, Chișinău,2013
18. Monitorizarea controlului infecției HIV în Republica Moldova, anul 2021, IMSP Spitalul Dermatologie și Maladii Comunicabile
19. Consilierea și testarea la HIV a grupurilor vulnerabile cu utilizarea testelor rapide în ONG
http://old.ms.md/_files/14439Standardul%2520CTV_ONG.pdf.
20. Standardul de organizare și funcționare a serviciilor de prevenire hiv în mediul populațiilor-cheie, inclusiv a tinerilor din aceste grupuri. Chisinau,2020 <https://bit.ly/3bE3FyT>
21. Raport cu privire la realizarea Hotărîrii Guvernului nr. 342/2017 cu privire la aprobarea Programului Național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2017-2021
22. Raport privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru anul 2021,
<https://drive.google.com/file/d/1zuBbV3TEARTkZPHBsU9zVgE2aTlrk3er/view>